

รายงานการวิจัย
เรื่อง
การศึกษาฉันทามติเกี่ยวกับการจัดบริการ
สถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย
A Study of Collective Opinions Regarding some
Aspects of Childcare Center Management in Thailand

รศ.ดร.ดุษฎี โยเหลา
ผศ.ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร
ผศ.ประทีป จินจี่

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

“โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข”

ความเห็นและข้อเสนอแนะที่ปรากฏในเอกสารนี้เป็นของผู้วิจัย มิใช่ความเห็นของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

มกราคม 2544

ISBN 974 - 293 - 940 - 3

กิติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาจิตนันทมิตเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย" สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยคามอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างดียิ่ง จากผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล เจ้าอาวาส อีหม่าม หัวหน้าศูนย์ ฯ อาจารย์ใหญ่ ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการเขต อธิบดีกรม และปลัดกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประธานมูลนิธิเอกชน นักการเมืองที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก และนักวิชาการที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเด็ก ซึ่งคณะผู้ทำวิจัยต้องขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

อนึ่งคณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต รองศาสตราจารย์ ดร.มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ คุรุรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ โพธิสุข และคุณเพ็ญจันทร์ ประดับมุข ที่ช่วยกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี ผู้ช่วยวิจัยและผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจังหวัดกรุงเทพมหานคร อาจารย์เกษม กลัดแพ ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจังหวัดนนทบุรี คุณเพชรรัตน์ อุดมทัศนีย์ ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจังหวัดชลบุรี อาจารย์ฉันทนา ศศิธรรมาศ ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจังหวัดเชียงใหม่ อาจารย์จิระนันท์ พากเพียร อาจารย์สมพร วัฒนกุลเกียรติ ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจังหวัดขอนแก่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ ทิพย์ธารา ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจังหวัดสงขลา และอาจารย์อารีรัตน์ บากาสะแต ผู้ประสานงานการเก็บข้อมูลจากมัธยมในเขตจังหวัดภาคใต้

ท้ายที่สุดนี้ คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ที่กรุณาให้เงินทุนสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้ให้การสนับสนุนการทำงานของคณะผู้วิจัย งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ในอันที่จะช่วยผลักดันให้เกิดนโยบายและการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก เพื่อนำไปสู่วิถีทางแห่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สมดังเจตนารมณ์ของผู้ให้ทุนสนับสนุนทุกประการ

คณะผู้วิจัย

มกราคม 2544

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานันทมติเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ในเรื่อง 1) วัตถุประสงค์ของการจัดบริการ และเป้าหมายด้านคุณลักษณะของเด็ก 2) องค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการและประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็ก 3) บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 4) กลไกเพื่อการควบคุมตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานันทมติคือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายของประเทศและของหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาเด็กวัย 0 – 6 ปี และนักวิชาการ ได้แก่ วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดูแลเรื่องการพัฒนาเด็ก นักวิชาการเรื่องเด็ก จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ตลอดจนนักวิชาการในหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงดู ปลัดกระทรวง อธิการบดีกรมที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก ประธานมูลนิธิของเอกชน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ประสานงานการใช้นโยบาย ได้แก่ ศึกษาธิการเขตการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา ชลบุรี นนทบุรีและศึกษาธิการเขตในกรุงเทพมหานคร กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ครู/อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าศูนย์ เจ้าของกิจการ เจ้าอาวาส และอิหม่าม ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล ครู พี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็ก กลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ ผู้ปกครอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 1,663 คน โดยมีประเด็นที่ศึกษาในกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้คือ ประเด็นแรก เรื่อง วัตถุประสงค์ของการจัดบริการ และเป้าหมายด้านคุณลักษณะของเด็ก ศึกษาในกลุ่มนักวิชาการ วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วัตถุประสงค์ด้านองค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการศึกษาในกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ผู้ประสานงานการใช้นโยบาย และผู้ปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์ด้านบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ศึกษาในกลุ่มนักวิชาการและนักการเมือง และวัตถุประสงค์ด้านกลไกเพื่อการควบคุมตรวจสอบและประเมินคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก ศึกษาในกลุ่มนักวิชาการผู้ปฏิบัติงานและผู้ปกครอง

ผลงานวิจัยที่สำคัญและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีดังนี้ จากผลการวิจัยพบว่า นันทมติเกี่ยวกับ**วัตถุประสงค์**ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (0 - 6 ปี) ที่สำคัญมากที่สุดคือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการถูกต้องตามหลักวิชา และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม และ**เป้าหมาย**ที่สำคัญมากที่สุดที่ต้องการเกิดกับเด็กวัย 0 – 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี จากการให้บริการของสถานเลี้ยงดูเด็ก คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม อย่างสมดุล และมีความสุข และในเด็กวัยเรียน 3⁺ - 6 ปี มีเป้าหมายที่สำคัญมากเพิ่มขึ้นอีก 1 ข้อ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น รัฐจึงควรนำนันทมติดังกล่าวไปกำหนดเป็น

หลักเกณฑ์สำคัญของการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กทั้งภาครัฐและเอกชน โดยสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องปฏิบัติได้ตามเกณฑ์นี้ จึงจะได้รับการยอมรับ ในการนี้รัฐจะต้องเป็นผู้นำในการระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติเพื่อการหารูปแบบเนื้อหา และวิธีการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สถานเลี้ยงดูเด็กแต่ละแห่ง สามารถเลือกให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของตน และจัดดำเนินการได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายพร้อมกันนั้นรัฐจะต้องให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจตรงกันว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวคืออะไร และทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรที่จะทำให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันนั้น จะเห็นว่า มีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0 – 6 ปี ได้แก่ หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานของกระทรวงกลาโหม หน่วยงานของทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น จากผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่ององค์กรหลักที่จะเป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการพบว่า ควรจะต้องมีองค์กรหลักรับผิดชอบดูแล การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0 – 3 ปี คือ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ส่วนองค์กรหลักสำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3⁺ - 6 ปี คือ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น ในฐานะหน่วยงานของรัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการผลักดันให้องค์กรหลักทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแล ตลอดจนทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นของกระทรวงต่างๆ ที่ดำเนินการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รวมทั้งแนวทางในการปฏิบัติงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่ชัดเจน ตลอดจนมีองค์กรที่มีบทบาทอย่างแท้จริงในการดำเนินการและรับผิดชอบต่องานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

สำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กนั้นพบว่าในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการ และการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์นั้น ควรจะมีการจัดกลุ่มทำงาน อันประกอบด้วยผู้แทนของ รัฐ – ชุมชน – เอกชน ที่จะช่วยกันจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรมต่อไป แต่ไม่พบค้นคว้าตีระหว่างนักการเมืองและระหว่างนักวิชาการเกี่ยวกับบทบาทร่วมกันของรัฐ – ชุมชน – เอกชน ในการร่วมกันจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี แสดงว่าคนกลุ่มนี้อาจมีความคิด หรืออาจรับทราบข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรมีการจัดสัมมนาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ได้ข้อสรุปที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป

ส่วนการศึกษาฉันทามติ ด้านกิจกรรมและด้านการประกันคุณภาพ พบว่า กิจกรรมที่มีความเร่งด่วนมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือ การกำหนดมาตรฐานการทำงาน หน่วยงานกลางควรดำเนินการจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วน และเผยแพร่สู่สถานเลี้ยงดูเด็กให้ทั่วถึง อีกทั้งควรมีมาตรการจูงใจให้สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งมีการทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยเร็ว อย่างไรก็ตามควรกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานและขั้นก้าวหน้า (หรืออื่น ๆ ที่แสดงถึงพัฒนาการ) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง

การพบฉันทามติระหว่างนักวิชาการเกี่ยวกับดัชนีที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปี และวัย 3⁺ - 6 ปี ทั้งสิ้น 27 ตัว ควรใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัยและพัฒนาคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กแต่ละแห่งตามความเหมาะสม อีกทั้งควรพิจารณาดัชนีที่ผู้ปกครองมีฉันทามติประกอบด้วย เพราะการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นการให้บริการอย่างหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการด้วย

สุดท้ายคือสถานเลี้ยงดูเด็กควรใช้ข้อมูลด้านการกำกับดูแลคุณภาพภายในเพื่อการตรวจสอบกระบวนการทำงานของตนว่า ในขั้นตอนของการทำงานทั้งหมดคือวางแผน ปฏิบัติ ประเมินและปรับปรุงนั้น ได้อาศัยข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่าย และใช้วิธีการหลายรูปแบบหรือไม่

คำสำคัญ : ฉันทามติ การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

Executive Summary

The objectives of this study were to find collective opinions about childcare centers services regarding the following: 1) purposes of childcare centers and goals of child development, 2) the main organization responsible for coordinating childcare centers, 3) roles of community, private organization, and government in childcare centers services, and 4) activities for quality control and evaluation of childcare centers services.

Sample consisted of four groups of people. The first group consisted of academics, politicians, chief executives of private and governmental organizations providing childcare services. The second group consisted of officials coordinating between central government and local organizations providing the services in Chiangmai, Khonkan, Songhkla, Chonburi, and Bangkok. The third group consisted of workers at childcare centers from top level such as heads of schools to bottom level such as care providers. The last group consisted of parents of children at the childcare centers. The total subjects were 1,663.

Findings and implementations were as follows. There was a collective agreement on the purposes of the childcare centers. They were to promote the correct practices of child development, and to provide basic social habit training for children. The results showed also the collective agreement on goals of child development for the 0-3, and 3-6 years children. These were good physical health, balance of psychological, emotional, and social development, and happiness. Moreover creative thinking was selected as child development goal for the 3-6 years old children. As a result, we recommended that the government should take actions in collecting ideas from experts and practitioners on standard of practices for childcare centers in order to achieve the above purposes and goals. At the same time childcare centers, related organizations, the general public, and other stakeholders should be informed. Their roles and functions should also be identified.

Concerning main organizations responsible for childcare centers, it was agreed that the ministries of education and public health should be responsible for the 0-3 years old age group childcare centers such as the ministries of interior, defense, and university affairs to establish common policies, goals, purposes and practices.

As to the roles of community, private organization and government in child services, the collective opinion was that they should form a working group to write a manual. However no agreement was found between academics and politicians in the area of cooperation among these various organizations. A seminar was recommended so that opinions could be exchanged, discussed and finalized.

About activities for quality control and evaluation of childcare centers services, it was found that working standards were urgently needed and should be distributed to all centers. Incentives for these centers to conform to the standards were suggested to quicken the pace of development.

Collective agreement was found among academics for 27 indices in checking the quality of childcare centers. These should be the starting point for research and development in quality control for each childcare centers. Indices that were agreed upon by parents should also be considered as they were service recipients.

Finally, the childcare centers should use the data for their own internal quality control to assess whether their work process-planning, executing, evaluating, and improving-task into account information from the various sources and various sources and various methods of execution available.

Key Words : Collective Opinions, Childcare Center Management

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

หน้า

หลักการและเหตุผล

1

บททบทวรรณกรรม

4

เจตนารมณ์ของรัฐกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4

ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

9

การกำกับ ดูแล คุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

15

วัตถุประสงค์

19

นิยามศัพท์

19

กรอบแนวคิดในการวิจัย

20

ระเบียบวิธีวิจัย วิธีการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล

21

ประชากร

21

กลุ่มตัวอย่าง

22

เครื่องมือวิจัย

26

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

30

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

31

การวิเคราะห์ข้อมูล

32

	หน้า
ผลการศึกษา	33
ฉันทามติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการฯ	33
ฉันทามติเกี่ยวกับองค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการฯ	
และการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการฯ	38
ฉันทามติเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการฯ	48
ฉันทามติเกี่ยวกับกลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดบริการฯ	50
สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และหัวข้อการวิจัยที่ควรทำเพิ่มเติม	70
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
ภาคผนวก ข เครื่องมือวิจัย	131
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	190

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก โดยจำแนกตามจังหวัด พื้นที่ความเจริญ และประเภทของหน่วยงาน	24
ตาราง 2 ช่วงเวลาในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล	32
ตาราง 3 จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการและนักการเมืองที่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในระดับมาก และลำดับที่ของร้อยละของความเห็นสอดคล้อง	34
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าน้ำหนัก และระดับการนำไปปฏิบัติจริงของวัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก (N=47)	35
ตาราง 5 จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการ และนักการเมืองที่เห็นด้วยกับเป้าหมายที่สำคัญมากที่ต้องการให้เกิดกับเด็กวัย 0-3 ปี และ 3 ⁺ -6 ปี จากการจัดบริการฯ เสนอเฉพาะเป้าหมายที่นักวิชาการร้อยละ 80 ขึ้นไป จากการสอบถามความเห็นรอบที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก และลำดับที่ของร้อยละของความเห็นสอดคล้อง	36
ตาราง 6 จำนวน (ร้อยละ) ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารระดับต่างๆ จำแนกตามจังหวัด พื้นที่ และประเภทของหน่วยงาน	39
ตาราง 7 จำนวน (ร้อยละ) ของความคิดเห็นของผู้บริหารระดับต่างๆ ที่เห็นด้วยกับประเด็นที่หาฉันทามติ ในระดับที่สูงกว่าร้อยละ 80	43
ตาราง 8 จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการที่เห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทด้านต่างๆ ของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	49
ตาราง 9 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด เขตที่อยู่อาศัย และประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็กในกลุ่มผู้ปกครอง	51
ตาราง 10 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด เขตที่อยู่อาศัย และประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็กในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน	52

ตาราง 11	จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ด้านการประกันคุณภาพของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก (N=48)	53
ตาราง 12	ร้อยละ (จำนวน) ของนักวิชาการผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครองที่มี ความคิดเห็นว่าดัชนีมีความสำคัญมาก สำหรับสถานเลี้ยงดูเด็ก วัย 0-3 ปี	54
ตาราง 13	ร้อยละ (จำนวน) ของนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครองที่มี ความคิดเห็นว่าดัชนีมีความสำคัญมาก สำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3 ⁺ -6 ปี	58
ตาราง 14	จำนวนผู้ปฏิบัติงานที่ร่วมสนทนากลุ่ม	63
ตาราง 15	ฉันทามติของกลุ่มครูเกี่ยวกับบุคคลที่กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่ใช้ ในการกำหนดเป้าหมาย	64
ตาราง 16	ฉันทามติของกลุ่มครูเกี่ยวกับหลักในการเลือกกิจกรรมและผู้กำกับ ดูแลการทำกิจกรรม	65
ตาราง 17	ฉันทามติของกลุ่มครูเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ประเมินตัวเด็กและบุคคล ที่ทำการประเมิน	66
ตาราง 18	ฉันทามติของกลุ่มครูเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ปรับปรุง หรือแก้ไข โดยใช้ข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพเด็ก	66
ตาราง 19	ฉันทามติของกลุ่มผู้ดูแลเด็กและพี่เลี้ยงเกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมาย	67
ตาราง 20	ฉันทามติของกลุ่มครูพี่เลี้ยงและกลุ่มผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับหลักในการเลือก กิจกรรมและผู้ดูแลการทำกิจกรรม	68
ตาราง 21	ฉันทามติของกลุ่มผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ประเมิน ตัวเด็กและบุคคลที่ทำการประเมิน	68

หลักการและเหตุผล

สถานเลี้ยงเด็กปฐมวัยในประเทศไทยเริ่มมีการจัดตั้งในปี พ.ศ.2433 โดยพระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ พระอัครชายาในรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการรับเลี้ยงเด็กที่พ่อแม่ยากจนหรือทุพพลภาพ เด็กอนาถ เด็กกำพร้าบิดามารดา ไร้ญาติขาดมิตร มีระเบียบทางการศึกษาคือให้เด็กว่า คลาน เดิน และพูดจา สอนภาษา และให้เรียนวิชาเฉพาะสำหรับใช้เป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ โดยรับเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึงอายุ 11 ปี สำหรับเด็กผู้หญิง และอายุไม่เกิน 13 ปี สำหรับเด็กผู้ชาย ผู้อำนวยการโรงเรียนเด็กคนแรก คือ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ

ก่อนปี 2475 พบว่า การจัดการศึกษา การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการพัฒนาเด็กปฐมวัย ถูกจัดขึ้นในพระบรมมหาราชวังเพื่อเป็นที่เล่าเรียนของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกยาเธอ และเชื้อพระวงศ์ที่ยังทรงพระเยาว์ ในขณะเดียวกันก็ปรากฏหลักฐานของการจัด โรงเรียนสอนเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนของนักสอนศาสนา โรงเรียนวัดและโรงเรียนปกติ ทั้งนี้รูปแบบของการจัดเป็นการเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ก่อนเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษา ต่อมาหลังปี 2475 กระทรวงธรรมการจัดตั้งโรงเรียนเด็กเล็กขึ้นสำหรับเด็กวัย 3 – 7 ขวบ เรียกว่า โรงเรียนอนุบาล แต่มิได้ปรากฏข้ออธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระยะดังกล่าว ตั้งแต่ พ.ศ.2494 เป็นต้นมา มีการนิยามการจัดการศึกษาชั้นอนุบาลกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนขึ้นตามลำดับ อย่างเช่น ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2503 ระบุว่า "อนุบาลศึกษา ได้แก่ การอบรมเบื้องต้นเพื่อให้กุลบุตร กุลธิดา พร้อมทั้งจะรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป" และในแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2520 เน้นว่า "รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา" นอกจากนี้ระบุว่า "มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนการศึกษาขั้นบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป" (ชินษฐา เทวินทรภักดี . 2533)

การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในปัจจุบันขึ้นอยู่กับแผนระดับประเทศสามแผนได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) ที่กล่าวถึงสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตว่า "เด็กไทยทุกคนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มารดาได้รับสารอาหารครบถ้วนตั้งแต่ปฐมวัย รวมทั้งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมที่มีคุณภาพ" และกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาว่า "เพิ่มปริมาณการเตรียมความพร้อมทุกด้านของเด็กปฐมวัย(0-5 ปี) อย่างมีคุณภาพ" นอกจากนี้ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) ได้กำหนดแนวทางพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน ทั้ง 3 กลุ่ม คือ เด็กปกติทั่วไป เด็กกลุ่มภาวะยากลำบากและกลุ่มปัญญาเลิศ โดยมีเป้าหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีแผนงานเพื่อ "ส่งเสริม

พัฒนาการให้แก่เด็กตามวัยอย่างสมดุลทุกด้าน” “ให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดอาหารตามหลักโภชนาการแก่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงระดับประถมศึกษา” “ปลูกฝังค่านิยมความขยัน ประหยัด อดทนให้แก่เด็กและเยาวชน” “สนับสนุนการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กในชุมชน” “ให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารอบด้านอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการพัฒนาเด็กและเยาวชน” สุดท้าย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540–2544) มีนโยบายการพัฒนาการศึกษา 5 ด้าน คือ เติบโตและยกระดับความรู้พื้นฐาน ปฏิรูปการเรียนการสอน และระบบการผลิตและพัฒนาครู เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและสูง และปฏิรูประบบการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีส่วนของแผนงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ “ส่งเสริมสนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาสให้บริการแบบให้เปล่า” “กระทรวง ทบวง กรม ลดบทบาทหน่วยงานส่วนกลางให้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทางวิชาการ และกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ตลอดจนจัดหาและสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา” “รัฐร่วมกับสถาบันสื่อมวลชนและองค์กรต่าง ๆ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและการศึกษาแก่สถาบันทางสังคม ชุมชน และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กำหนดและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งระบบการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา”

จากแผนระดับชาติทั้งสามที่กล่าวถึงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กร ชุมชน ครอบครัว ต้องร่วมมือกันกำหนดเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจน สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน จัดบริการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย จากข้อมูลในปี 2536 พบว่ากระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร นับเป็นหน่วยงานหลักที่จัดบริการในด้านนี้ ท่ามกลางผู้รับผิดชอบทั้งหลายเหล่านี้ มีข้อมูลจากงานวิจัย ชี้ให้เห็นว่าการจัดบริการยังขาดคุณภาพ และขาดความชัดเจนในการดำเนินงานโดยจากการทบทวนสถานการณ์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยของกุศล สุนทรธาดาและคณะ (2541) พบว่า โรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัย 3 - 5 ปี หลายโรงเรียน มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาและเป้าหมายของการเตรียมความพร้อม และพบว่า โรงเรียนทั้งหลายขาดสื่อและอุปกรณ์ในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังพบข้อมูลว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบมิได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานกับเด็ก ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในเรื่องของการสอดส่องดูแลมาตรฐานและคุณภาพของการให้บริการ ขาดบริการและสื่อสารสาธารณะที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดการบริการเชิงรุกสำหรับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ขาดการควบคุมอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับอัตราค่าบริการ นอกจากนี้ สุนทร โคตรบรรเทา (2541 : 53-54) กล่าวถึงอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางรากฐานชีวิตในปฐมวัย คือ ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับกลางและส่วนภูมิภาค และขาดความเข้าใจตรงกันทั้งภาครัฐและเอกชน ขาดมาตรฐานในการดำเนินงาน โดยที่หน่วยงานปฏิบัติงานตามความถนัดและความชำนาญของตนเองมากกว่าคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กรอบด้าน ขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิด ขาดเอกสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และขาดงบประมาณสนับสนุน และจากการสรุปผลการทำงานในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 – 2539) พบปัญหาดังนี้ คือ เด็กปฐมวัยขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา โดยพบว่า เด็กวัย 3 – 5 ปี ประมาณ 34.6 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อม อันจะมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้พบว่า คุณภาพการศึกษาของไทยอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ความสามารถของเด็กไทยโดยเฉลี่ยอ่อน ทั้งด้านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านนิสัยใฝ่รู้ คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะในระดับต่ำ นอกจากนี้พบปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ไม่เปิดโอกาสให้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การทำงานซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และขาดการประสานงานในการดำเนินงาน ขาดการระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมอย่างมีระบบและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542)

เมื่อมองภาพในอนาคตอีก 10 ปี ข้างหน้าโครงสร้างของครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น การพัฒนาเด็กในวัย 0 – 6 ปี มีอาจพึ่งพาบุคคลในครอบครัวได้เต็มที่ สถานเลี้ยงดูเด็กย่อมมีบทบาทยิ่งขึ้น ดังนั้นการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเรื่องการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดแผนงานที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาฉันทามติในประเด็นต่าง ๆ ที่ยังมีความไม่สอดคล้องไม่เหมาะสม เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และหาข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางในการเชื่อมประสานการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการหาแนวทางในการส่งเสริมให้สถานเลี้ยงดูเด็กมีคุณภาพและตรวจสอบได้ โดยศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับผู้ผลักดันนโยบาย ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก ผู้ปฏิบัติงานเลี้ยงเด็ก ผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน

บททวนวรรณกรรม

เจตนารมณ์ของรัฐกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย รัฐได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในด้านการจัดการศึกษา ดังที่ปรากฏในเอกสารสำคัญๆ ดังนี้

1. **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปีพุทธศักราช 2535** เป็นเอกสารที่ว่าด้วยสิทธิของเด็กโดยตรง ซึ่งเน้นการคุ้มครองเด็กจากการเลือกปฏิบัติและการปกป้องสิทธิของเด็กในหลายมิติ ด้วยมาตรการทางนิติบัญญัติและบริหารที่เหมาะสมทั้งปวง รัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้ ระบุว่าสหประชาชาติได้ประกาศในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กส่วนที่ 1 ข้อ 18 ได้ระบุว่า

1) รัฐภาคีจะใช้ความพยายามอย่างที่สุด เพื่อประกันให้มีการยอมรับหลักการที่ว่าทั้งบิดาและมารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมายแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบเบื้องต้นในการเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน

2) เพื่อความมุ่งประสงค์ ในการให้หลักประกันและส่งเสริมสิทธิที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม แก่บิดามารดาและผู้ปกครอง ตามกฎหมายในอันที่จะปฏิบัติความรับผิดชอบของตนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจะประกันให้มีการพัฒนาสถาบัน การอำนวยความสะดวก และการบริการต่างๆ สำหรับการดูแลเด็ก

3) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะประกันว่าบุตรของบิดามารดาที่ต้องทำงานมีสิทธิได้รับประโยชน์จากการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่พวกเขามีสิทธิจะได้ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2536)

2. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2540** ได้ระบุสิทธิทางการศึกษาไว้ดังนี้ "มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ด้านการคุ้มครองและให้การศึกษาอบรมแก่เด็ก ปรากฏในมาตรา 53 ดังนี้ "มาตรา 53 เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการ

เลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ" และ "มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้" สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาของรัฐ นั้น "มาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาศึกษาวิจัย และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ" นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้กล่าวถึง บทบาทของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ดังนี้ "มาตรา 289 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และ มาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย" (คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ.2540)

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาซึ่งอาจรวมถึงการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้ ความมุ่งหมายและหลักการในมาตราที่ 6 ว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" และมาตรา 8 ได้ระบุว่า "ในการจัดการศึกษาจะยึดหลัก ดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดย มาตรา 9 ได้กล่าวถึงการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น"

ในด้านสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา **มาตรา 10** ได้ระบุ "การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย..." และใน **มาตรา 11** ระบุไว้ว่า "บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตาม **มาตรา 17** และตามกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว" ส่วน **มาตรา 12** ระบุไว้ว่า "นอกเหนือจากรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง" **มาตรา 13** ได้ระบุว่า "บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ดังต่อไปนี้

1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด"

มาตรา 14 "บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ (2) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด (3) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด" ส่วนระบบการศึกษานั้น **มาตรา 18** "การจัดการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบัน พุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น

3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด" สำหรับด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา **มาตรา 47** กล่าวว่า "ให้มีการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา" ได้มี **มาตรา 52** ระบุไว้ว่า "ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน ที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนา ครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียม บุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและ จัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ"สำหรับทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาให้มีการระบุไว้ใน **มาตรา 58** "ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้

1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บ ภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากร ดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสม และความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด"

และใน**มาตรา 61** ระบุ "ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม อื่นๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น"(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542)

4. นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ ในบทปฐมบท ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันของการศึกษาไทย ในระดับก่อนประถมศึกษาว่า "เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ปีการศึกษา 2540 มีเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูและศึกษาระดับนี้ร้อยละ 80.15 ของประชากรกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี ซึ่งมีจำนวน 3.19 ล้านคน และเด็กประมาณร้อยละ 10.30 ขาดสารอาหาร โดยเฉพาะเด็กในชนบทที่อยู่ห่างไกลและยากไร้และเด็กในเมืองที่ครอบครัวมีฐานะยากจน แม้ว่าการเตรียมความพร้อมสำหรับกลุ่มอายุนี้อาจจะมีความสำคัญมาก แต่ก็ยังไม่อาจทำได้อย่างทั่วถึง และผลการดำเนินงานเมื่อเทียบกับนานาประเทศก็ยังต่ำกว่ามาตรฐานสุขภาพอนามัยทางการแพทย์ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในระยะแรกสภาพโครงสร้างทางสุขภาพของเยาวชนไทยโดยทั่วไปยังต่ำกว่ามาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ระยะแรกนี้ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพของเยาวชนไทยให้สูงขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระยะต่อไป เมื่อการพัฒนาสุขภาพของเยาวชนไทยมีมาตรฐานสูงขึ้นแล้ว ประกอบกับเมื่อเศรษฐกิจของผู้ปกครองและชุมชนโดยรวมดีขึ้น รัฐจะมอบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครองและชุมชน โดยรัฐจะมุ่งเน้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี. ...."(กระทรวงศึกษาธิการ. 2542)

จากการประมวลเจตนารมณ์ของรัฐที่กล่าวถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยในเอกสารต่าง ๆ นั้น แสดงให้เห็นว่า รัฐได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา รัฐได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน แต่สำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ 0 - 6 ปี นั้น คำกล่าวในเอกสารสะท้อนความมุ่งหมายของรัฐไว้ว่าต้องการให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบพื้นฐานในการพัฒนาเด็ก แต่เนื่องจากสภาพสังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากในการที่บิดามารดาจะเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 6 ปี ตลอดจนนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยก็กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ จึงส่งผลให้แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่ค่อยชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องขององค์กรที่จะรับผิดชอบ กำกับ ดูแล การดำเนินงานพัฒนาเด็กวัย 0 - 6 ปี ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กขึ้นตามแนวทางและเหตุผลของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การพัฒนาเด็กขาดความเป็นเอกภาพและการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนขาดรูปแบบการดำเนินการและบทบาทที่ชัดเจนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขาดกลไกการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยพัฒนาไปได้อย่างไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรที่จะส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดย

เฉพาะเด็กในวัย 0 - 6 ปี ซึ่งเป็นวัยเริ่มแรกที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีและมีคุณลักษณะที่เหมาะสม เพื่อเด็กจะได้พัฒนาไปเป็นประชากรที่มีคุณค่าสำหรับประเทศต่อไป

ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยคือเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 0-6 ปี นับเป็นช่วงเริ่มต้นของชีวิตที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ พัฒนาการเด็กปฐมวัยอาจแบ่งได้เป็น 2 ช่วงอายุ คือ ช่วงวัยทารก เริ่มนับตั้งแต่แรกเกิดไปจนกระทั่งอายุประมาณ 2 ปี เกือบถึงอายุ 3 ปี นับเป็นช่วงชีวิตเริ่มต้นที่เป็นรากฐานสำคัญยิ่งของการพัฒนา เพราะเป็นช่วงที่เด็กมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แบบแผนของพฤติกรรมต่างๆ เจตคติต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว และแบบแผนของอารมณ์ที่แสดงออกจะถูกกำหนดขึ้นในช่วงวัยนี้ เป็นช่วงเวลา que เด็กเพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง และเริ่มได้รับการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ วัยทารกเป็นวัยวิกฤตในการพัฒนาบุคลิกภาพเพราะช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาเริ่มสร้างโครงสร้างบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ ในระยะที่ร่างกายทุกส่วนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ถ้าทารกได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกวิธีก็จะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาทุกด้านให้เป็นไปด้วยดี ส่วนในช่วงที่ 2 คือช่วงวัยเด็กตอนต้น เริ่มต้นตั้งแต่เด็กอายุ 2 ปีครึ่งจนถึงประมาณ 6 ปี เป็นเด็กในวัยที่นักการศึกษาเรียกว่า วัยเล่น เป็นวัยที่ชอบค้นหาหรือเป็นวัยตั้งคำถาม พัฒนาการทางกายของเด็กวัยนี้จะมีอัตราการเจริญเติบโตช้าลง แต่พัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ความคิดจะมีการเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้ามากขึ้น เด็กจะมีความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น มีเพื่อนเล่นใกล้บ้าน สังคมของเด็กจะขยายวงกว้างขึ้น เด็กจะสนุกกับการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ พัฒนาการทางการพูดก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวจากการซักถามเด็กในวัย 0 - 6 ปี จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา "คน" ที่สำคัญ จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกไร้พรมแดน และกระแสผลักดันต่าง ๆ ทำให้ไทยต้องแข่งขันกับนานาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน และยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา "คน" และ "คุณภาพของคน" โดยเห็นว่า "คนเป็นทั้งเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.ม.ป.ป.) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 ได้ปรับแนวคิดจากการเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาแต่เพียงอย่างเดียว มาเป็นการเน้น "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนา

ศักยภาพของคน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในแผน ฯ ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า "เด็กไทยทุกคนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ได้รับสารอาหารครบถ้วนตั้งแต่ปฐมวัย รวมทั้งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมที่มีคุณภาพ" ดังนั้น แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 -2544 ได้กำหนดภาพ แนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน ทั้งในกลุ่มภาวะยากลำบาก กลุ่มปกติทั่วไป และกลุ่มปัญญาเลิศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้นำแนวทางและวิธีการปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 4)

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเด็กวัย 0 - 6 ปี จึงเน้นให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และจริยธรรมอย่างมีคุณภาพ มีสมดุลและเต็มตามศักยภาพ เนื่องจากพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เกิดไปพร้อม ๆ กัน และเจริญถึงวุฒิภาวะต่าง ๆ กัน พัฒนาการในแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ในการช่วยเหลือให้เด็กเกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงย่อมต้องอาศัยการพิจารณาพัฒนาการทั้งหมด จะทิ้งความสำคัญของพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งของเด็กเสียมิได้ (จรรยา สุวรรณทัต. 2526 : 29) ภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 6 ปี นอกจากจะเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของครอบครัวแล้ว ในปัจจุบันพบว่า สถานบริการหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมเข้ามามีบทบาทในการดูแลเด็กวัยนี้ด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ครอบครัวไม่สามารถรับภาระการเลี้ยงดูเด็กได้ตามลำพัง

จากการศึกษาวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กและกิจกรรมประจำวันที่สถานเลี้ยงดูเด็กของแต่ละหน่วยงานจัดขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชน (ดูการจัดกิจกรรมของสถานบริการเลี้ยงดูเด็กในภาคผนวก ตารางที่ 31) พบว่า มีความแตกต่างกันไป กล่าวคือ

1. หน่วยงานสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่

- 1.1 โครงการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ของศูนย์ปฏิบัติการสังคมศาสตร์ ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนอาคารสงเคราะห์คลองจั่น

- 1.2 ศูนย์โภชนาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน

- 1.3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ข้าราชการและบุคลากรภายนอก

จากการศึกษาเป้าหมายและกิจกรรมที่สถานเลี้ยงดูเด็กของหน่วยงานสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐได้ดำเนินการในปัจจุบัน พบว่า เป้าหมายที่เด่นชัด คือ การพัฒนาเด็กด้าน

ร่างกาย กิจกรรมที่จัดให้ ประกอบด้วย กิจกรรมด้านสุขนิสัย เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การรักษาความสะอาดร่างกาย เป็นต้น กิจกรรมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เช่น กิจกรรมวงกลม การเล่นของเล่นในห้องกิจกรรม เป็นต้น กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส เช่น กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ มุมบ้าน งานประดิษฐ์ การฝีมือ ไม้บล็อก มุมน้ำ คอมพิวเตอร์ การร้องเพลง ฟังนิทาน เป็นต้น มีกิจกรรมที่จัดเพื่อเป้าหมายอื่นบ้าง กลุ่มที่ให้บริการเป็นเด็กปกติทั่วไป

2. หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(สช.) ให้เอกชนดำเนินการภายใต้ การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในรูปโรงเรียนอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา และช่วยผู้ปกครองเลี้ยงเด็ก

2.2 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) เปิดรับเด็กก่อนวัยเรียน ในรูปโรงเรียนอนุบาล มุ่งให้ความรู้และรูปแบบการพัฒนาเด็กก่อนมาเรียนประถมศึกษา

2.3 กรมการฝึกหัดครู มีโครงการที่ดำเนินการ คือ โครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อน เกณฑ์บังคับเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กชนบทที่มีอายุก่อนเกณฑ์บังคับ

2.4 กรมการศาสนา เริ่มโครงการสอนเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ พระได้ทำประโยชน์แก่สังคม ในการเตรียมเด็กเพื่อการวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการตกชั้นในประถมศึกษาปีที่ 1 ตลอดจนฝึกเด็กให้รู้จักออกกำลังกายและ พักผ่อน ทั้งรู้จักการป้องกันโรคภัย ปลูกฝังคุณธรรม วัฒนธรรมอันดีงามให้กับเด็ก

จากการศึกษาถึงกิจกรรมประจำวันของสถานบริการเลี้ยงดูเด็กในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดให้กับเด็ก 3 – 6 ปี ในภาพรวมจะพบว่า สถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นพัฒนาการทางร่างกาย ด้านการแสดงออกและภาษา ดังเช่นกิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเข้าจังหวะ กิจกรรมวงกลม ตลอดจนกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การเล่นหรือทำ กิจกรรมกลางแจ้ง นอกจากนี้ยังมีการมุ่งเน้นเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาบ้าง เช่น การเล่น กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมที่เป็นการเล่นเกมการศึกษา ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายพอสมควร และมีความครอบคลุม กับวัตถุประสงค์การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กค่อนข้างมาก

3. หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

3.1 กรมอนามัย จัดศูนย์โภชนาการ มุ่งหมายให้เด็กในท้องถิ่นที่อยู่ในวัยเด็กได้รับการ เลี้ยงดูอย่างถูกวิธี เผยแพร่ความรู้ทางโภชนาการแก่พ่อ - แม่ของเด็ก เพื่อช่วยเหลือครอบครัว ที่ยากจน

3.2 กรมการแพทย์ จัดศูนย์สุขวิทยาจิต เพื่อให้บริการในการแก้ไขปัญหาด้าน ทางอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรมของเด็ก

การศึกษาเอกสารของงานพัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์สุขวิทยาจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัย 2 – 4 ปี เน้นพัฒนาการ 4 ด้าน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยกิจกรรมในแต่ละวันพบว่ามีกิจกรรมครอบคลุมและหลากหลายมาก กิจกรรมที่เด่น ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มเสริมพัฒนาการ ประกอบด้วย ทัศนศึกษาในสถานเลี้ยงเด็ก เสริมสร้างวินัยและสังคม เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ออกกำลังกาย เล่นเครื่องเล่นสนาม นิทาน สร้างเสริมลักษณะนิสัย สุขวิทยาสวนบุคคล เสริมความรู้คณิตศาสตร์ ขั้วร้อง ดนตรี ศิลป ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กครบทุกด้าน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่เสริมพัฒนาทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ไม่พบว่าเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษา

4. หน่วยงานสังกัดกรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Center) ได้แก่

4.1 สำนักอนามัย จัดบริการอาหารกลางวัน วัตถุประสงค์ คือ ช่วยแบ่งเบาภาระให้กับผู้ปกครองในท้องถิ่น และช่วยพัฒนาเด็กโดยฝึกความพร้อมก่อนเข้าเรียน

4.2 โครงการสถานเลี้ยงเด็กโรงงานอุตสาหกรรม วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่เด็กในวัยก่อนประถมศึกษา และเพื่อสนับสนุนความพร้อมที่จะพัฒนาสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ตลอดจนเสริมสร้างให้เด็กมีประสบการณ์ดี

จากการศึกษาเป้าหมายและกิจกรรมที่หน่วยงานของ กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการไป พบว่า สถานเลี้ยงเด็กของกรุงเทพมหานครมีเป้าหมายแนชัดที่ต้องการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย กิจกรรมที่จัดให้ ประกอบด้วย กิจกรรมด้านสุขนิสัย ได้แก่ การรับประทานอาหาร การนอน การรักษาความสะอาดของร่างกายและการเก็บดูแลเครื่องใช้ของตนเอง เป็นต้น กิจกรรมด้านพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเข้าจังหวะ กายบริหาร กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส ได้แก่ การตัดและฉีกกระดาษ เครื่องเล่นแบบสัมผัส การวาดรูประบายสี เป็นต้น กิจกรรมด้านอนามัย ได้แก่ การตรวจสุขภาพ เป็นต้น ส่วนเป้าหมายและกิจกรรมด้านอื่นๆ ยังไม่เด่นชัด กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการยังเป็นกลุ่มเด็กทั่วไป

5. หน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย

5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กอายุ 3 - 6 ปี ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วยการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

5.2 กรมตำรวจ โดยหน่วยงานตำรวจตระเวนชายแดน จัดในรูปแบบศูนย์เด็กเล็ก

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมประจำวันที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้จัดบริการสถานเลี้ยงเด็กนั้นพบว่าส่วนใหญ่จะเน้นพัฒนาการเรียนรู้อย่างเด็ก โดยมีการจัดกิจกรรม

ให้เล่นตามมุม จัดกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งมีการเน้นพัฒนาการทางกายของเด็ก ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเคลื่อนไหวกิจกรรมเข้าจังหวะ สำหรับกิจกรรมที่พัฒนาด้านสติปัญญานั้น ก็จะมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์

6. หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้แก่

6.1 กรมประชาสงเคราะห์ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และควบคุมสถานสงเคราะห์เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เพื่อให้ดำเนินงานด้วยดี และมีหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน เช่น โครงการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กที่เป็นบุตรหลานข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ ตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการและเป็นตัวอย่างแก่สถานประกอบการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กองสงเคราะห์ชาวเขา ตั้งขึ้นเพื่อให้เด็กมีความพร้อมและให้มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเพื่อให้เกิดความสำนึกว่าตนเป็นพลเมืองไทย เป็นต้น

6.2 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

เป้าหมายและกิจกรรมของสถานเลี้ยงดูเด็ก สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันคือต้องการพัฒนาเด็กด้านร่างกาย ซึ่งเป็นเป้าหมายเด่นชัด โดยมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก คือ กิจกรรมด้านสุขนิสัย กิจกรรมด้านพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้บริการกับเด็กปกติทั่วไป

7. หน่วยงานสังกัดกระทรวงกลาโหม มีการดำเนินการในทั้ง 3 เหล่าทัพ เพื่อดูแลเด็กก่อนวัยเรียน

จากการศึกษากิจกรรมประจำวันในสถานเลี้ยงดูเด็กของกองทัพอากาศ และศูนย์พัฒนาเด็ก สท.ทบ. พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นพัฒนาการทางกาย เช่น กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมเสริมทักษะ ทางด้านคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ร่วมด้วย

8. หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้แก่

8.1 การประปาส่วนภูมิภาค

8.2 องค์การคำครุสภา

ทั้ง 2 หน่วยงาน ตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการและให้การดูแลเด็กก่อนวัยเรียน

กิจกรรมของสถานเลี้ยงดูเด็กขององค์การโทรศัพท์ ประปาส่วนภูมิภาค ครุสภา เน้นกิจกรรมการเรียนการสอน เกมการศึกษา และกิจกรรมที่เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเข้าจังหวะ กิจกรรมวงกลม เป็นต้น ซึ่งยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม

9. ภาคเอกชน มีการจัดบริการใน 2 ลักษณะ คือ

9.1 ให้บริการด้านช่วยเหลือเด็ก มี 2 รูปแบบ คือ

9.1.1 เป็นศูนย์เด็กปฐมวัย หน่วยงานหลักคือ สมาสตร์แห่งชาติ วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเด็กในด้านสาธารณสุข โภชนาการ เศรษฐกิจ การศึกษา และเพื่อให้เด็กมีการเตรียมความพร้อม มีประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ดีงามและการเป็นพลเมืองดี

9.1.2 เป็นโรงเรียนอนุบาลและเด็กเล็ก เช่น สมาคม Y.M.C.A. และในแหล่งชุมชนแออัด ในรูปการให้บริการ เช่น มูลนิธิดวงประทีป

กิจกรรมของสถานเลี้ยงเด็กของมูลนิธิดวงประทีป เน้นกิจกรรมพัฒนาด้านร่างกายและกิจกรรมการเรียนการสอน

9.2 เป็นรูปแบบธุรกิจ โดยตั้งเป็นสถานเลี้ยงเด็ก นับตั้งแต่เด็กอ่อน เด็กเล็กวัยก่อนอนุบาล และในรูปแบบโรงเรียนอนุบาลทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค โดยดำเนินงานภายใต้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับตามระเบียบของทางราชการ ทั้งในส่วนของการทรวงศึกษาธิการและกรมประชาสัมพันธ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533)

จากการประมวลเอกสาร พบว่า หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับภาระในการจัดบริการสถานเลี้ยงเด็ก ต่างก็มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับเด็กแตกต่างกันไปตามความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของสถานบริการเลี้ยงดูเด็กแต่ละหน่วยงานนั้นก็มีจุดเน้นทั้งที่เหมือนกัน เช่น เรื่องของการพัฒนาทางกาย และแตกต่างกัน เช่น เรื่องพัฒนาการทางสติปัญญา และที่สำคัญแทบจะทุกหน่วยงานยังขาดกิจกรรมที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาด้านสังคม และอารมณ์ให้กับเด็ก และจากการศึกษากิจกรรมของหลาย ๆ หน่วยงานจะพบว่าเป็นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปกติทั่วไป ซึ่งยังไม่ค่อยครอบคลุมตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ที่ได้กำหนดแนวทางพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจนทั้ง 3 กลุ่ม คือ เด็กปกติทั่วไป เด็กกลุ่มภาวะยากลำบาก และเด็กกลุ่มปัญญาเลิศ โดยมีเป้าหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีแผนงานเพื่อ "ส่งเสริมพัฒนาการให้แกเด็กตามวัยอย่างสมดุลทุกด้าน" "ให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารอบด้านอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการพัฒนาเด็กและเยาวชน" และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเด็กที่ว่า "ให้เด็กเจริญและพัฒนามีคุณภาพรอบด้าน คือ มีสุขภาพแข็งแรง มีความสามารถทางสติปัญญาและภาษา มีจิตใจที่ดีงาม มีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" (ฉันทนา ภาคบังกช และคณะ. 2541 : 2) แต่บางหน่วยงานก็จัดแตกต่างกันไป จากผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานการจัดบริการยังมีความแตกต่างกันและพบว่าคุณภาพ

ของการให้บริการยังไม่ดี กล่าวคือ "จากการประเมินคุณภาพของเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เมื่อปี พ.ศ.2526 พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , ม.ป.ป.) จากการประเมินความพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ ในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยถือเกณฑ์ผ่านคะแนนร้อยละ 60 ของแบบทดสอบ ปรากฏว่า ด้านร่างกาย เด็กผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 98 ด้านสติปัญญา ร้อยละ 30 ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ร้อยละ 56 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.2537) ซึ่งส่งผลให้เด็กมีคุณลักษณะไม่เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 - 2544 ดังนั้น เพื่อให้เกิดความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเด็กปฐมวัย จึงได้มีการศึกษาฉันทามติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงเด็กขึ้น เพื่อประโยชน์ในการวางแผนนโยบาย เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

การกำกับ ดูแล คุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก มีดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน 3 รูปแบบ คือ ชั้นเด็กเล็ก ชั้นอนุบาล และสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังนั้นจึงมีกฎหมายและข้อบังคับ 3 ประเภท คือ กฎหมายและระเบียบข้อบังคับสำหรับโรงเรียนอนุบาล กฎหมายและระเบียบข้อบังคับสำหรับชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา และกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่ใช้กับโรงเรียนอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก กฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้ ประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 โดยภาพรวมพบว่าเป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง คุณสมบัติของเด็ก การคัดเลือก การรับเด็กเข้าเรียน นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2524, 2525 สำนักงาน ฯ มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน ค่าใช้จ่ายต่อหัวเด็ก และการแต่งกาย เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดกรอบการประเมินคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา (รวมระดับก่อนประถมศึกษา) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาในภาพรวมของการจัดการศึกษา และรายงานผลให้หน่วยงานและสาธารณชนทั่วไป โดยมีการกำหนดมาตรฐาน 3 กลุ่ม คือ คุณภาพนักเรียน การเรียนการสอน และการบริหาร มีดัชนีชี้วัดหรือตัวบ่งชี้ 44 ตัว (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมและควบคุมการจัดศูนย์ และโรงเรียนปฐมวัย ในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นอนุบาลภาคเอกชนใช้พระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชนปี พ.ศ.2525 ที่ครอบคลุมเรื่องของการจัดตั้ง การบริหารและการควบคุม โรงเรียน จรรยา มารยาท วินัย และหน้าที่ การอุดหนุน ส่งเสริมและช่วยเหลือโรงเรียน การคุ้มครอง การทำงานและการสงเคราะห์ครูใหญ่และครู การคุ้มครองการทำงาน การเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น ในปี พ.ศ.2535 กรมนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีโครงการรับรอง มาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชน เพื่อเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ทุกระดับ โดยอาศัยกระบวนการของการรับรองมาตรฐานคุณภาพที่เน้นหลักการให้โรงเรียนพัฒนา และประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนมี โอกาสมีส่วนร่วม ปี พ.ศ. 2541 มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานคุณภาพการศึกษา แล้วกำหนดให้ มีการประเมินปัจจัย 7 ด้าน คือ ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน หลักสูตรและกระบวนการ เรียนการสอนบุคลากร ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน การจัดการและการบริหารกิจการนักเรียน และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนและกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพ 67 ตัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน. 2541)

3. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่ควบคุมและ ส่งเสริมการดำเนินงานสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน ใช้กฎหมาย 2 ฉบับ คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ปี พ.ศ. 2515 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2515 และฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2521 โดยภาพรวมแล้วเป็นการกำหนดลักษณะของสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็ก อำนาจ และข้อปฏิบัติในการจัดตั้ง ข้อปฏิบัติต่อเด็กอย่างกว้าง ๆ คุณสมบัติของเจ้าของสถานเลี้ยงเด็ก การจัดอาคารสถานที่ลักษณะของการให้บริการ ลักษณะของผู้ให้บริการ ค่าธรรมเนียม เป็นต้น บริการเลี้ยงเด็กที่อยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ ครอบคลุมอายุเด็กตั้งแต่ 0 - 6 ปี จากการศึกษากฎหมายทั้ง 2 ฉบับข้างต้น พบว่า เน้นการให้บริการที่ถูกต้องลักษณะ และสุขภาพ อนามัยของเด็กเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามมีการระบุว่าสถานสงเคราะห์เด็กที่มีการรับเด็กที่อายุเกิน 7 ปี ให้มีการจัดการศึกษาและกิจกรรมที่พัฒนาการเจริญเติบโตทั้งทางกายและสมองให้กับเด็ก ปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์ประกาศใช้ระเบียบที่ครอบคลุมมาตรฐานด้านการจัดบริการเลี้ยงเด็ก คือ มาตรฐาน หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ระบุคุณสมบัติของผู้เรียน เนื้อหาที่ต้องเรียน จำนวนเวลาเรียน และการประเมินผล และมาตรฐานการจัดบริการรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็ก ปฐมวัย โดยมาตรฐานเล่มหลังนี้ เน้นองค์ประกอบของการจัดบริการด้านการบริหารทั่วไป การจัดการ เรื่องอาคาร สถานที่ คุณสมบัติของบุคลากรการจัดกิจกรรมให้บริการแก่เด็ก การประเมินผลและ การรายงานโดยมีเป้าหมายให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (กรมประชาสงเคราะห์.2537)

4. กองพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ให้บริการพัฒนาเด็กอายุ 0-6 ปี โดยมุ่งให้ชุมชนในท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ตำบล และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กสำหรับเด็ก 3-6 ปี และหน่วยพัฒนาเด็กเคลื่อนที่ ให้บริการพัฒนาเด็กอายุ 0 - 6 ปี ในการดำเนินงาน กองพัฒนาสตรีเด็กและเยาวชน กำหนดคู่มือการดำเนินงานพัฒนาเด็กที่เป็นแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเด็กด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ในคู่มือกำหนดขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การคัดเลือกสถานที่ การจัดกิจกรรม การจัดอาหาร เกณฑ์การคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก บทบาทและหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก (กระทรวงมหาดไทย. ม.ป.ป.)

5. กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข ใช้มาตรฐานหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กปฐมวัย และการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2537 เหมือนกับของกรมประชาสงเคราะห์ เพื่อให้สถานบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัยนำไปใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในด้านหลักสูตรผู้ดูแลเด็กนั้น ได้มีการกำหนดว่าต้องประกอบด้วยเวลาเรียนภาคทฤษฎี 300 ชั่วโมง ฝึกงาน 120 ชั่วโมง กำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน เนื้อหาที่ต้องเรียน การประเมินผล และการตัดสินผลการประเมิน ในด้านการจัดบริการ ๓ นั้น มีการกำหนดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การจัดการ คุณสมบัติของบุคลากร การจัดกิจกรรม การประเมินผลและการรายงานผลการประเมิน (กระทรวงสาธารณสุข. 2537)

6. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จัดทำร่างมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียน 12 ตัว คือ สุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพดี มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา มีทักษะในการทำงาน เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มาตรฐานด้านกระบวนการ 6 ตัว ได้แก่ มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสุดท้าย คือ มาตรฐานด้านปัจจัย 9 ด้าน ประกอบ

ด้วย ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ ครูมีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับท้องถิ่น สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และชุมชน / ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2541)

7. กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ออกระเบียบกรมศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ปี พ.ศ. 2537 กล่าวถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินงานการจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อม การบริหาร โดยมีการกล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพของศูนย์ ฯ ว่าให้มีการพัฒนาบุคลากรโดยให้เข้ารับการอบรมระหว่างการทำงานเป็นประจำไม่น้อยกว่า 1-3 ครั้งต่อปี รวมทั้งจัดให้มีการทัศนศึกษาดูงาน การนิเทศงานทั้งภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารศูนย์ควรได้ร่วมการสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ ด้านสถานที่เน้นให้มีความร่มรื่นและไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก ด้านการจัดกิจกรรมเน้นการพัฒนาครบทุกด้าน มีการใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็ก และจัดให้เด็กได้เล่น ด้านการประเมินให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 2 ด้าน คือ ด้านตัวเด็ก และด้านการให้บริการ

จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับการกำกับ ดูแล คุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก พบว่ามีภาครัฐและภาคเอกชน มีความพยายามพัฒนาการกำกับดูแลคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งมีการนำระบบการประกันคุณภาพมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยกลับพบว่า คุณภาพของการจัดบริการยังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานด้านการประกันคุณภาพ หรือการพัฒนาคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กเหล่านี้ยังไม่เป็นรูปธรรมเพียงพอ จึงควรมีการผลักดันทั้งระดับนโยบายและการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาฉันทามติหรือความเห็นพ้องเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูในเรื่องต่อไปนี้

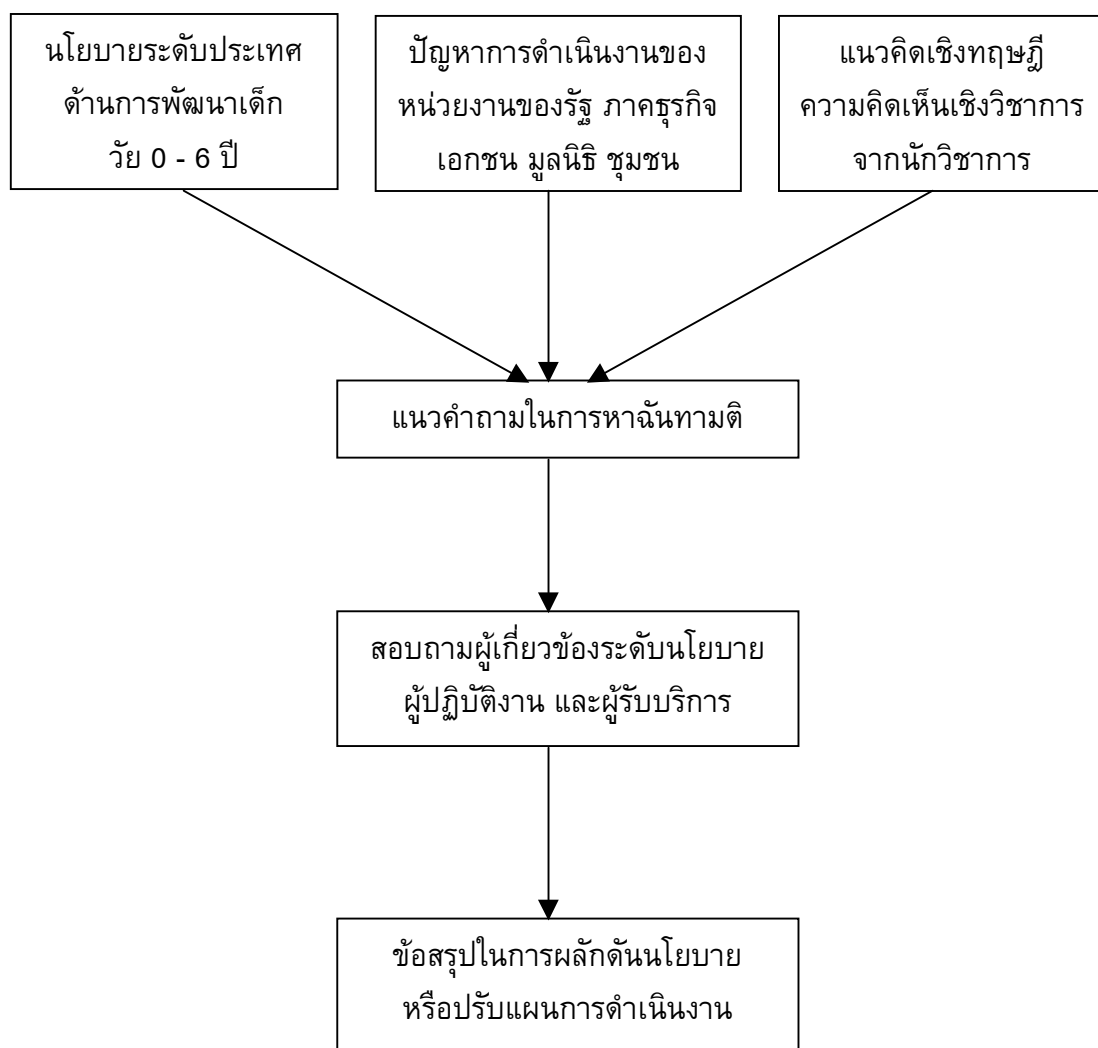
1. วัตถุประสงค์ของการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และเป้าหมายด้านคุณลักษณะของเด็ก
2. องค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการ และประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็ก
3. บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก
4. กลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

นิยามศัพท์

ฉันทามติ หมายถึง ความคิดเห็นพ้อง หรือ สอดคล้องกันของคนในกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ทั้งที่เป็นผู้ให้บริการ ผู้รับบริการและผู้กำหนดนโยบาย โดยจะใช้เกณฑ์ความเห็นพ้องตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นข้อสรุปว่ามีฉันทามติ

สถานเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง สถานบริการรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาลศูนย์เด็กปฐมวัย สถานสงเคราะห์เด็ก ศูนย์โภชนาการเด็ก ศูนย์ฝึกอบรมเด็ก หรือ สถานที่อื่น ๆ ที่ทำหน้าที่จัดบริการเลี้ยงดู พัฒนาเตรียมความพร้อม ให้การศึกษาเด็กวัย 0 – 6 ปี ทั้งที่อยู่ในความดูแลของรัฐ ชุมชน มูลนิธิ ธุรกิจเอกชน โดยไม่รวมถึงสถานพยาบาลที่รับเด็กไว้รักษาพยาบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย วิธีการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาฉันทามติหรือความเห็นพ้องเกี่ยวกับการให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ในเรื่องวัตถุประสงค์ เป้าหมาย องค์กรหลัก บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ตลอดจนกลไกเพื่อการควบคุมตรวจสอบ และประเมินคุณภาพของการจัดบริการ ฯ การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กทั้งในระดับที่กำหนดนโยบาย ระดับผู้ประสานงานการใช้นโยบาย และระดับปฏิบัติ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับบริการด้วย โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่กำหนดนโยบาย ประกอบด้วย

1. กลุ่มนักการเมือง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญเรื่องเด็ก ซึ่งได้แก่ วุฒิสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานฝ่ายการศึกษาของเด็ก
2. กลุ่มนักวิชาการเรื่องเด็ก เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการศึกษา และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ตลอดจนนักวิชาการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และทำงานด้านเด็กปฐมวัย
3. กลุ่มผู้บริหารระดับสูง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารระดับปลัดกระทรวง อธิบดีกรมต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงประธานมูลนิธิของเอกชน

กลุ่มผู้ประสานงานการใช้นโยบาย ประกอบด้วย

กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง เป็นผู้ที่คอยประสานงานและดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนด ได้แก่ ศึกษาธิการเขตการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ตลอดจนศึกษาธิการเขตในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้บริหารระดับต้น เป็นผู้กำกับดูแลและดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนด ได้แก่อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนที่เป็นของรัฐและเอกชน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เจ้าของกิจการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน เจ้าอาวาส อีหม่าม
2. กลุ่มผู้นำชุมชน เป็นผู้กำกับดูแล และให้การสนับสนุนท้องถิ่นในการดำเนินงานจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ ผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล
3. กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็ก สอนเด็กอย่างใกล้ชิดในสถานเลี้ยงดูเด็ก ทั้งของภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ครู และผู้ดูแลเด็ก

กลุ่มผู้รับบริการ ประกอบด้วย

กลุ่มผู้ปกครองของเด็กวัย 0 – 6 ปี ได้แก่ บิดา มารดา ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน และอาศัยอยู่ในเมืองและชนบททั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยศึกษาค้นหามติเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ประกอบด้วย บุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้ว จำนวน 1,663 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนดังนี้

1. เลือกจังหวัดที่มีกลุ่มบุคคลทุกกลุ่ม ในแต่ละภาคภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ได้ดังนี้

- 1.1 ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่
- 1.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น
- 1.3 ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี
- 1.4 ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี
- 1.5 ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา

2. แต่ละจังหวัดจะจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกตามพื้นที่ ที่มีระดับความเจริญแตกต่างกัน 3 ระดับ คือ

- 2.1 พื้นที่ที่มีความเจริญมาก ได้แก่ อำเภอเมือง
- 2.2 พื้นที่ที่มีความเจริญปานกลาง ได้แก่ อำเภอนอกเมืองที่มีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร

2.3 พื้นที่ที่มีความเจริญน้อย ได้แก่ อำเภอนอกเมืองที่มีระยะทางห่างจาก
อำเภอเมืองมากกว่า 10 กิโลเมตร

3. แต่ละพื้นที่จะจำแนกประเภทหน่วยงาน ออกเป็น

3.1 หน่วยงานของรัฐ

3.2 หน่วยงานของเอกชน

กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก โดยจำแนกตามจังหวัด พื้นที่ความเจริญ และประเภทของหน่วยงาน

[illegible]

ตาราง 1 (ต่อ)

จังหวัด พื้นที่ กลุ่ม หน่วยงาน	กรุงเทพฯ - นนทบุรี						เชียงใหม่						ขอนแก่น						ชลบุรี						สงขลา						รวม
	ม		น1		น2		ม		น1		น2		ม		น1		น2		ม		น1		น2		ม		น1		น2		
	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	
ผู้บริหารระดับต้น																															
- อาจารย์ใหญ่	2	2	1	-	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2	4	1	2	-	2	2	1	1	-	1	2	2	1	-	2	-	40
- หัวหน้าศูนย์	1	2	-	-	2	2	1	2	1	1	1	-	4	-	3	1	1	-	1	2	1	1	1	1	1	4	-	1	1	-	36
- เจ้าอาวาส	3	-	-	-	1	-	3	-	1	-	2	-	3	-	1	-	2	-	3	-	1	-	2	-	3	-	1	-	2	-	28
- อีหม่าม	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	11	-	7	-	3	-	33
ผู้นำชุมชน (อบต.)	5	-	2	-	3	-	5	-	2	-	3	-	7	-	2	-	1	-	5	-	2	-	3	-	5	-	2	-	3	-	50
ผู้ปฏิบัติ																															
- ครู	21	19	7	8	8	7	19	20	6	12	5	8	22	15	4	13	12	8	8	14	14	10	2	5	17	22	4	3	3	4	320
- สันทนาเป็นกลุ่มครู	2	3	1	1	2	1	3	4	1	1	1	1	3	2	1	1	2	-	5	1	1	1	2	1	3	2	1	-	1	1	49
- ผู้ดูแลเด็ก	17	17	5	7	9	10	12	10	10	4	9	6	32	13	5	3	8	4	15	23	2	8	12	7	14	31	8	-	9	-	310
- สันทนาเป็นกลุ่มผู้ดูแลเด็ก	5	2	2	-	4	1	3	3	1	2	1	1	2	-	1	-	2	-	2	2	2	5	2	1	3	3	1	1	2	-	54
ผู้รับบริการ																															
- ผู้ปกครองเด็กอายุ 0 - 6 ปี	31	25	2	14	16	17	24	26	16	10	19	5	36	30	17	10	21	12	26	25	16	6	10	6	21	38	19	12	43	35	588

หมายเหตุ ม หมายถึง อำเภอเมือง

น1 หมายถึง อำเภอนอกเมืองที่มีระยะห่างจากอำเภอเมืองออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร

น2 หมายถึง อำเภอนอกเมืองที่มีระยะห่างจากอำเภอเมืองออกไปมากกว่า 10 กิโลเมตร

ร หมายถึง หน่วยงานของรัฐ

อ หมายถึง หน่วยงานของเอกชน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือวิจัยที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ คือ เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 : ผู้ปกครอง เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 : ครูหรือผู้ดูแลเด็ก เครื่องมือวิจัยชุดที่ 3 : ผู้บริหาร เครื่องมือวิจัยชุดที่ 4 : นักวิชาการ เครื่องมือวิจัยชุดที่ 5 : นักการเมือง และเครื่องมือวิจัยชุดที่ 6 : แนวคำถามในการทำสนทนากลุ่ม (รายละเอียดของเครื่องมือทุกชุดอยู่ในภาคผนวก ข)

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 : ผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก การเตรียมความพร้อม และการให้การศึกษาเด็กวัย 0 – 6 ปี เนื้อหาแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย คุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก 12 ด้าน วัดโดยให้ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกเฉพาะข้อที่เห็นว่ามีค่าสำคัญ และระบุรายละเอียดของด้านที่เลือก

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความเพียงพอของสถานเลี้ยงดูเด็กและความต้องการมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพ สถานเลี้ยงดูเด็ก

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 : ครูหรือผู้ดูแลเด็ก เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก การเตรียมความพร้อม และการให้การศึกษาเด็กวัย 0 – 6 ปี โดยให้ผู้ตอบนึกถึงสถานเลี้ยงดูเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาล หรือศูนย์เด็กที่ตนทำงานอยู่ เนื้อหาแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย สถานที่เก็บข้อมูล ประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุของเด็ก และผู้ถูกสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 มีเนื้อหาเช่นเดียวกับเนื้อหาส่วนที่ 1 ของเครื่องมือวิจัยชุดที่ 1: ผู้ปกครอง

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 3 : ผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์กรหลักในการดูแลและจัดบริการเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี เนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหาร และข้อมูลเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้ผู้ตอบได้อ่านก่อนตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามปลายเปิดที่สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการทำงานที่หน่วยงานของท่านเคยประสบ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ตอบได้เตรียมความพร้อมทางความคิดในการตอบคำถามต่อไป

ส่วนที่ 2 เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อข้อความเกี่ยวกับ องค์กรหลัก หน้าที่ขององค์กรหลัก และหน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นองค์กรหลักในการดูแลการจัดสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก

ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง ประกอบด้วย ประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ 3 ประเด็น คือ

1. เด็กในวัย 0 – 3 ปี และ 3⁺ – 6 ปี ควรมีองค์กรหลักในการดูแลและจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. ถ้าควร มี องค์กรหลักควรทำหน้าที่อย่างไรบ้าง (กรุณابอกหน้าที่และเรียงลำดับความสำคัญ 5 อันดับ)

3. ท่านคิดว่า ใครควรจะเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก สำหรับเด็กอายุ 0 – 3 ปี และ 3⁺ – 6 ปี เพราะเหตุใด

แบบที่ 2 แบบสอบถามผู้บริหารระดับต้นกับระดับกลาง และผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประโยคคำถาม เกี่ยวกับองค์กรหลัก หน้าที่ และหน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นองค์กรหลักในการดูแลการจัดสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก พร้อมกับตัวเลือก เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และช่องว่างเพื่อเติมเหตุผล และในบางข้อคำถามจะมีการให้ผู้ตอบ เรียงลำดับความสำคัญด้วย

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 4 : หักวิชาการ คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย ในการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ 1) วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี 2) บทบาทของรัฐ ชุมชนและเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 3) กลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ

และประเมินคุณภาพในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 4 ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย บทบาทของรัฐ และการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี และคู่มือในการสัมภาษณ์

ชุดที่ 2 แบบสอบถามรอบที่ 1 ประกอบด้วยแบบสอบถามถามความคิดเห็น 3 ตอน ซึ่งเนื้อหาในแบบสอบถามได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยประโยคข้อความพร้อมมาตราประเมินค่า 3 ระดับ คือ สำคัญมาก สำคัญน้อย และไม่สำคัญ

ตอนที่ 2 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วย ประโยคข้อความบทบาทหน้าที่ และตัวเลือก 3 ตัวเลือก คือ รัฐ ชุมชน เอกชน ผู้ตอบอาจตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก ถ้าคิดว่าควรเป็นบทบาทร่วมกัน โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือก

ตอนที่ 3 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนย่อย คือ

3.1 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประโยคข้อความที่แสดงถึงคุณภาพบางด้านของสถานเลี้ยงดูเด็ก พร้อมมาตราประเมินค่า 3 ระดับ คือ สำคัญมาก สำคัญน้อย และไม่สำคัญ ให้ผู้ตอบประเมินว่า ข้อความใดที่ใช้เป็นดัชนีที่จำเป็นเพื่อการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็น

3.2 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไก ในการประเมินคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยประโยคข้อความให้เลือกตอบ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา เช่นเดียวกับชุดที่ 2 แต่ประโยคข้อความที่นำมาถามเป็นผลการวิเคราะห์คำตอบของนักวิชาการที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วย ประโยคข้อความพร้อมระดับความคิดเห็น และการแสดงคำตอบของกลุ่ม และคำตอบของผู้ตอบแต่ละท่านว่า มีความสอดคล้องกันเพียงใด แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก แบ่งเนื้อหาเป็น 4 ตอน คือ

1.1 ให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความวัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก แล้วให้ค่าน้ำหนักความสำคัญตั้งแต่ 1 – 5 โดยที่หมายเลข 5 หมายถึง มีค่าน้ำหนักมากที่สุด และให้พิจารณาว่าในสภาพความเป็นจริงแล้ว ได้มีการนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวไปปฏิบัติในระดับใด 5 ระดับ จากมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

1.2 ให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความวัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 80 – 90 มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก โดยผู้ตอบต้องพิจารณาคำตอบของนักวิชาการและของตนเองในรอบที่ 1 แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เลือก ซึ่งผู้ตอบสามารถที่จะยืนยันคำตอบเดิมหรือเลือกคำตอบใหม่ได้โดยอิสระ พร้อมทั้งระบุเหตุผล

1.3 ให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก

1.4 ให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 80 – 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก

ตอนที่ 2 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก

ตอนที่ 3 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

แบบสอบถามข้อ 1.3 , 1.4 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะและวิธีการตอบเช่นเดียวกับแบบสอบถามข้อ 1.2

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่ควรจัดในการประกันคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยข้อความกิจกรรมที่นักวิชาการในรอบที่ 1 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการประกันคุณภาพ ให้ผู้ตอบพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่ให้ โดยที่หมายเลข 1 หมายถึงกิจกรรมที่สำคัญเร่งด่วนที่สถานเลี้ยงดูเด็กต้องจัดให้มีขึ้น

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 5 : หักการเมือง เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย บทบาท และรูปแบบในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกับแบบสัมภาษณ์นักวิชาการ

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 6 : แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus group discussion) จากกลุ่มตัวแทนครูและผู้ดูแลเด็กในเรื่อง การประกันคุณภาพภายในของสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียนอนุบาล ประเด็นสำคัญในการเสนอเพื่อระดมความคิด ประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมาย คำถามประกอบด้วย ผู้กำหนดเป้าหมายคือใคร และวิธีการในการกำหนดเป้าหมาย
2. การกำหนดกิจกรรม คำถามประกอบด้วย เกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมคืออะไร ใครเป็นผู้กำกับดูแล
3. การตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น คำถามประกอบด้วย ใครเป็นผู้ตรวจสอบผล วิธีการตรวจสอบทำอย่างไร
4. การพัฒนาและปรับปรุง คำถามคือ ใครเป็นผู้รับผิดชอบ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา พัฒนาการ การศึกษาเด็กปฐมวัย การศึกษาด้านครอบครัว การสร้างเครื่องมือวัด และผู้ประสานงานของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข จำนวน 5 คน (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก ค) มาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาเนื้อหา

เมื่อแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ไปทดลองใช้กับกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ คือ

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 : ผู้ปกครอง นำไปทดลองใช้กับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

ศรินทรวิโรฒ ที่มีลูกในวัย 0 – 6 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 : ครูหรือผู้ดูแลเด็ก นำไปทดลองใช้กับครูและผู้ดูแลเด็ก โรงเรียน
พิบูลประชาสรรค์ ฝ่ายประถม แผนกอนุบาล กรมสามัญศึกษา จำนวน 5 คน

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 3 : ผู้บริหาร นำไปทดลองใช้กับผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่
โรงเรียน ทั้งของรัฐและเอกชน ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กกระทรวง
มหาดไทย จำนวน 5 คน

นำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

ก่อนเริ่มดำเนินการรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้สัมภาษณ์นักวิชาการ
นักการเมือง และผู้บริหารระดับสูง โดยวิธีการสัมภาษณ์ เมื่อได้ผู้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นนิสิตที่กำลัง
ศึกษาในระดับปริญญาโทคณะผู้วิจัยได้อบรมวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์และให้ผู้สัมภาษณ์ได้ทดลอง
ใช้แบบสัมภาษณ์

ในการรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้มอบให้ผู้ประสานงาน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้ที่มี
ความรู้ในการทำวิจัย เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสถานเลี้ยงดูเด็กและเป็นผู้ที่มีเวลาและให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดี ซึ่งได้รับการชี้แจงรายละเอียดวิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล เป็นผู้รวบรวมข้อมูล
โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงนักวิชาการ นักการเมือง และผู้บริหารระดับสูง เพื่อขอ
สัมภาษณ์

2. คณะผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เจ้าอาวาส อีหม่าม ของแต่ละสถานที่ เพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3. ผู้ประสานงานในแต่ละจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์
2542 ถึงเดือนกรกฎาคม 2542

4. ในการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus group discussion)
คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยติดต่อผู้ประสานงานแต่ละจังหวัดในการจัดกลุ่มผู้เข้าร่วม
สนทนา โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มผู้ดูแลเด็ก ใช้เวลาในการดำเนินการ
กลุ่มละ 1 ชั่วโมง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้ครูที่จะเข้าร่วมสนทนาเดินทางมายังสถานที่
นัดพบโดยใช้โรงเรียน สถาบันราชภัฏ หรือวิทยาลัยพยาบาลที่อนุญาตให้คณะผู้วิจัยใช้สถานที่
ได้เป็นสถานที่จัดประชุมกลุ่ม

รายละเอียดวันเวลาในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 ช่วงเวลาในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล	กรุงเทพฯ	ชลบุรี	ขอนแก่น	เชียงใหม่	สงขลา
การสัมภาษณ์นักวิชาการ	ธค 41-มค 42				
การสัมภาษณ์นักการเมือง	กค 42-กย 42				
การสัมภาษณ์ประธานมูลนิธิ	กค 42-กย 42				
สอบถามความเห็นผู้ประกอบการ	กพ 42-สค 42	กพ 42-สค 42	กพ 42-สค 42	มีค 42-สค 42	เมย 42-สค 42
สอบถามครูหรือผู้ดูแลเด็ก	กพ 42-สค 42	กพ 42-สค 42	กพ 42-สค 42	มีค 42-สค 42	เมย 42-สค 42
สอบถามผู้บริหาร	กพ 42-สค 42	กพ 42-สค 42	กพ 42-สค 42	มีค 42-สค 42	เมย 42-สค 42
สอบถามนักวิชาการ รอบ 1	มค 42-กพ 42	มค 42-กพ 42	มค 42-กพ 42	มค 42-กพ 42	มค 42-กพ 42
สอบถามนักวิชาการ รอบ 2	กพ 42-เมย 42	กพ 42-เมย 42	กพ 42-เมย 42	มีค 42-เมย 42	มีค 42-เมย 42
การสนทนากลุ่มครูและผู้ดูแลเด็ก	กค 42	กค 42	กพ 42	มีค 42	เมย 42

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSSPC เพื่อวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทุกตัว
2. ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อการวิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิด และการวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการสนทนากลุ่ม โดยใช้ข้อความจากแบบสอบถามปลายเปิดเป็นหลัก ในการจัดกลุ่มความคิดเห็นเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดประสงค์สำคัญ คือ เพื่อศึกษาฉันทามติหรือความเห็นพ้องเกี่ยวกับการให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็กในเรื่องต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก
2. องค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการฯ และการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการ ฯ

3. บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก
4. กลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดบริการ ฯ

คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเรื่อง คือ

ฉันทามติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือนักวิชาการเรื่องเด็กจำนวน 47 คน ประกอบด้วย อาจารย์สอนด้านจิตวิทยาพัฒนาการ ด้านเด็กปฐมวัย ด้านครอบครัว ฯลฯ ระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ นักวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาล และกุมารแพทย์ กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มนี้ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดีทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ กลุ่มที่ 2 คือ นักการเมือง จำนวน 17 คน ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้วางแผนและกำหนดนโยบายในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมข้อมูลกลุ่มนักวิชาการ 2 ครั้ง และใช้วิธีการสัมภาษณ์นักการเมือง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลฉันทามติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก 0 – 6 ปี ดังแสดงตามตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 จำนวน(ร้อยละ) ของนักวิชาการและนักการเมืองที่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในระดับมากและลำดับที่ของร้อยละของความเห็นสอดคล้อง

ข้อ	วัตถุประสงค์ในการจัดบริการ ฯ	นักวิชาการ (N=46)		นักการเมือง (N=15)	
		จำนวน	ลำดับที่	จำนวน	ลำดับที่
1	เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการถูกต้องตามหลักวิชาการ	45 (97.83)	1	13 (86.67)	1
2	เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของชุมชน	34 (73.91)	5	-	-
3	เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้กลุ่มที่มีฐานะยากจน	25 (54.35)	7	4 (26.67)	4
4	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา	37 (80.43)	4	9 (60.00)	2
5	เพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม	44 (95.65)	3	6 (40.00)	3
6	เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง	45 (97.83)	1	1 (6.67)	5
7	เพื่อประกอบเป็นธุรกิจสำหรับตอบสนองกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี	2 (4.35)	8	-	-
8	เพื่อเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดให้กับประชาชนทุกกลุ่ม	28 (60.87)	6	1 (6.67)	5

จากตาราง 3 พบว่า นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันเกินกว่าร้อยละ 80 ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญมาก ซึ่งหมายถึง สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องนำไปปฏิบัติมี 4 ข้อ เมื่อเรียงตามลำดับความเห็นสอดคล้องกัน จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีดังนี้ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม และเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา และเมื่อนำผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักวิชาการในรอบที่ 1 ไปสอบถามนักวิชาการอีกครั้งในรอบที่ 2 เพื่อยืนยันคำตอบ พบว่า ได้ผลเช่นเดียวกัน (ตาราง 1 ภาคผนวก ก)

ในการสัมภาษณ์นักการเมือง พบว่า ส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วัตถุประสงค์ที่สำคัญมากเมื่อเรียงตามลำดับความเห็นสอดคล้องกัน จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก คือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม

และเนื่องจากสถานเลี้ยงดูเด็กแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ทั้งในสภาพแวดล้อมและศักยภาพในการจัด คณะผู้วิจัยจึงได้นำวัตถุประสงค์ที่นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันถึงร้อยละ 90 ขึ้นไป 3 ข้อ มาให้นักวิชาการพิจารณาอีกครั้งในการสอบถามรอบที่ 2 ว่าวัตถุประสงค์ข้อใดมีความสำคัญที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งควรนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน โดยการให้ค่าน้ำหนักของแต่ละข้อความ และให้พิจารณาด้วยว่า ในสภาพความเป็นจริงแล้วได้มีการนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวไปปฏิบัติในระดับใด ได้ผลดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าน้ำหนัก และระดับการนำไปปฏิบัติจริงของ วัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันที่สำคัญมาก (N=47)

ลำดับที่	ข้อที่	วัตถุประสงค์ในการจัดบริการ ฯ	ค่าน้ำหนัก ความสำคัญ		ระดับการนำไป ปฏิบัติจริง	
			$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
1	1	เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.83	.79	3.09	1.19
2	5	เพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม	4.62	.85	3.40	1.12
3	6	เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง	4.57	.90	2.43	1.19

หมายเหตุ ใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามขอบเขตคะแนนที่แท้จริงเป็นดังนี้

- 4.6 - 5.5 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด หรือมีการนำไปปฏิบัติมากที่สุด
- 3.6 - 4.5 หมายถึง มีความสำคัญมาก หรือมีการนำไปปฏิบัติมาก
- 2.6 - 3.5 หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง หรือมีการนำไปปฏิบัติปานกลาง
- 1.6 - 2.5 หมายถึง มีความสำคัญน้อย หรือมีการนำไปปฏิบัติน้อย
- 0.5 - 1.5 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด หรือมีการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า วัตถุประสงค์ในการจัดสถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการให้ค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งควรนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วนคือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อนี้ นักวิชาการเห็นว่าการนำไปปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นตามมติเกี่ยวกับเป้าหมาย ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี จากการสอบถามความคิดเห็นของนักวิชาการ 47 คน ในรอบที่ 2 และนักการเมืองจำนวน 15 คน เป็นดังปรากฏในตาราง 5 (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 1 อยู่ใน ภาคผนวก ก ตาราง 2)

ตาราง 5 จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการและนักการเมืองที่เห็นด้วยกับเป้าหมายที่สำคัญมากที่สุดที่ต้องการให้เกิดกับเด็กวัย 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี จากการจัดบริการ ๙ เสนอเฉพาะเป้าหมายที่นักวิชาการร้อยละ 80 ขึ้นไป จากการสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก และลำดับที่ของร้อยละของความเห็นสอดคล้อง

ข้อที่	เป้าหมาย	นักวิชาการ		นักการเมือง	
		จำนวน	ลำดับที่	จำนวน	ลำดับที่
	<u>วัย 0 - 3 ปี</u>				
5	มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	47 (100.00)	1	10 (66.66)	2
6	มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมกับวัย	44 (93.62)	4	6 (40.00)	3
7	มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล	47 (100.00)	1	12 (80.01)	1
12	มีความสุข	47 (100.00)	1	2 (13.33)	4
	<u>วัย 3⁺ - 6 ปี</u>				
1	มีทักษะในการสังเกตสิ่งรอบตัว	46 (97.87)	5	-	-
2	มีทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ	46 (97.87)	5	-	-
3	มีระเบียบวินัย	44 (93.62)	11	1 (6.67)	7
4	มีเหตุผลตามวัย	45 (95.74)	8	-	-
5	มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	47 (100.00)	1	10 (66.66)	2

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	เป้าหมาย	นักวิชาการ		นักการเมือง	
		จำนวน	ลำดับที่	จำนวน	ลำดับที่
	วัย 3⁺ - 6 ปี				
6	มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมกับวัย	45 (95.74)	8	6 (40.00)	3
7	มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม อย่างสมดุล	47 (100.00)	1	12 (80.01)	1
8	สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย	46 (97.87)	5	6 (40.00)	3
10	อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้	45 (95.74)	8	2 (13.33)	5
12	มีความสุข	47 (100.00)	1	2 (13.33)	5
13	กล้าคิด กล้าทำ	43 (91.49)	12	-	-
16	รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม	42 (89.36)	14	-	-
17	รู้จักการให้และการรับ	41 (87.23)	15	1 (6.67)	7
19	รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	41 (87.23)	15	-	-
20	คิดเป็น	43 (91.49)	12	-	-
21	มีความคิดสร้างสรรค์	47 (100.00)	1	1 (6.67)	7

จากตาราง 5 พบว่า นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันร้อยละ 100.00 ว่าเป้าหมายที่สำคัญมากซึ่งสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กวัย 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล และมีความสุข และในเด็กวัย 3⁺ - 6 ปี มีเป้าหมายที่สำคัญมากเพิ่มขึ้นอีก 1 ข้อ คือ มีความคิดสร้างสรรค์

ส่วนใหญ่นักการเมืองมีความเห็นสอดคล้องกันร้อยละ 80 ว่าเป้าหมายที่สำคัญมาก ซึ่งสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็กวัย 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี คือ มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล เป้าหมายลำดับที่ 2 คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

ฉันทามติเกี่ยวกับองค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการและการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาฉันทามติในเรื่ององค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก จำนวนทั้งหมด 278 คน ดังปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 (ต่อ)

ประเภทผู้บริหาร จังหวัดพื้นที่หน่วยงาน				ผู้บริหารระดับต้น					ผู้บริหารระดับกลาง				ผู้บริหารระดับสูง			ผู้นำ อปต.	รวม ทั้งหมด
				อาจารย์ ใหญ่	หัวหน้า ศูนย์	เจ้า อาวาส	อิหม่าม	รวม	ศึกษาริการ เขต	ศึกษาริการ จังหวัด	ศึกษาริการอำเภอ/ผู้ดูแลงาน ด้านการศึกษา สังกัดกทม.	รวม	ปลัดกระทรวง/ อธิบดีกรม	ประธาน มูลนิธิ	รวม		
ขอนแก่น	ม	ร	N (%)	2 (5.00)	4 (11.11)	3 (10.71)	-	9	1 (25.00)	1 (25.00)	1 (2.04)	3	-	-	-	7 (14.00)	19
		อ	N (%)	2 (5.00)	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	น1	ร	N (%)	4 (10.00)	3 (8.33)	1 (3.57)	-	8	-	-	5 (10.20)	5	-	-	-	2 (4.00)	15
		อ	N (%)	1 (2.50)	1 (2.78)	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	น2	ร	N (%)	2 (5.00)	1 (2.78)	2 (7.14)	-	5	-	-	3 (6.12)	3	-	-	-	1 (2.00)	9
		อ	N (%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม ทั้งหมด				40	36	28	33	137	4	4	49	57	25	9	34	50	278

หมายเหตุ

ม หมายถึง อำเภอเมือง

น1 หมายถึง อำเภอนอกเมืองที่มีระยะห่างจากอำเภอเมืองออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร

น2 หมายถึง อำเภอนอกเมืองที่มีระยะห่างจากอำเภอเมืองออกไปมากกว่า 10 กิโลเมตร

ร หมายถึง หน่วยงานของรัฐ

อ หมายถึง หน่วยงานของเอกชน

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเรื่องการศึกษาชั้นตามมติเกี่ยวกับองค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กและการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้มีการกระจายเพื่อให้ครอบคลุม ทั้งระดับและประเภทของผู้บริหาร กล่าวคือสอบถามทั้งผู้บริหารระดับต้น หมายถึง ผู้บริหารที่ดูแลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 137 คน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ จำนวน 40 คน หัวหน้าศูนย์ จำนวน 36 คน เจ้าอาวาส จำนวน 28 รูป และอิหม่าม จำนวน 33 คน ผู้บริหารระดับกลาง หมายถึง ผู้บริหารที่เป็นผู้ประสานงาน และคอยกำกับดูแลให้ปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจำนวนทั้งหมด 57 คน ได้แก่ ศึกษาธิการเขต จำนวน 4 คน ศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 4 คน ศึกษาธิการอำเภอ จำนวน 44 คน และศึกษาธิการเขตในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ผู้บริหารระดับสูง หมายถึง ผู้บริหารที่เป็นผู้กำหนด และวางนโยบายในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน จำนวนทั้งหมด 34 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน และประธานมูลนิธิเอกชน จำนวน 9 คน นอกจากนี้ ยังได้สอบถามครอบคลุมไปถึงผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล จำนวน 50 คน ซึ่งได้แก่ กำนัน หรือบุคคลในคณะกรรมการ ฯ ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องการจัดสถานบริการเลี้ยงดูเด็กในชุมชนนั้น ๆ โดยการรวบรวมข้อมูลของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ได้จำแนกตามจังหวัดที่เป็นตัวแทนภาคภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ชลบุรี สงขลา และขอนแก่น โดยแต่ละจังหวัด จะจำแนกตามพื้นที่ที่มีการจัดสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งแบ่งเป็น พื้นที่อำเภอเมือง พื้นที่อำเภอนอกเมืองที่มีระยะห่างจากอำเภอเมืองออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร และพื้นที่อำเภอนอกเมืองที่มีระยะห่างจากอำเภอเมืองออกไปมากกว่า 10 กิโลเมตร นอกจากนี้ในแต่ละพื้นที่ยังได้จำแนกกลุ่มตัวอย่าง ตามประเภทของหน่วยงาน คือ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน ดังนั้นจากตารางจะพบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด พื้นที่ และหน่วยงาน จะมีจำนวนและการกระจายของกลุ่มตัวอย่างในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารที่เป็นผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารระดับต้น ยกเว้นอิหม่าม ที่มีการเก็บข้อมูลกระจายตามพื้นที่ของจังหวัดที่มีมัสยิด เช่นในภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ เท่านั้น

กรณีผู้บริหารระดับกลาง ที่เป็นศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด จะสอบถามตามจังหวัดที่ทำการศึกษา จำนวน 4 เขตการศึกษา และ 5 จังหวัดเท่านั้น สำหรับศึกษาธิการอำเภอก็จะเก็บข้อมูลในจำนวน 9 -10 คน ทุกจังหวัด ส่วนผู้บริหารระดับสูง ตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ที่จังหวัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยเก็บข้อมูลกับหน่วยงานที่มีการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

ฉันทามติเกี่ยวกับองค์กรหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการฯ ในประเด็นความเห็นเกี่ยวกับ

1. การมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก วัย 0 – 3 ปี
  2. การมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก วัย 3⁺ – 6 ปี
  3. หน้าที่ขององค์กรหลักที่ควรกระทำ
  4. หน่วยงานที่เหมาะสมเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปี
  5. หน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3⁺ – 6 ปี
- ดังเสนอข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความเห็นของผู้บริหารในประเด็นต่าง ๆ ในตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 จำนวน (ร้อยละ) ของความคิดเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับประเด็นที่หาฉันทามติในระดับที่สูงกว่า ร้อยละ 80

ประเด็นที่หาฉันทามติ	ความคิดเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับประเด็นที่หาฉันทามติ				จำนวนรวม ทั้งหมด (ร้อยละ)
	ผู้บริหาร ระดับต้น	ผู้บริหาร ระดับกลาง	ผู้บริหาร ระดับสูง	ผู้นำ อบต.	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
1. การจัดให้มีองค์กรหลักดูแลเด็กอายุ 0 - 3 ปี	112 (82.4)	46 (80.7)	28 (82.4)	42 (82.4)	228 (82.0)
2. การจัดให้มีองค์กรหลักดูแลเด็กอายุ 3 ⁺ - 6 ปี	131 (96.3)	47 (82.5)	33 (97.1)	47 (92.2)	258 (92.8)
3. หน้าที่ขององค์กรหลัก					
3.1 กำหนดนโยบาย ฯ	127 (93.4)	52 (91.2)	25 (73.5)	51 (100.0)	255 (91.7)
3.2 จัดหาทรัพยากร ฯ	120 (88.2)	51 (89.5)	23 (67.6)	48 (94.1)	242 (87.1)
3.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ฯ	130 (95.6)	54 (94.7)	22 (64.7)	50 (98.0)	256 (92.1)
3.4 จัดทำหลักสูตร ฯ	130 (95.6)	55 (96.5)	18 (52.9)	51 (100.0)	254 (91.4)
3.5 กำหนดเกณฑ์คุณภาพ ฯ	125 (91.9)	53 (93.0)	24 (70.6)	48 (94.1)	250 (89.9)
3.6 กำหนดการติดตาม ฯ	125 (91.9)	55 (96.5)	26 (76.5)	47 (92.2)	253 (91.0)

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นที่หาฉันทามติ	ความคิดเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับประเด็นที่หาฉันทามติ				จำนวนรวม ทั้งหมด (ร้อยละ)
	ผู้บริหาร ระดับต้น	ผู้บริหาร ระดับกลาง	ผู้บริหาร ระดับสูง	ผู้นำ อบต.	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
3.7 ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ฯ	121 (89.0)	51 (89.5)	17 (50.0)	43 (84.3)	232 (83.5)
3.8 สนับสนุนวิชาการ ฝึกอบรม ฯ	130 (95.6)	55 (96.5)	18 (52.9)	45 (88.2)	248 (89.2)
3.9 เผยแพร่ข่าวสาร ฯ	126 (92.6)	51 (89.5)	12 (35.5)	47 (92.2)	236 (84.9)
4. หน่วยงานที่ควรเป็นองค์กรหลักดูแลเด็ก อายุ 0 - 3 ปี					
4.1 กระทรวงศึกษาธิการ	110 (80.9)	45 (78.9)	22 (64.7)	45 (88.2)	222 (79.9)
4.2 กระทรวงสาธารณสุข	111 (81.6)	45 (78.9)	17 (50.0)	49 (96.1)	222 (79.9)
4.3 กระทรวงมหาดไทย	72 (52.9)	29 (50.9)	13 (38.2)	41 (80.4)	155 (55.8)
4.4 กระทรวงกลาโหม	31 (22.8)	15 (26.3)	9 (26.5)	17 (33.3)	72 (25.9)
4.5 ทบวงมหาวิทยาลัย	53 (39.0)	21 (36.8)	10 (29.4)	22 (43.1)	106 (38.1)
4.6 มูลนิธิเอกชน	88 (64.7)	41 (71.9)	16 (47.1)	28 (54.9)	173 (62.2)
4.7 หน่วยงานอิสระ	75 (55.1)	36 (63.2)	15 (44.1)	24 (47.1)	150 (54.0)
4.8 อื่น ๆ	17 (12.5)	6 (10.5)	9 (26.5)	3 (5.9)	35 (12.6)
5. หน่วยงานที่ควรเป็นองค์กรหลักดูแลเด็ก อายุ 3 ⁺ - 6 ปี					
5.1 กระทรวงศึกษาธิการ	121 (89.0)	52 (91.2)	23 (67.6)	51 (100.0)	247 (88.8)

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นที่หาฉันทามติ	ความคิดเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับประเด็นที่หาฉันทามติ				จำนวนรวม ทั้งหมด (ร้อยละ)
	ผู้บริหาร ระดับต้น	ผู้บริหาร ระดับกลาง	ผู้บริหาร ระดับสูง	ผู้นำ อบต.	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
5.2 กระทรวงสาธารณสุข	102 (75.0)	36 (63.2)	15 (44.1)	46 (90.2)	199 (71.6)
5.3 กระทรวงมหาดไทย	72 (52.9)	29 (50.9)	11 (32.4)	42 (82.4)	154 (55.4)
5.4 กระทรวงกลาโหม	32 (23.5)	13 (22.8)	8 (23.5)	13 (25.5)	66 (23.7)
5.5 ทบวงมหาวิทยาลัย	58 (42.6)	23 (40.4)	11 (32.4)	21 (41.2)	113 (40.6)
5.6 มูลนิธิเอกชน	81 (59.6)	37 (64.9)	14 (41.2)	27 (52.9)	159 (57.2)
5.7 หน่วยงานอิสระ	64 (47.1)	31 (54.4)	15 (44.1)	25 (49.0)	135 (48.6)
5.8 อื่น ๆ	16 (11.8)	7 (12.3)	9 (26.5)	4 (7.8)	36 (12.9)

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นถึง ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับประเด็นต่าง ๆ ของการหาฉันทามติในระดับที่สูงกว่าร้อยละ 80 ซึ่งแต่ละประเด็นวิจัยพบข้อมูลดังนี้

1. การมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 – 3 ปี

ประเด็นนี้ พบว่า ผู้บริหารทุกระดับ จำนวน 278 คน มีร้อยละ 82.0 เห็นด้วยว่าควรมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0 – 3 ปี โดยผู้บริหารแต่ละระดับ มีร้อยละของความเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวนี้ ใกล้เคียง

2. การมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบ ดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 3⁺ – 6 ปี

ประเด็นนี้พบว่า ผู้บริหารทุกระดับ จำนวน 278 คน มีร้อยละ 92.8 เห็นด้วยว่าควรมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 3⁺ – 6 ปี โดยผู้บริหารระดับต้น ระดับสูง และ ผู้นำอบต. เห็นด้วยในระดับสูงกว่าร้อยละ 90 (96.3, 97.1 และ 92.2) ส่วนผู้บริหารระดับกลาง เห็นด้วยในระดับสูงกว่าร้อยละ 80 (82.50)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาคำตอบของผู้บริหารระดับต่าง ที่เห็นด้วยว่าควรมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก วัย 0 – 3 ปี และ วัย 3⁺ – 6 ปี (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 3,4) พบว่า ผู้บริหารทุกระดับให้ความเห็นสนับสนุนไปในทำนองเดียวกันทั้ง 2 ระดับ คือ จะได้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงดูแลอย่างเป็นระบบ (19.79, 13.36) กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดบริการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (18.02, 25.63) เด็กจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องตามหลักพัฒนาการ (13.43, 10.83) เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก (9.54, 20.94) และช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง (10.95, 6.50)

3. หน้าที่ขององค์กรหลักที่ควรทำ

ประเด็นนี้ พบว่า ผู้บริหารทุกระดับ มากกว่าร้อยละ 80 เห็นด้วยว่า องค์กรหลักควรมีหน้าที่หลักทั้ง 9 ข้อ โดยเรียงลำดับตามร้อยละของผู้บริหารที่เห็นด้วยดังนี้

อันดับที่ 1 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

อันดับที่ 2 กำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

อันดับที่ 3 จัดทำหลักสูตรเตรียมความพร้อม และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

อันดับที่ 4 กำหนดเกณฑ์ที่แสดงถึงสถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพ

อันดับที่ 5 การจัดหาและระดมทรัพยากรจากแหล่งทุนต่าง ๆ

อันดับที่ 6 กำหนดวิธีการติดตาม และประเมินผลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

อันดับที่ 7 ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

อันดับที่ 8 ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรของหน่วยงานที่จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

อันดับที่ 9 เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

หากพิจารณาถึงการจัดอันดับ จากความสอดคล้องในการเห็นด้วยเกี่ยวกับหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์กรหลัก จากกลุ่มผู้บริหารทุกระดับ จะพบว่า ผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วยกับหน้าที่ต่าง ๆ 5 อันดับแรก คือ ลำดับที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุผลในการให้อันดับความสำคัญ 5 ลำดับแรกนั้น พบว่า

หน้าที่อันดับ 1 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วย โดยให้เหตุผล (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 5) ว่า เพื่อจะได้มีนโยบายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่ชัดเจน ได้มาตรฐาน และมีทิศทางไปในแนวเดียวกัน

หน้าที่อันดับ 2 กำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วย โดยให้เหตุผล (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 7) ว่า เพื่อจะได้มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

หน้าที่อันดับ 3 จัดทำหลักสูตรเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วย โดยให้เหตุผล (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 8) ว่า เพื่อจะได้จัดประสบการณ์ และเตรียมความพร้อมของเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีหลักสูตรสำหรับการเรียนการสอนในแนวทางเดียวกัน

หน้าที่อันดับ 4 กำหนดเกณฑ์ที่แสดงถึงสถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพ ผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วย โดยให้เหตุผล (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 9) ว่า จะทำให้สถานบริการมีคุณภาพได้ มาตรฐานใกล้เคียงกัน นอกจากนี้จะได้เป็นตัวชี้วัด สำหรับการตรวจสอบและเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพ

หน้าที่อันดับ 5 การจัดหา และระดมทรัพยากร จากแหล่งทุนต่าง ๆ ผู้บริหารทุกระดับเห็นด้วย โดยให้เหตุผล (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 6) ว่า จะได้มีงบประมาณ และทรัพยากรที่แน่นอนและเพียงพอ ในการสนับสนุนการดำเนินงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนทำให้การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน

4. หน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปี

ประเด็นนี้ ผลการวิจัยที่ศึกษาจันทามติ พบว่า ผู้บริหาร ร้อยละ 80 เห็นด้วยว่าหน่วยงานที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปี มี 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข โดยเมื่อพิจารณาแยกตามระดับผู้บริหาร แล้วพบว่า ผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารระดับกลาง เห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการควรเป็นองค์กรหลักเป็นอันดับแรก ส่วนผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และผู้บริหารระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่า ควรให้กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรหลักเป็นอันดับแรก ส่วนผลจากการจัดอันดับความสำคัญ พบว่า ผู้บริหารทุกระดับ จัดอันดับให้กระทรวงศึกษาธิการ มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้ดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก เป็นอันดับแรก โดยผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า กระทรวงศึกษาธิการ มีความเหมาะสม เพราะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง รวมทั้งเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเด็ก (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 14) และจัดอันดับให้กระทรวงสาธารณสุข มีความเหมาะสมเป็นอันดับ 2 โดยผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา เกี่ยวกับเหตุผลในการสนับสนุนความเห็น พบว่า เป็นหน่วยงานที่ช่วยดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กทั้งด้านร่างกายและโภชนาการ รวมทั้งบุคลากรส่วนใหญ่ก็เป็นผู้มีความรู้ด้านพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 15)

5. หน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3⁺ – 6 ปี

ประเด็นนี้ ผลการวิจัยที่ศึกษาจันทามติ พบว่า ผู้บริหารร้อยละ 88.8 เห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่เหมาะสมจะเป็นองค์กรหลัก ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

วัย 3⁺-6 ปี และผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุผลในการสนับสนุนความเห็นและการจัดอันดับหน่วยงานที่เหมาะสม พบว่า หน่วยงานที่มีความเหมาะสมเป็นอันดับแรก คือ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเด็ก ตลอดจนสามารถจัดหลักสูตร เตรียมความพร้อมได้เหมาะสมกับเด็ก (ข้อมูลจากภาคผนวก ก ตาราง 21)

จันทามติเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

การศึกษาจันทามติในเรื่องนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กวัย 0 - 6 ปี และนักการเมืองที่มีบทบาทสำคัญเรื่องเด็ก รายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มนี้ ได้กล่าวถึงแล้ว

จากการสัมภาษณ์นักการเมือง จำนวน 15 คน พบว่านักการเมือง 7 คน (46.7%) มีความเห็นว่า รัฐ - ชุมชน - เอกชน ควรร่วมกันรับผิดชอบในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 3 ปี ส่วนที่เหลือมีความเห็นว่าควรเป็นความรับผิดชอบของชุมชน 5 คน (33.3%) เป็นความรับผิดชอบของรัฐ 2 คน (13.3%) และเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของรัฐ - ชุมชน 1 คน (6.7%)

ในการสัมภาษณ์นักการเมืองกลุ่มเดียวกันว่า การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3⁺ - 6 ปี ควรเป็นความรับผิดชอบของใคร ก็พบผลในทำนองเดียวกัน คือ นักการเมืองส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของรัฐ - ชุมชน - เอกชน (38.5%) รองลงมาคือเห็นว่าควรเป็นความรับผิดชอบของชุมชน (30.8%) เป็นความรับผิดชอบของรัฐ (15.4%) เป็นความรับผิดชอบของรัฐ - ชุมชน (7.7%) และชุมชน - เอกชน (7.7%) ตามลำดับ

นักการเมืองมีความคิดเห็นว่า รัฐ - ชุมชน - เอกชน ควรมีบทบาทร่วมกันในเรื่องนโยบายหลักสูตรและวิชาการ รูปแบบการจัดการ มาตรฐานการทำงาน สถานที่ เงินทุน การควบคุมคุณภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 6 ปี

นักการเมืองมีความคิดเห็นว่าการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กให้กับเด็กวัย 0 - 6 ปี ผู้จัดควรคำนึงถึงความแตกต่างของสิ่งต่อไปนี้ คือ ด้านตัวเด็ก ได้แก่ พื้นฐานทางครอบครัวความพร้อมและสติปัญญาของเด็ก ความบกพร่องทางด้านร่างกาย อายุ ด้านภูมิลำเนา ได้แก่ เขตเมือง เขตชนบทและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ด้านสถานเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ คุณสมบัติของบุคลากร มาตรฐานการจัดการ

ผลการสอบถามนักวิชาการ จำนวน 48 คน โดยใช้แบบสอบถาม 2 รอบ มีผลรอบแรก (ภาคผนวก ก ตาราง 28) ซึ่งไม่แสดงจันทามติเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ในการสอบถามรอบที่ 2 พบผลดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 จำนวน(ร้อยละ) ของนักวิชาการที่เห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทด้านต่าง ๆ ของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

บทบาท	อ	ช	ร	อ-ช	อ-ร	ช-ร	ร-ช-อ	N	สรุป
กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	2 (4.26)	19 (40.43)	1 (2.13)	0 (0)	7 (14.89)	18 (38.30)	47	รัฐ
กำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก	1 (2.13)	1 (2.13)	6 (12.77)	0 (0)	2 (4.26)	10 (21.28)	27 (57.45)	47	รัฐ - ชุมชน - เอกชน
กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	1 (2.13)	23 (48.94)	0 (0)	1 (2.13)	12 (25.53)	10 (21.28)	47	รัฐ
ตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	0 (0)	3 (6.38)	5 (10.64)	0 (0)	0 (0)	25 (53.19)	14 (29.79)	47	รัฐ-ชุมชน
รับรองคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	1 (2.13)	24 (51.06)	0 (0)	1 (2.13)	13 (27.66)	8 (17.02)	47	รัฐ
กำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรม	0 (0)	3 (6.38)	0 (0)	2 (4.26)	0 (0)	9 (19.15)	33 (70.21)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
กำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการ	0 (0)	1 (2.13)	2 (4.26)	2 (4.26)	0 (0)	2 (4.26)	40 (85.11)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน*
สนับสนุนด้านวิชาการ	1 (2.13)	0 (0)	5 (10.64)	0 (0)	2 (4.26)	3 (6.38)	36 (76.60)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
สนับสนุนด้านการเงิน	2 (4.26)	0 (0)	2 (4.26)	0 (0)	1 (2.13)	10 (10.64)	37 (78.72)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์	1 (2.13)	0 (0)	1 (2.13)	1 (2.13)	2 (4.26)	3 (6.38)	39 (82.98)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน*
จัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่สมบูรณ์แบบให้ดูเป็นตัวอย่าง	0 (0)	1 (2.17)	22 (47.83)	1 (2.17)	1 (2.17)	6 (13.04)	15 (32.61)	47	รัฐ
กำหนดเกณฑ์ในการคิดค่าบริการ	2 (4.26)	4 (8.51)	4 (8.51)	2 (4.26)	1 (2.13)	6 (12.77)	28 (59.57)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
ตรวจสอบความต้องการสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน	0 (0)	6 (12.77)	2 (4.26)	5 (10.64)	0 (0)	23 (48.94)	11 (23.40)	47	รัฐ-ชุมชน

หมายเหตุ อ = เอกชน ; ช = ชุมชน ; ร = รัฐ

* มีฉันทามติ

จากตาราง 8 พบฉันทามติในกลุ่มนักวิชาการว่า รัฐ – ชุมชน – เอกชน ควรมีบทบาทด้านการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการ และให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์

นอกจากนี้ พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า รัฐ – ชุมชน – เอกชน ควรมีบทบาทร่วมกันในเรื่องของการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก การกำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรม สนับสนุนด้านการเงิน กำหนดเกณฑ์ค่าบริการ

นักวิชาการส่วนใหญ่ เห็นว่า กิจกรรมที่ควรเป็นบทบาทของรัฐ คือ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสถานเลี้ยงดูเด็ก การรับรองคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก และการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่สมบูรณ์แบบให้ดูเป็นตัวอย่าง

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รัฐและชุมชน ควรมีบทบาทร่วมกันในเรื่องการตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และตรวจสอบความต้องการของสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน

ฉันทามติเกี่ยวกับกลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพ การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

การศึกษาฉันทามติในเรื่องนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็กและผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียดของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานและผู้ปกครอง ดังนี้

ตาราง 9 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด เขตที่อยู่อาศัย และประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็ก ในกลุ่มผู้ปกครอง

จังหวัด พื้นที่ กลุ่ม	กรุงเทพฯ - นนทบุรี						เชียงใหม่						ขอนแก่น						ชลบุรี						สงขลา					
	เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2	
	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ
ผู้ปกครอง	31	25	2	14	16	17	36	30	17	10	21	12	26	25	16	6	10	6	24	26	16	10	19	5	21	38	19	12	43	35
รวม	105						126						89						100						168					

หมายเหตุ   น1 หมายถึง   พื้นที่ที่มีความเจริญปานกลาง
                   น2 หมายถึง   พื้นที่ที่มีความเจริญน้อย
                   ร หมายถึง   รัฐ
                   อ หมายถึง   เอกชน

จากตาราง 9 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของผู้ปกครองในจังหวัดใหญ่จากทุกภาคของประเทศไทย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสงขลา มีจำนวนมากที่สุด คือ 168 คน และกลุ่มตัวอย่างจากขอนแก่น มีขนาดเล็กที่สุด คือ เก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง 89 คน ในแต่ละจังหวัดมีการเก็บข้อมูลจาก เขตเมือง และเขตนอกเมืองในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน และการมีการกระจายครอบคลุมสถานเลี้ยงดูเด็กทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน

ตาราง 10 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด เขตที่อยู่อาศัย และประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็ก ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

จังหวัด พื้นที่ กลุ่ม หน่วยงาน	กรุงเทพฯ - นนทบุรี						เชียงใหม่						ขอนแก่น						ชลบุรี						สงขลา					
	เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2		เมือง		น1		น2	
	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ	ร	อ
ครู	21	19	7	8	8	7	22	15	4	13	12	8	8	14	14	10	2	5	19	20	6	12	5	8	17	22	4	3	3	4
ผู้ดูแลเด็ก	17	17	5	7	9	10	32	13	5	3	8	4	15	23	2	8	12	7	12	10	10	4	9	6	14	31	8	0	9	0
รวม	135						139						120						121						115					

หมายเหตุ   น1 หมายถึง   พื้นที่ที่มีความเจริญปานกลาง
                  น2 หมายถึง   พื้นที่ที่มีความเจริญน้อย
                  ร   หมายถึง   รัฐ
                  อ   หมายถึง   เอกชน

จากตาราง 10 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของผู้ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็กภาครัฐและเอกชนในจังหวัดใหญ่ จากทุกภาคของประเทศไทย มีขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดต่าง ๆ ค่อนข้างใกล้เคียงกัน

ผลการวิจัย จะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. กิจกรรมที่ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการประกันคุณภาพการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กของนักวิชาการจำนวน 48 คนมีความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อการประกันคุณภาพที่ควรจัดให้มีขึ้น ดังปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 จำนวน(ร้อยละ)ของนักวิชาการ ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพ ของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก (N=48)

กิจกรรมเพื่อการประกันคุณภาพ	จำนวนที่เห็นด้วยว่าควรจัดกิจกรรม(%)	ผลรวมการจัดความสำคัญ เร่งด่วนของกิจกรรม
1. กำหนดมาตรฐานการทำงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก	47 (97.92)	46
2. ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานโดยหน่วยงาน	40 (83.33)	104
3. ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานจากภายนอกหน่วยงาน	40 (83.33)	136
4. ประเมินคุณภาพภายใน	43 (89.58)	122
5. ประเมินคุณภาพจากภายนอกหน่วยงาน	46 (95.83)	166

จากตาราง 11 พบว่า นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันเกินกว่าร้อยละ 80 ว่าควรจัดให้มีกิจกรรม 5 ประการ เมื่อเรียงตามลำดับความเห็นพ้องกันแล้วได้ว่า กิจกรรมที่นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันจากมากที่สุดไปน้อย มีดังนี้ คือ กำหนดมาตรฐานการทำงานของสถานเลี้ยงดูเด็กประเมินคุณภาพจากภายนอกหน่วยงาน ประเมินคุณภาพภายใน ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานโดยหน่วยงาน และตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานจากภายนอกหน่วยงาน

เมื่อให้นักวิชาการเรียงลำดับความเร่งด่วนของกิจกรรมที่ต้องทำตามลำดับ พบว่ากิจกรรมที่มีความเร่งด่วนมากที่สุด คือ 1) กำหนดมาตรฐานการทำงาน 2) ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานโดยหน่วยงาน 3) ประเมินคุณภาพภายใน 4) ตรวจสอบการทำงานตามมาตรฐานจากภายนอกหน่วยงาน และ 5) ประเมินคุณภาพจากภายนอกหน่วยงาน ตามลำดับ

2. ดัชนีเพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับดัชนีที่ใช้เพื่อ
การตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปี และ 3⁺ – 6 ปี ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 ร้อยละ (จำนวน) ของนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครอง ที่มีความคิดเห็นว่าดัชนี
มีความสำคัญมาก สำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปี

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 287	ผู้ปกครอง N = 235
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
ด้านสถานที่			(N = 278) 96.9	(N = 210) 89.4
1. ความปลอดภัย	100.00	100.00	44.60	49.0
2. ความสะอาด	100.00	100.00	55.04	60.0
3. แสงสว่างเพียงพอ	91.67	100.00	4.67	10.48
4. เสียงไม่ดังรบกวน	91.67	97.87	7.55	6.66
ด้านวัสดุอุปกรณ์			(N=236) 82.2	(N=185) 78.7
1. วัสดุอุปกรณ์และสื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	93.62	97.87	81.77	77.8
2. วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม กับท้องถิ่น	87.23	91.49	2.97	5.9
ด้านบุคลากร			(N=207) 72.1	(N=204) 86.8
1. มีบุคลากรด้านโภชนาการ	75.00		7.24	15.20
2. มีบุคลากรด้านพยาบาล	83.33	83.33	3.38	13.24
3. มีการวางแผนพัฒนา บุคลากรอย่างชัดเจน	81.25	97.87	10.14	3.92
4. บุคลากรมีความรู้ตรงสาขา	72.92		67.63	43.63

ตาราง 12 (ต่อ)

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 287	ผู้ปกครอง N = 235
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
5. บุคลากรมีนิสัยรักเด็ก	95.83	100.00	69.57	47.54
6. บุคลากรมีประสบการณ์หรือผ่าน การอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็ก	95.83	100.00	11.11	24.51
7. ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความต้องการและ พัฒนาการของเด็ก	95.83	100.00	3.86	25.98
8. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ ในการบริหารจัดการ	93.62	100.00	3.38	3.92
9. มีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคลากร หรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับเรื่องเด็ก	83.33	93.62	0.0	3.38
ด้านตัวเด็ก			(N=225) 78.4	(N=208) 88.5
1. มีการประเมินพัฒนาการของเด็ก ในแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ	95.83	97.87	0.0	0.0
2. เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายตาม เกณฑ์มาตรฐาน	95.83	97.87	70.67	60.10
3. เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา เหมาะสมตามวัย	95.83	97.87	55.11	58.17
4. เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม เหมาะสมตามวัย	95.83	95.83	96.00	87.55
5. เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่าเริง แจ่มใส	97.92	100.00	38.67	32.21
ด้านการประกันคุณภาพ				
1. มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ ทั้งจากภายในและภายนอก	95.83	97.87		

ตาราง 12 (ต่อ)

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 287	ผู้ปกครอง N = 235
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
2. มีการกำหนดมาตรฐานของงานชัดเจน	91.49	97.87		
3. มีหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ	93.75	100.00		
4. ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ	93.75	100.00		
ด้านโภชนาการ				
1. จัดอาหารหลักครบตามหมู่	97.87	100.00		
2. มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบความสะอาดของอาหาร	93.75	100.00		
3. มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก	89.58	89.36		
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน			(N=140) 48.80	(N=119) 50.6
1. มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์กับชุมชน	72.92		95.00	75.63
2. มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	100.00	100.00	14.29	18.49
3. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง	89.58	97.87	1.43	2.14
ด้านหลักสูตรหรือกิจกรรม			65.20	63.00
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู-เด็ก-ผู้ปกครอง			69.00	68.10
ด้านความปลอดภัย			77.70	82.10
ด้านความสะอาด			86.80	84.70

ตาราง 12 (ต่อ)

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 287	ผู้ปกครอง N = 235
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
ด้านการบริหารจัดการ			40.80	38.30
ด้านการพัฒนาบุคลากร			71.80	43.40

จากตาราง 12 พบว่า นักวิชาการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากกว่าร้อยละ 80 ว่าดัชนีที่ควรใช้เพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็กราย 0 – 3 ปี มีทั้งสิ้น 27 ตัว แบ่งเป็นด้านใหญ่ ๆ 7 ด้าน โดยที่ด้านสถานที่มีดัชนีที่สำคัญ คือ ความปลอดภัย ความสะอาด แสงสว่างเพียงพอ และเสียงไม่ดังรบกวน ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีดัชนีที่สำคัญ คือ วัสดุอุปกรณ์และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และวัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับท้องถิ่น ด้านบุคลากร มีดัชนีที่สำคัญ คือ บุคลากรด้านพยาบาล มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน บุคลากรมีนิสัยรักเด็ก บุคลากรมีประสบการณ์หรือฝ่ายการอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็ก ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ และมีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคลากรหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องเด็ก ด้านตัวเด็ก มีดัชนีที่สำคัญคือ มีการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายตามเกณฑ์มาตรฐาน เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมตามวัย เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย และเด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่าเริง แจ่มใส ด้านการประกันคุณภาพ มีดัชนีที่สำคัญ คือ มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้จากภายในและภายนอก มีการกำหนดมาตรฐานของงานอย่างชัดเจน มีหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพสม่ำเสมอ และใช้ผลการตรวจสอบเพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ด้านโภชนาการ มีดัชนีที่สำคัญ คือ จัดอาหารหลักครบตามหมู่ มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบความสะอาดของอาหาร มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีดัชนีที่สำคัญ คือ มีกิจกรรมประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแก่ผู้ปกครอง

ผู้ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกินกว่าร้อยละ 80 ว่าดัชนีที่ควรใช้เพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก คือ ดัชนีด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านความสะอาด คณะผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบจากการสอบถามปลายเปิด พบผลดังนี้ ด้านสถานที่ ให้ความสำคัญกับเรื่อง ความปลอดภัย ความสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก บริเวณกว้างขวาง บรรยากาศร่มรื่น สิ่งแวดล้อมรอบสถานที่ดี มีห้องน้ำ ห้องเรียนเพียงพอ การคมนาคมสะดวก ด้านวัสดุอุปกรณ์ ให้ความสำคัญเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อุปกรณ์ทันสมัย มีความปลอดภัย อยู่ใน

สภาพดี มีเครื่องเล่นสนามกลางแจ้ง และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก คือ โต๊ะ เก้าอี้ เบาะนอน ที่วีเทป วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ (ผลการวิเคราะห์อยู่ใน ภาคผนวก ก ตาราง 29)

ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกินกว่าร้อยละ 80 ว่า ดัชนีการใช้เพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก คือ ดัชนีด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านตัวเด็ก ด้านความปลอดภัย และด้านความสะอาด โดยมีรายละเอียดจากการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ ด้านสถานที่ให้ความสำคัญเรื่อง ความปลอดภัย และความสะอาด สถานที่กว้างขวาง ร่มรื่น มีต้นไม้มากและเป็นธรรมชาติ อากาศถ่ายเทสะดวก มีสนามเด็กเล่นและสนามกีฬา ห้องเรียนได้มาตรฐาน และแยกเป็นสัดส่วนตามวัย ด้านบุคลากร ให้ความสำคัญเรื่อง ความเมตตา ใจเย็น ใจดี อธิบายดี พูดเพราะ สุภาพ อ่อนโยน มีคุณธรรม รักในอาชีพ และมีจรรยาบรรณ มีเหตุผล สะอาด มีความคิดสร้างสรรค์ มีนิสัยรักเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ ด้านความปลอดภัย ให้ความสำคัญเรื่อง ปลอดภัยจากการมีอุบัติเหตุจากเครื่องเล่นต่าง ๆ มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยจากคนแปลกหน้า ปลอดภัยด้านห้องน้ำ ห้องเรียน ห้องอาบน้ำ การจราจรภายในและหน้าโรงเรียน ผู้ดูแลเด็กสามารถดูแลเด็กได้ทั่วถึง อุปกรณ์ของใช้ส่วนตัว เป็นอันดับต้น ๆ ด้านตัวเด็กให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย พัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสม และมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส (ผลการวิเคราะห์อยู่ใน ภาคผนวก ก ตาราง 30)

ตาราง 13 ร้อยละ (จำนวน) ของนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครอง ที่มีความคิดเห็นว่า ดัชนีมีความสำคัญมาก สำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3⁺ – 6 ปี

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 342	ผู้ปกครอง N = 274
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
ด้านสถานที่			(N=325) 95.00	(N=253) 92.30
1. ความปลอดภัย	97.87	100.00	40.62	97.00
2. ความสะอาด	100.00	100.00	50.77	58.10
3. แสงสว่างเพียงพอ	95.74	100.00	6.46	12.25
4. เสียงไม่ดังรบกวน	91.49	97.87	8.00	3.95
ด้านวัสดุอุปกรณ์			(N=287) 83.90	(N=226) 82.50
1. วัสดุอุปกรณ์และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	91.67	97.87	85.71	80.08
2. วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น	87.50	91.49	1.05	4.42

ตาราง 13 (ต่อ)

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 342	ผู้ปกครอง N = 274
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
ด้านบุคลากร			(N=305) 89.20	(N=235) 85.80
1. มีบุคลากรด้านโภชนาการ	66.67		15.41	10.64
2. มีบุคลากรด้านพยาบาล	70.83		3.61	5.96
3. มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน	84.78	97.87	11.80	0.01
4. บุคลากรมีความรู้ตรงสาขา	76.60		81.31	59.15
5. บุคลากรมีนิสัยรักเด็ก	95.74	100.00	69.84	59.15
6. บุคลากรมีประสบการณ์หรือผ่านการอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็ก	93.62	100.00	10.82	16.17
7. ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก	93.62	100.00	6.23	17.02
8. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ	91.67	100.00	4.26	2.55
9. มีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคลากรหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องเด็ก	85.42	93.62	0.00	0.01
ด้านตัวเด็ก			(N=291) 85.10	(N=237) 86.50
1. มีการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ	97.87	97.87	0.00	0.00
2. เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์มาตรฐาน	95.74	97.87	70.10	52.32
3. เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมตามวัย	97.87	97.87	45.70	54.43

ตาราง 13 (ต่อ)

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 342	ผู้ปกครอง N = 274
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
4. เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย	100.00	100.00	93.81	94.51
5. เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่าเริง แจ่มใส	100.00	100.00	37.11	22.36
ด้านการประกันคุณภาพ				
1. มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ ทั้งจากภายในและภายนอก	95.83	97.87		
2. มีการกำหนดมาตรฐานของงาน ชัดเจน	91.67	97.87		
3. มีหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพ อย่างสม่ำเสมอ	95.74	100.00		
4. ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อการพัฒนา อย่างสม่ำเสมอ	93.62	100.00		
ด้านโภชนาการ				
1. จัดอาหารหลักครบตามหมู่	100.00	100.00		
2. มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบ ความสะอาดของอาหาร	91.49	100.00		
3. มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก	82.98	89.36		
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน			(N=224) 65.5	(N=134) 48.90
1. มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์ กับชุมชน	89.36	89.36	93.30	85.10
2. มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์ กับผู้ปกครอง	100.00	100.00	16.96	10.45

ตาราง 13 (ต่อ)

ดัชนี	นักวิชาการ (N=48)		ผู้ปฏิบัติงาน N = 342	ผู้ปกครอง N = 274
	รอบที่ 1	รอบที่ 2		
3. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง	85.11	97.87	1.34	0.00
ด้านหลักสูตรหรือกิจกรรม			73.7	64.6
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู-เด็ก-ผู้ปกครอง			75.1	74.5
ด้านความปลอดภัย			82.5	83.9
ด้านความสะอาด			88.6	86.1
ด้านการบริหารจัดการ			49.7	34.3
ด้านการพัฒนาบุคลากร			75.4	48.2

จากตาราง 13 พบว่า นักวิชาการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกินร้อยละ 80 ว่า ดัชนีที่ควรใช้เพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 3 – 6 ปี มี 7 ด้าน รวมดัชนีทั้งสิ้น 27 ตัว คือ ด้านสถานที่ ได้แก่ ความปลอดภัย ความสะอาด แสงสว่างเพียงพอ เสียงไม่ดังรบกวน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ด้านบุคลากร ได้แก่ มีการวางแผนบุคลากรอย่างชัดเจน บุคลากรมีนิสัยรักเด็ก บุคลากรมีประสบการณ์หรือผ่านการอบรมด้วยการเลี้ยงดูเด็ก ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคลากรหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องเด็ก ด้านตัวเด็ก ได้แก่ มีการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์มาตรฐาน เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมกับวัย เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่าเริง แจ่มใส ด้านการประกันคุณภาพ ได้แก่ มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ทั้งจากภายในและภายนอก มีการกำหนดมาตรฐานของงานชัดเจน มีหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ด้านโภชนาการ ได้แก่ จัดอาหารหลักครบตามหมู่ มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบความสะอาดของอาหาร มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ มีกิจกรรมที่ประสานความ

สัมพันธ์กับชุมชน มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง

ผู้ปฏิบัติงาน มีความเห็นสอดคล้องกันเกินกว่าร้อยละ 80 ว่า ดัชนีที่ควรใช้เพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก คือ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านตัวเด็ก ด้านความปลอดภัย และด้านความสะอาด โดยมีการระบุรายละเอียดเพิ่มเติมว่า (ตามตาราง 29 ภาคผนวก ก) ด้านสถานที่ให้ความสำคัญกับเรื่อง อากาศถ่ายเทสะดวก บริเวณกว้างขวาง บรรยากาศร่มรื่น สถานที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมรอบสถานที่ดี มีห้องน้ำ ห้องเรียนเพียงพอ การคมนาคมสะดวก ด้านวัสดุอุปกรณ์ ระบุรายละเอียดเพิ่มเติมว่า วัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อุปกรณ์ทันสมัย มีความปลอดภัย อยู่ในสภาพดี มีเครื่องเล่นสนามกลางแจ้ง มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เบาะนอน ที่วี เทป วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ ด้านความปลอดภัย ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ มีการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุ ความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ เครื่องเล่น สื่อ อุปกรณ์ กิจกรรม อาหาร น้ำดื่ม และการจราจร ด้านบุคลากร ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ มีนิสัยรักเด็ก ด้านตัวเด็ก ให้ความสำคัญเรื่องพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย พัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์ พัฒนาการด้านสติปัญญา และอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส

ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกินกว่าร้อยละ 80 ในเรื่องสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ตัวเด็ก ความปลอดภัยและความสะอาด โดยให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ด้านสถานที่ต้องมีความปลอดภัย สะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก บริเวณกว้างขวาง ร่มรื่น มีต้นไม้มากและเป็นธรรมชาติ มีสนามเด็กเล่นและสนามกีฬา ห้องเรียนได้มาตรฐาน และแยกเป็นสัดส่วนตามวัย ด้านวัสดุอุปกรณ์ ให้ความสำคัญเรื่อง วัสดุอุปกรณ์ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีความสะอาด และปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของเด็ก มีอุปกรณ์ได้แก่ เครื่องนอน เบาะ ผ้าห่ม ตุ๊กตาของ ด้านบุคลากร ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับเมตตา ใจเย็น ใจดี อธิบายดี พูดเพราะ สุภาพ อ่อนโยน มีคุณธรรม รักในอาชีพ มีจรรยาบรรณ มีเหตุผล สะอาด มีความคิดสร้างสรรค์ บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำ บุคลากรมีนิสัยรักเด็ก ด้านตัวเด็ก ให้ความสำคัญกับ พัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมกับวัย พัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์ พัฒนาการด้านสติปัญญา และอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส ด้านความปลอดภัย ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยจากอุบัติเหตุจากเครื่องเล่นต่าง ๆ มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยจากคนแปลกหน้า ปลอดภัยด้านห้องน้ำ ห้องเรียน ห้องอาบน้ำ และการจราจรภายในและหน้าโรงเรียน

3. การกำกับดูแลคุณภาพภายใน

คณะผู้วิจัยจัดให้มีการสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็ก ทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดที่ทำการเก็บข้อมูล 5 จังหวัด โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 96 คน

กระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ตาราง 14 จำนวนผู้ปฏิบัติงานที่ร่วมการสนทนากลุ่ม

จังหวัด	ครู	ผู้ดูแลเด็ก	รวม
กรุงเทพมหานคร	9	12	21
เชียงใหม่	10	10	20
ชลบุรี	11	12	23
สงขลา	8	10	18
ขอนแก่น	9	5	14

จากตาราง 14 แสดงว่าขนาดของกลุ่มสนทนาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ 12 คน คือกลุ่มผู้ดูแลเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและชลบุรี และกลุ่มสนทนาที่มีขนาดเล็กที่สุดคือ 5 คน คือกลุ่มผู้ดูแลเด็กที่จังหวัดขอนแก่น

ผลการสนทนากลุ่มย่อยจะเสนอแยกกลุ่มครู และกลุ่มพี่เลี้ยงกับผู้ดูแลเด็ก โดยจะสรุปประเด็นตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (plan) การปฏิบัติ(do) ประเมิน (check) และปรับปรุง (Actions) โดยที่การสนทนามีประเด็นที่ต้องการหาฉันทามติว่า บุคคลใดบ้างที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน อีกทั้งต้องการศึกษาว่ากิจกรรมที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนมีอะไรบ้าง ผลการวิจัยในกลุ่มครูมีดังนี้

ตาราง 15 จินตภาพของกลุ่มครูเกี่ยวกับบุคคลที่กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมาย

บุคคลที่ร่วมกำหนดเป้าหมาย	วิธีการที่ใช้
1. ผู้บริหาร	1. ปรัชญาหรือในการประชุม สัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
2. ครู	2. แบบสอบถามผู้ปกครอง
3. ผู้ปกครอง	3. ศึกษาเอกสาร เช่น หลักสูตร นโยบาย
4. ผู้นำความคิดในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้รู้ และมีประสบการณ์สูง	4. แบบสำรวจความต้องการของชุมชน
5. นักเรียน	5. ตัวแทนแต่ละฝ่ายเสนอเป้าหมาย แล้วคัดเลือกเป้าหมายร่วมกัน
6. ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
7. นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก 0-6 ปี	
8. พี่เลี้ยงเด็ก	

จากตาราง 15 พบว่ากลุ่มครูปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็ก เสนอให้ใช้บุคคล 8 กลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาเด็ก ส่วนวิธีการที่ใช้เพื่อการตกลงร่วมกันก็มีถึง 5 วิธี

ตาราง 16 จินตภาพของกลุ่มครู เกี่ยวกับหลักในการเลือกกิจกรรม และผู้กำกับดูแล
การทำกิจกรรม

หลักในการเลือกกิจกรรม	ผู้กำกับดูแลการทำกิจกรรม
1. เหมาะสมกับวัยของเด็ก 2. เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น 3. เด็กมีความสนใจ 4. สอดคล้องกับหลักสูตรที่หน่วยงานกำหนด 5. ให้เด็กได้ลงมือทำเอง 6. เน้นพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน 7. เน้นความประสานและโยงใยระหว่างกิจกรรม 8. มีโครงการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 9. มีวิทยากรในท้องถิ่นเข้ามาร่วมด้วย 10. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและศาสนาพุทธ	1. ฝ่ายนิเทศการสอน 2. ครูผู้สอน 3. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 4. ผู้ปกครอง 5. ตัวแทนจากชุมชน 6. ผู้บริหาร 7. ครูที่สอนชั้นอื่น

จากตาราง 16 พบว่าครูที่ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็ก มีความคิดเห็นร่วมกันว่า การเลือกกิจกรรมให้กับเด็กนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านพัฒนาการของเด็ก การมีส่วนร่วมของเด็ก การมีส่วนร่วมของชุมชน การประสานโยงใยระหว่างตัวกิจกรรมเองและขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และพบว่ากลุ่มบุคคลที่ควรมีบทบาทในการกำกับดูแลคุณภาพการจัด กิจกรรมมี 7 กลุ่ม ประกอบด้วย บุคลากรภายในสถานเลี้ยงดูเด็ก และภายนอกสถานเลี้ยงดูเด็ก

ตาราง 17 จินตภาพของกลุ่มครู เกี่ยวกับ วิธีการที่ใช้ประเมินตัวเด็กและบุคคลที่ทำการประเมิน

วิธีที่ใช้ประเมินตัวเด็ก	ผู้ประเมิน
1. สังเกตเป็นรายบุคคล	1. ครูผู้สอน
2. สอบถามจากเด็ก	2. ผู้บริหาร
3. จัดให้เด็กได้แสดงความสามารถ	3. ผู้ปกครอง
4. สอบถามจากผู้ปกครอง	4. เพื่อนของเด็ก
5. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านต่างๆ	5. ตัวเด็กเอง
6. มอบหมายงานให้เด็กได้ทำด้วยตนเอง	
7. สะสมผลงานของเด็กอย่างต่อเนื่อง	
8. การเยี่ยมบ้าน	

จากตาราง 17 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็กมีความคิดเห็นร่วมกันว่า ควรให้วิธีการหลายวิธีในการประเมินพัฒนาการของเด็ก ครอบคลุมทั้ง การสังเกต การสอบถาม และการให้ทำงานหรือแสดงความสามารถ และใช้แหล่งข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่งครอบคลุมตัวเด็กเอง เพื่อนเด็ก ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครอง

ตาราง 18 จินตภาพของกลุ่มครู เกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ปรับปรุง หรือแก้ไข โดยใช้ข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพเด็ก

ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข
1. ผู้บริหาร หรือผู้ที่ผู้บริหารมอบหมาย
2. ศึกษานิเทศก์
3. ครูผู้สอน
4. ผู้ปกครองเด็ก
5. ผู้ได้รับอนุญาต

ผลจากตาราง 18 แสดงว่ากลุ่มครูมีความเห็นว่า มีกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มที่ควรมีบทบาทในการนำข้อมูลที่ได้มาจากการประเมินคุณภาพเด็กไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงหรือแก้ไข ซึ่งกลุ่มคน ประกอบด้วย ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กอย่างใกล้ชิด ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการภายนอกสถานเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ ศิษยานุศิษย์ และสุดท้าย คือ ผู้กำกับดูแลสถาน เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ผู้บริหาร และเจ้าของกิจการ คือ ผู้ได้รับใบอนุญาต ควรเข้ามามีบทบาทด้วย

ผลการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยง มีดังนี้

ตาราง 19 จันทามติในกลุ่มผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมาย

บุคคลที่ร่วมกำหนดเป้าหมาย	วิธีการที่ใช้
1. ผู้บริหาร 2. ครู 3. ผู้ปกครอง 4. ผู้ดูแลเด็ก 5. ผู้นำในชุมชน 6. องค์กรบริหารส่วนตำบล 7. คณะกรรมการของศูนย์เด็ก 8. ครูพี่เลี้ยง	1. ประชุมปรึกษาหารือ 2. ศิษยานุศิษย์ของหน่วยงานหรือของรัฐ 3. เปิดรับความคิดเห็น

ผลจากตาราง 19 แสดงว่า กลุ่มผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยง มีความเห็นร่วมกันว่า บุคคลที่ควรเข้าร่วมในการกำหนดเป้าหมายมี 8 กลุ่ม และวิธีการที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายมี 3 วิธี

ตาราง 20 จินตภาพของกลุ่มครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับหลักในการเลือกกิจกรรม และผู้ดูแลการทำกิจกรรม

หลักในการเลือกกิจกรรม	ผู้กำกับดูแลการทำกิจกรรม
1. เหมาะสมกับสถานที่และอุปกรณ์ที่มีอยู่ 2. ปลอดภัย 3. เหมาะสมกับวัยของเด็ก 4. ตรงกับความต้องการของเด็ก 5. ตรงกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการสอน 6. เวลาเหมาะสม 7. เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก 8. ง่ายต่อการใช้ 9. ประหยัด 10. ใช้ประโยชน์ได้หลายจุดประสงค์	1. ผู้บริหาร 2. ครู 3. ผู้ดูแลเด็ก 4. ผู้ปกครอง 5. หน่วยงานต้นสังกัด 6. ชุมชน

จากตาราง 20 แสดงว่า กลุ่มครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก มีความคิดเห็นร่วมกันว่า หลักในการเลือกกิจกรรมมี 10 ประการ และผู้ที่ควรดูแลว่าการทำกิจกรรมเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ มี 6 กลุ่ม

ตาราง 21 จินตภาพของผู้ดูแลเด็ก และครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ประเมินตัวเด็กและบุคคลที่ทำการประเมิน

วิธีที่ใช้ประเมินตัวเด็ก	บุคคลที่ทำการประเมิน
1. สังเกตรายบุคคล 2. สะสมผลงานของเด็ก 3. สัมภาษณ์เด็ก หรือคนใกล้ชิด 4. แบบสอบถาม 5. ให้เด็กแสดง 6. ใช้สมุดสื่อสาร 7. สอบวัดพัฒนาการของเด็ก 8. ตรวจร่างกายโดยผู้เชี่ยวชาญ	1. ผู้ดูแลเด็ก 2. ครู 3. ผู้บริหาร 4. ผู้ปกครอง 5. แพทย์ / พยาบาล

จากตาราง 21 แสดงว่า กลุ่มครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก มีความคิดเห็นร่วมกันว่า ควรใช้หลายวิธีประกอบกัน ในการประเมินว่าเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็ก มีคุณลักษณะเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ส่วนบุคคลที่ควรมีบทบาทในการประเมิน มี 5 ฝ่าย

ฉันทามติของผู้ดูแลเด็กและครูพี่เลี้ยงเด็ก เกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพเด็กพบว่าครู ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่ควรมีส่วนในการร่วมกันรับรู้ผลการประเมิน และปรับแนวทางในการจัดบริการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาเด็กบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และหัวข้อการวิจัยที่ควรทำเพิ่มเติม

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษานันทามติหรือความเห็นพ้องเกี่ยวกับการให้บริการเลี้ยงดูเด็กในเรื่อง 1) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย 2) องค์กรหลักที่เป็นผู้นำในการจัดบริการ ฯ และประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการ 3) บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการ และ 4) กลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดบริการ ฯ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักวิชาการ นักการเมือง ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวน 1,663 คน การรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคเดลฟาย การสัมภาษณ์แบบสอบถาม การสนทนาเป็นกลุ่ม (Focus group discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าสถิติ $\bar{x}$, SD และการวิเคราะห์เนื้อหา (Focus group discussion) ได้ข้อสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

นันทามติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

ในสภาพสังคมปัจจุบัน สถานบริการเลี้ยงดูเด็กล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวในการให้การเลี้ยงดูเด็ก หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีการจัดตั้งสถานบริการเลี้ยงดูเด็กด้วยวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ หน่วยงานที่สร้างขึ้นเพื่อดูแลเด็กอายุ 0-3 ปี จะมีเป้าหมายที่เด่นชัดที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก คือ เพื่อส่งเสริมโภชนาการของเด็ก เช่น ศูนย์โภชนาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ส่วนหน่วยงานที่สร้างขึ้นเพื่อดูแลเด็ก 3⁺-6 ปี จะมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่เป้าหมายที่เด่นชัดจะเป็นการพัฒนาเด็กด้านร่างกายมากกว่าการพัฒนาด้านอื่นๆ และเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เช่น ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันของกรุงเทพมหานคร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กจะแตกต่างกันไป ขึ้นกับปัญหาและความต้องการของหน่วยงานเป็นสำคัญ เช่น ศูนย์โภชนาการเด็ก ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จัดในรูปแบบของศูนย์โภชนาการ เพราะในชนบทเด็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนอาหารที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ทำให้กระทบกระเทือนต่อการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและสมอง วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ ฯ

มุ่งหมายให้เด็กในท้องถิ่นที่อยู่ในวัยได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี เผยแพร่ความรู้ทางโภชนาการแก่พ่อแม่ของเด็ก เพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่ยากจน เป็นต้น แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย พบว่า พัฒนาการเด็ก 0-6 ปี มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากเป็นรากฐานของพัฒนาการก้าวต่อไป ๆ ไปของชีวิต ทั้งด้านการเรียนรู้ การใช้ภาษา ทักษะการแก้ปัญหา สุขภาพ นิสัยใจคอ บุคลิกภาพ คุณภาพ และจิตวิญญาณ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงปฐมวัยเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถและแรงจูงใจให้ไปเรียนรู้ ใฝ่ดี และพัฒนาตนเองในวัยประถมศึกษา วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ (นิตยา คชภักดี. 2542 : 1) ดังนั้นในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ จึงควรมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการพัฒนาเด็กจะได้ทำอย่างต่อเนื่องและเกิดผลที่ชัดเจน ซึ่งจากการศึกษาฉันทามติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กจากนักวิชาการที่มีความรู้ความเข้าใจในเด็กปฐมวัยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนนักการเมืองซึ่งมีส่วนสำคัญในการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการให้คำแนะนำว่ามีความสำคัญมากที่สุดที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งควรนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน คือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อนี้ นักวิชาการเห็นว่า มีการนำไปปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง สำหรับนักการเมืองส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องกับว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญมากเมื่อเรียงตามลำดับความเห็นสอดคล้องกับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด 3 ลำดับแรกคือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม นอกจากนี้พบว่า นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันร้อยละร้อยว่าเป้าหมายที่สำคัญมากซึ่งสภาพเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กวัย 0 – 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุลย์ และมีความสุข และในเด็กวัย 3⁺ - 6 ปี มีเป้าหมายที่สำคัญเพิ่มมากขึ้นอีก 1 ข้อ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในกลุ่มนักการเมืองส่วนมากก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยที่ได้นี้แสดงให้เห็นว่าทั้งนักวิชาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และอยู่ในแวดวงวิชาการเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัยและนักการเมืองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้ซึ่งทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมีฉันทามติเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่สำคัญมากที่สุดที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งควรนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน คือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม และ

เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล และมีความสุข สำหรับเด็กวัย 3⁺ - 6 ปี

เพิ่มเป้าหมายที่สำคัญคือมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน ทั้ง 3 กลุ่ม คือ เด็กปกติทั่วไป เด็กกลุ่มภาวะยากลำบาก และเด็กกลุ่มปัญญาเลิศ โดยมีเป้าหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ และระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานเพื่อ "ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กตามวัยอย่างสมดุลถูกต้อง" "ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดอาหารตามหลักโภชนาการแก่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงระดับประถมศึกษา" "ปลูกฝังค่านิยม ความขยัน ประหยัด อดทน ให้แก่เด็กและเยาวชน" "ให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง..." และในส่วนวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ที่ว่า เพื่อให้มีโอกาสพัฒนาดตนเองตามศักยภาพของวัยทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ เพื่อให้สามารถดำรงทรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และมีความสุข ทั้งนี้ เพราะเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโครงสร้างของ ประชาชนน้อยลง ในขณะที่สถานภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น กล่าวคือ ประมาณการจำนวน เด็กและเยาวชนในปี 2540 มี 29.04 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 47.9 ของประชากรทั้งประเทศ ลดลงเหลือ 28.41 ล้านคนในปี 2544 หรือคิดเป็นร้อยละ 45.1 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.ม.ป.ป. : 3) ยุทธศาสตร์ การดำเนินงานในเรื่องนี้ คือการทำความเข้าใจกับทุกคน ทุกกลุ่มคน ทั้งประชาชน ชุมชน เอกชน รัฐบาล นักการเมืองและบุคคลในวงการการศึกษา เพื่อให้มีมโนทัศน์ทางการศึกษาตรงกัน คือ มีความเห็นพ้องต้องกันว่า จุดศูนย์กลางของการพัฒนาอยู่ที่ “คน” ซึ่งคนเป็นทั้งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกัน คนก็เป็นผลของการพัฒนา การพัฒนาคนใน แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นี้ มีนัยเป็นเป้าประสงค์สูงสุดของการพัฒนามากกว่า เป็นเครื่องมือการพัฒนา การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนา “คน” ให้เป็น “มนุษย์” ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลย์ทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระบวนการ ศึกษาจึงมี “ผู้เรียน” เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป.:4-5) โดยมีสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง สภาพพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ ในการจัดการศึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน ดังนั้น หน้าที่ที่สำคัญของรัฐ คือ การนำฉันทามติเกี่ยวกับ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับเด็กจากการให้บริการสถานเลี้ยงเด็ก คือ การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการแบบองค์รวม คือ มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์และมีความสุขไปส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เร่งส่งเสริมให้เกิดกับเด็กปฐมวัยอย่างเร่งด่วน และควรจัดบริการให้กับเด็กทุกกลุ่ม เพราะในปัจจุบันจะเน้นที่เด็กปกติทั่วไป โดยการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ การประชุมสัมมนา ร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิบัติในเร็ววัน เพราะจากผลการวิจัย พบว่า ในสถานเลี้ยงเด็กทั้งภาครัฐและเอกชน ยังมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต จึงเป็นเรื่องของเนื้อหาและวิธีการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการแบบองค์รวมว่าควรเป็นแบบใด ทั้งนี้เพราะจากการสนทนาเป็นกลุ่มพบว่า ครูหรือผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมให้กับเด็กตามคู่มือครู โดยขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลทำให้การพัฒนาเด็กด้อยคุณภาพลงไป

ฉันทามติเกี่ยวกับองค์รหลักที่เป็นผู้นำหรือแกนกลางในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กและการประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการ

การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันนี้มีองค์กรหลายองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก โดยมุ่งตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ซึ่งมีความหลากหลายอย่างมาก ทำให้วิถีทางแห่งการพัฒนาเด็กเป็นเรื่องที่ต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน ตลอดจนหลายหน่วยงานประสบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาอาคารสถานที่ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ตลอดจนขาดครูผู้ดูแลที่มีความรู้ความสามารถ ขาดองค์กรที่จะทำการวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ใหม่ๆ มาเผยแพร่เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เจตนาของรัฐบาลที่จะมุ่งหวังว่าจะต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขนั้นห่างไกลออกไปทุกที ทั้งๆที่รัฐมีนโยบายยึดหลักในการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รัฐได้จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาด้วยการยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของ

บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ

ซึ่งผลจากการวิจัยด้วยการสอบถามผู้บริหารทั้งระดับสูงที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารระดับกลางที่เป็นผู้ประสานการปฏิบัติตามนโยบายและผู้บริหารระดับต้นที่ดำเนินการตามนโยบาย ตลอดจนผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล มีฉันทามติที่ชี้ให้เห็นว่า หากจะแก้ไขปัญหาที่พบในปัจจุบัน และดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์ที่รัฐได้กำหนดไว้นั้น ควรจะต้องมีองค์กรหลักดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในวัย 0 - 6 ปี โดยให้องค์กรนี้มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก กำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก จัดทำหลักสูตร เตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก กำหนดเกณฑ์ที่แสดงถึงสถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพ ตลอดจนจัดหาระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในดำเนินนโยบายการพัฒนาเด็กและมีทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมไปในแนวเดียวกัน สามารถจัดประสบการณ์ และเตรียมความพร้อมของเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีสถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่มีมาตรฐาน และมีงบประมาณ ทรัพยากรที่เพียงพอในการบริหารจัดการสถานเลี้ยงดูเด็กได้ โดยมีฉันทามติว่า เด็กวัย 0 - 3 ปี เห็นสมควรให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันเป็นองค์กรหลัก และ 3⁺ - 6 ปี เห็นสมควรให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักรับผิดชอบดำเนินการ (อาจขอความร่วมมือและประสานสัมพันธ์ การช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างเสริมและสนับสนุนให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐ) ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการศึกษาไทย ในระดับก่อนประถมศึกษาพบว่า เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทและหน้าที่หลักที่สอดคล้องอยู่แล้ว ประกอบกับกระทรวงยังมีศักยภาพในการให้การช่วยเหลือได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ นอกจากนี้ยังพบว่า โครงสร้างทางสุขภาพอนามัยของเยาวชนไทยยังต่ำกว่ามาตรฐานเมื่อเทียบกับนานาชาติ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะผู้ดูแลสุขภาพของประชาชน จึงน่าจะมีส่วนช่วยเหลือให้การจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยมีความสมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพราะจากการศึกษาการจัดกิจกรรมประจำวันเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กจะพบว่า ทั้ง 2 กระทรวงนี้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา เป็นสำคัญ และมีกิจกรรมอื่นที่พัฒนาด้านสังคม อารมณ์ของเด็กอยู่บ้างแล้ว ถึงแม้ว่าในหลักการและความจำเป็นที่จะต้องให้ทั้ง 2 กระทรวงเป็นองค์กรหลัก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าในทางปฏิบัติจะเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียง 2 กระทรวงเท่านั้น ยังคงต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ ดังที่เคยปฏิบัติมา เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนองค์กรมูลนิธิเอกชน ให้การสนับสนุนและร่วมปฏิบัติ เพียงแต่ยึดแนวทางนโยบายการพัฒนาเด็กตามที่

องค์กรหลักได้นำเสนอไว้ บทบาทที่สำคัญขององค์กรหลัก จึงมิใช่แต่เป็นเพียงผู้ดำเนินการ หากแต่ต้องเป็นผู้ประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วกับองค์กรที่จะเป็นผู้รับผิดชอบหลักต่อไป ดังนั้น เพื่อความชัดเจนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของแต่ละองค์กร ควรมีการศึกษาวิจัยว่าจะมีรูปแบบอย่างไรจึงจะเหมาะสม ในการประสานงานและให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ฉันทามติเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชนและเอกชนในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักการเมืองจำนวน 15 คน ไม่พบฉันทามติ เกี่ยวกับบทบาทของรัฐ-ชุมชน-เอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อย่างไรก็ตามมีผลการวิจัยที่น่าสนใจดังนี้ นักการเมืองส่วนใหญ่ (42.6%) มีความเห็นว่าการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 6 ปี ควรเป็นบทบาทร่วมกันของรัฐ-ชุมชน-เอกชน รองลงมาคือให้เป็นบทบาทของชุมชนเท่านั้น (32.05%) จำนวนนักการเมืองที่มีความคิดเห็นที่ควรเป็นบทบาทของรัฐ มีจำนวนน้อยมากคิดเป็น (14.35%) บทบาทที่นักการเมืองคิดว่า รัฐ-ชุมชน-เอกชน ควรทำร่วมกันคือ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านหลักสูตรและวิชาการ ด้านรูปแบบการจัดการ ด้านมาตรฐานการทำงาน ด้านสถานที่ เงินทุน และการควบคุมคุณภาพ

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 2 รอบ กับนักวิชาการจำนวน 48 คน พบฉันทามติเกี่ยวกับบทบาทร่วมกันของรัฐ-ชุมชน-เอกชน คือ นักวิชาการมีความเห็นว่า ภาครัฐทั้งสามนี้ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการ และให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่น่าสนใจ คือ มีนักวิชาการเกินกว่าครึ่ง มีความคิดเห็นตรงกันว่า รัฐ - ชุมชน - เอกชน ควรมีบทบาทในการ กำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก กำหนดเกณฑ์ในการคิดค่าบริการ ให้การสนับสนุนด้านการเงิน ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ และกำหนดหลักสูตรและกิจกรรมและพบว่านักวิชาการเกินกว่าครึ่ง มีความเห็นว่าการตรวจสอบคุณภาพควรเป็นบทบาทร่วมกันของรัฐและชุมชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารและจัดการ(แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 8:27) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการว่า "ส่งเสริมให้ทุกสถาบันของสังคม สนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยผสมผสานกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนเข้าเป็น นโยบายหรือแผนการดำเนินงานขององค์กร" "สนับสนุนให้ภาครัฐและเอกชน องค์กรประชาชน ร่วมกันจัดตั้งกองทุนเพื่อดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้องค์กรประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ" "ส่งเสริมให้องค์กรชุมชนและองค์กรระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนด แผนงาน/โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ระดับภาคและกลุ่มจังหวัด” “วางระบบประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจ อุตสาหกรรม และหน่วยงานพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดการร่วมมือและประสานทรัพยากรในการพัฒนา เด็กและเยาวชน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายเน้นให้มีการร่วมมือในรูปพหุภาคีมากกว่าการให้การ จัดการและการบริหารงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ในความดูแลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานจริงนั้น จะเป็นการร่วมมือของฝ่ายใดบ้าง ย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อม ของท้องถิ่นนั้น ๆ มิใช่เพียงนโยบายตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เท่านั้น ที่เน้นให้มีการร่วมมือกันในระดับพหุภาคี เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน นโยบายและ แผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ(2541:17) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาการศึกษาไว้ว่า ในระยะแรกของแผน รัฐจะจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา 3 ปี ทั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนไทยทุกด้านอย่างเหมาะสม แต่ในระยะต่อไปเมื่อการพัฒนา ด้านสุขภาพของเยาวชนไทยมีมาตรฐานสูงขึ้น ประกอบกับเศรษฐกิจของผู้ปกครองและชุมชนดีขึ้น รัฐจะมอบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน เอกชน

ผลการวิจัยในกลุ่มนักการเมืองที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชนข้างต้นบ่งชี้ว่า คนกลุ่มนี้ยังมีแนวคิด ความเชื่อ ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการทำงานที่ จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย หรือผลักดันให้ดำเนินการตามนโยบาย จึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกิจกรรมบางอย่างที่จะชี้นำความคิดให้เกิดความคิดเห็นที่พ้องกันมากขึ้น ได้แก่ การหาข้อมูลจากการวิจัยระดับประเทศ ในเรื่องต่อไปนี้ คือ การศึกษาความพร้อมของการ ร่วมมือกันของรัฐ-ชุมชน-เอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก การศึกษาข้อดีและข้อเสียของ การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กแบบพหุภาคี รูปแบบการร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนในการจัด บริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

มุมมองจากกลุ่มนักวิชาการ มีความสอดคล้องกันมากกว่าของกลุ่มนักการเมือง และมีแนว ทางความคิดที่สอดคล้องกับนโยบาย ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้อาจนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็น รูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยที่บทบาทส่วนใหญ่เน้นบทบาทร่วมกันระหว่างรัฐ-ชุมชน-เอกชน ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรในชุมชน หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความต้องการนี้ และ พยายามผลักดันให้เกิดการทำงานร่วมกันให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ส่วนในด้านการ ประกันคุณภาพที่กล่าวถึงการตรวจสอบคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยให้เป็นบทบาท ของรัฐและชุมชนร่วมกันนั้น ควรมีการผลักดันให้เกิดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งทั้งทางด้านความรู้ และมีคุณธรรม ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนงานวิจัยที่ควรส่งเสริมคืองาน วิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน เป็นต้น

ฉันทามติเกี่ยวกับกลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพ การจัดบริการ สถานเลี้ยงดูเด็ก

ประเด็นแรก กิจกรรมที่ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการประกันคุณภาพ

ผลการสอบถามนักวิชาการ 48 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย พบฉันทามติว่า กิจกรรมควรครอบคลุมเรื่องกำหนดมาตรฐานการทำงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก การตรวจสอบการทำงาน และการประเมินคุณภาพจากภายในหน่วยงานและโดยบุคคลภายนอกหน่วยงาน

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 8 กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการที่มีการติดตามและประเมินผลไว้ 2 แนวทาง คือ แนวแรกเน้นที่ระบบการบริหารและการจัดการ คือ "วางระบบการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแผน" "เร่งรัดให้มีการจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จในมิติ และระดับต่าง ๆ มีการวัดประสิทธิผลขององค์กรที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน..." และแนวทางที่สอง เน้นประเภทของดัชนี ว่าให้จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน ด้านการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และด้านการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.ม.ป.ป.)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งรวมความถึงสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ด้วย "ให้มีระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ที่ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542)

ฉันทามติของนักวิชาการในส่วนนี้ น่าจะมีส่วนผลักดันให้หน่วยงานทุกแห่งที่เกี่ยวข้องพัฒนากลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพอย่างครบวงจร และเป็นรูปธรรมสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงให้มากยิ่งขึ้น แม้ว่าในสภาพปัจจุบันเราจะพบเห็นว่ามีเอกสารของหน่วยงานที่จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ระบุว่า ให้มีการประเมินผลด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ (กรมการศาสนา. 2537; กรมประชาสงเคราะห์. 2537) แต่ในสภาพความเป็นจริงยังขาดการเผยแพร่ด้านกระบวนการทำงานเพื่อการประกันคุณภาพให้มีความเข้าใจตรงกันและนำไปปฏิบัติอย่างทั่วถึง และขาดการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาครั้งนี้อาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังนี้ คือ ควรการวิจัยและพัฒนากระบวนการทำงานเพื่อประกันคุณภาพการให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่คำนึงถึงความแตกต่างด้านทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคม และการเผยแพร่รูปแบบต่างๆ

ของการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพให้หน่วยงานที่จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กภาครัฐ เอกชน ชุมชน อย่างทั่วถึง

ประเด็นที่สอง ดัชนีเพื่อการตรวจสอบคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

จากการทบทวนนโยบายระดับประเทศ และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่า ปัจจุบันมีการพัฒนาดัชนีตรวจสอบคุณภาพของการจัดการศึกษา อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.2541) อย่างไรก็ตามหน่วยงานเหล่านี้เน้นการศึกษาในระดับ ตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาเป็นหลัก ดัชนีชี้วัดคุณภาพที่กำหนดไว้จึงครอบคลุม เด็กวัย 3 - 5 ปีเท่านั้น ส่วนหน่วยงานที่ให้บริการพัฒนาเด็กครอบคลุมวัย 0 - 6 ปี กำหนดข้อเสนอแนะ เพื่อการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก และกำหนดมาตรฐานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาน ที่ บุคลากรและกิจกรรมไว้บ้างแล้ว แต่ยังขาดรายละเอียดที่ครอบคลุมการทำงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก

ผลการศึกษาพบฉันทามติในกลุ่มนักวิชาการ 48 คน โดยพบว่าดัชนีที่มีความสำคัญมาก สำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 3 ปี มี 7 ด้าน 27 ดัชนี ดังนี้

1. ด้านสถานที่ ประกอบด้วย
  - 1.1 ความปลอดภัย
  - 1.2 ความสะอาด
  - 1.3 แสงสว่างเพียงพอ
  - 1.4 เสียงไม่ดังรบกวน
2. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย
  - 2.1 วัสดุอุปกรณ์และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
  - 2.2 วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับท้องถิ่น
3. ด้านบุคลากร
  - 3.1 มีบุคลากรด้านพยาบาล
  - 3.2 มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน
  - 3.3 บุคลากรมีนิสัยรักเด็ก
  - 3.4 บุคลากรมีประสบการณ์หรือผ่านการอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็ก
  - 3.5 ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและพัฒนาการเด็ก
  - 3.6 ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถด้านการบริหารจัดการ
  - 3.7 มีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องเด็ก

4. ด้านตัวเด็ก ประกอบด้วย
  - 4.1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
  - 4.2 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมตามวัย
  - 4.3 เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย
  - 4.4 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่าเริง แจ่มใส
  - 4.5 มีการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละด้านสม่ำเสมอ
5. ด้านการประกันคุณภาพ
  - 5.1 มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ ทั้งจากภายในและภายนอก
  - 5.2 มีการกำหนดมาตรฐานของงานที่ชัดเจน
  - 5.3 มีหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ
  - 5.4 ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ
6. ด้านโภชนาการ
  - 6.1 จัดอาหารหลักครบตามหมู่
  - 6.2 มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบความสะอาดของอาหาร
  - 6.3 มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก
7. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
  - 7.1 มีกิจกรรมประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
  - 7.2 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง

นอกจากนี้ พบฉันทามติในกลุ่มนักวิชาการ 48 คน เกี่ยวกับดัชนีที่มีความสำคัญมากสำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กราย 3⁺-6 ปี คือ มี 7 ด้าน 27 ดัชนี โดยที่ส่วนใหญ่เหมือนกับดัชนีของสถานเลี้ยงดูเด็กราย 0-3 ปี ยกเว้นด้านบุคลากรที่ไม่ให้ความสำคัญกับ "มีบุคลากรด้านการพยาบาล" และเพิ่มดัชนีด้านความสัมพันธ์กับชุมชน คือ "มีกิจกรรมประสานความสัมพันธ์กับชุมชน"

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งประกอบด้วย ผู้ดูแลเด็กและ พี่เลี้ยงเด็กราย 0-3 ปี มีฉันทามติว่า ดัชนีที่มีความสำคัญมากยิ่ง ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านความสะอาด ในขณะที่ผู้ปกครองเด็กราย 0-3 ปี มีฉันทามติว่าดัชนีที่มีความสำคัญมากประกอบด้วย ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านตัวเด็ก ด้านความปลอดภัย และด้านความสะอาด

สำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กราย 3⁺ - 6 ปี ผลการวิจัยพบว่า ครู ผู้ดูแลเด็ก และพี่เลี้ยง มีฉันทามติว่าดัชนีที่มีความสำคัญมาก คือ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านตัวเด็ก ด้านความปลอดภัย และด้านความสะอาด และผู้ปกครอง มีฉันทามติว่าดัชนีที่มีความสำคัญมาก คือ ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านตัวเด็ก ด้านความปลอดภัย และด้านความสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับฉันทามติของผู้ปฏิบัติงานในสถานเลี้ยงดูเด็ก

จากนโยบายระดับชาติที่ส่งเสริม สนับสนุนให้มีระบบการทำงานเพื่อคุณภาพของการให้บริการ และจากผลงานวิจัยที่พบกันตามติดังกล่าวนี้ น่าจะผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเพื่อพัฒนาเด็ก 0 - 6 ปี กำหนดเป็นนโยบายของหน่วยงานที่ชัดเจน อีกทั้งกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรมด้านการประกันคุณภาพ นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้เพื่อการประกันคุณภาพที่มีหลายรูปแบบและมีประสิทธิภาพ หรือสร้างเป็นเกณฑ์ ระดับมาตรฐานที่ใช้เพื่อการเปรียบเทียบ และพัฒนาคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กให้สูงขึ้นได้

ประเด็นที่สาม การกำกับดูแลคุณภาพภายในสถานเลี้ยงดูเด็ก

การสนทนากลุ่มครู และผู้ดูแลเด็กกับพี่เลี้ยงเด็ก เกี่ยวกับกิจกรรมและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานเลี้ยงดูเด็ก มีผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายมี 8 กลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปกครอง ตัวแทนจากชุมชน และวิธีการที่ใช้ก็มีหลายรูปแบบ โดยเน้นการหาข้อมูลจากหลายฝ่ายตกลงร่วมกัน และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ด้านหลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรม ครูและผู้ดูแลเด็กกับพี่เลี้ยงกำหนดเกณฑ์ไว้ 10 ตัว เกณฑ์ที่กล่าวถึงเหมือนกันคือ เหมาะสมกับวัยของเด็ก เด็กมีความสนใจ โดยที่กลุ่มครูเพิ่มเติม เกณฑ์เกี่ยวกับ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักสูตร ให้เด็กได้ลงมือทำเอง เน้นพัฒนาการของเด็กทุกด้าน เน้นการประสานโยยระหว่างกิจกรรม มีชุมชนและวิทยากรในท้องถิ่นเข้าร่วม และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยหรือพุทธศาสนา ในขณะที่ผู้ดูแลเด็กกับครูพี่เลี้ยงกล่าวถึง เกณฑ์ด้านความเหมาะสมกับสถานที่และอุปกรณ์ที่มีอยู่ ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เวลาเหมาะสม เหมาะกับพัฒนาการเด็ก ง่ายต่อการใช้ ประหยัด และใช้ประโยชน์ได้หลายจุดประสงค์

ด้านวิธีที่ใช้ประเมินตัวเด็ก กลุ่มครู และกลุ่มผู้ดูแลเด็กกับพี่เลี้ยงเด็ก มีความคิดเห็นว่าจะใช้หลายวิธี โดยมีวิธีที่เหมือนกันทั้งสองกลุ่ม คือ การสังเกตเป็นรายบุคคล สะสมผลงานของเด็ก จัดให้เด็กแสดงความสามารถ สัมภาษณ์เด็ก/ผู้ปกครอง/คนใกล้ชิด ใช้แบบทดสอบ กลุ่มครูเพิ่มวิธีเยี่ยมเยียนบ้าน กลุ่มผู้ดูแลและพี่เลี้ยงเพิ่มการใช้สมุดสื่อสารและการตรวจร่างกายเด็กโดยผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับบุคคลที่ควรมีส่วนในการประเมินเด็กมีกลุ่มคนที่ซ้ำกัน คือ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร และผู้ปกครอง

ด้านผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ปรับปรุง เพื่อให้สถานเลี้ยงดูเด็กมีคุณภาพตามเป้าหมาย บุคคลทั้งสองกลุ่ม คือ ครูและผู้ดูแลเด็กกับพี่เลี้ยง มีความเห็นเหมือนกันว่า ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปกครอง ควรมีส่วนร่วม นอกจากนี้ กลุ่มครูคิดว่า ศิษยานิเทศก์ และผู้ได้รับใบอนุญาต ควรจะต้องเข้ามามีส่วนในกิจกรรมนี้ด้วย

ผลการวิจัยในส่วนนี้ ควรนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสถานเลี้ยงดูเด็กในการกำหนดรูปแบบการกำกับ ดูแล เพื่อการประกันคุณภาพภายในของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าฉันทามติเกี่ยวกับ**วัตถุประสงค์**ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) ที่สำคัญมากที่สุดคือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการถูกต้องตามหลักวิชา และเพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคมและเป้าหมายที่สำคัญมากที่สุดต้องการให้เกิดกับเด็กวัย 0 – 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี จากการให้บริการของสถานเลี้ยงดู คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล และมีความสุข และในเด็กวัย 3⁺ - 6 ปี มีเป้าหมายที่สำคัญมากเพิ่มขึ้นอีก 1 ข้อคือ มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นรัฐจึงควรนำฉันทามติดังกล่าวไปกำหนดเป็น**หลักเกณฑ์สำคัญ**ของการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กทั้งภาครัฐและเอกชน โดยสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องปฏิบัติตามเกณฑ์นี้จึงจะได้รับการยอมรับ และการให้บริการไม่ควรจัดเฉพาะกลุ่มเด็กปกติเท่านั้น ควรคำนึงถึงกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งเด็กในสองกลุ่มหลังนี้ เป็นเด็กที่ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษด้วย ในการนี้รัฐจะต้องเป็นผู้นำในการระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติเพื่อการหารูปแบบเนื้อหา และวิธีการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สถานเลี้ยงดูเด็กแต่ละแห่งสามารถเลือกให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของตนและจัดดำเนินการได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพราะในปัจจุบันสถานเลี้ยงดูเด็กจะจัดกิจกรรมตามคู่มือครู โดยบางแห่งยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในกิจกรรมที่จัดทำ ให้การพัฒนาเด็กไม่ครอบคลุมตามเป้าหมาย พร้อมกันนั้นรัฐจะต้องมียุทธศาสตร์การดำเนินงานในเรื่องนี้ที่จะทำให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง บุคคลในวงการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจตรงกันว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวคืออะไร และทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรที่จะทำให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล ยุทธศาสตร์ที่สามารถจะนำไปใช้ได้ อาทิเช่น การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ การจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน นั้นจะเห็นว่า มีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้ความสนใจจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 – 6 ปีขึ้นเป็นจำนวนมากเช่นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานของกระทรวงกลาโหม หน่วยงานของทบวง

มหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งการมีหน่วยงานหลายหน่วยงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า งานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นงานย่อยหรืออาจเรียกได้ว่า เป็นงานฝักของแต่ละกระทรวง ทั้งนี้ เพราะกระทรวงต่าง ๆ มีภารกิจหลักที่สำคัญ และมีภาระงานมากมายตามบทบาท หน้าที่ ของแต่ละกระทรวงอยู่แล้ว งานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กจึงมิใช่ภาระหน้าที่หลักของกระทรวงต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กจึงไม่ค่อยได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง สำหรับการวางรากฐานเพื่อการพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพใจ กำลังสติปัญญา จากผลการศึกษาฉันทามติเกี่ยวกับเรื่ององค์กรหลักที่จะเป็นผู้นำหรือแกนกลาง ในการจัดบริการพบว่า ควรจะต้องมีองค์กรหลักรับผิดชอบดูแล การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0 – 3 ปี และ 3⁺ – 6 ปี เพื่อให้สถานบริการเลี้ยงดูเด็กได้มีการจัดกิจกรรมไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นในฐานะ หน่วยงานของรัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการผลักดันให้เกิดองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดบริการ สถานเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งการจัดตั้งองค์กรหลัก อาจทำได้โดยการจัดตั้งเป็นหน่วยงานใหม่เพื่อทำหน้าที่ รับผิดชอบ ดูแล หรือมีการมอบหมายงานให้เป็นภารกิจหลักของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ตลอดจนทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นของกระทรวงต่าง ๆ ที่ดำเนินการจัดบริการ สถานเลี้ยงดูเด็กอยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รวมทั้งแนวทางในการปฏิบัติงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่ชัดเจน ตลอดจน มีองค์กรที่มีบทบาทอย่างแท้จริงในการดำเนินการและรับผิดชอบต่องานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

สำหรับการศึกษาฉันทามติเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการ สถานเลี้ยงดูเด็กนั้นพบว่าในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการ และการสนับสนุนด้าน วัสดุอุปกรณ์นั้นควรจะมีการจัดกลุ่มทำงาน อันประกอบด้วยผู้แทนของ รัฐ – ชุมชน – เอกชน ที่จะช่วยกันจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรมต่อไป แต่ไม่พบฉันทามติระหว่างนักการเมือง และระหว่างนักวิชาการเกี่ยวกับบทบาทร่วมกันของรัฐ-ชุมชน-เอกชนในการร่วมกันจัดบริการ สถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 6 ปี แสดงว่าคนกลุ่มนี้อาจมีความคิด หรืออาจรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ แตกต่างกัน ดังนั้น ควรมีการจัดสัมมนาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ได้ข้อสรุป ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป

ส่วนการศึกษาฉันทามติ ด้านกิจกรรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ พบว่า กิจกรรม ที่มีความเร่งด่วนมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือกำหนดมาตรฐานการทำงาน หน่วยงานกลางควร ดำเนินการจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วน และเผยแพร่สู่สถานเลี้ยงดูเด็กให้ทั่วถึง อีกทั้ง ควรมีมาตรการจูงใจ ให้สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งมีการทำงานให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยเร็ว

อย่างไรก็ตามควรกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานและขั้นก้าวหน้า (หรืออื่น ๆ ที่แสดงถึงพัฒนาการ) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง

การพบกันทามติระหว่างนักวิชาการเกี่ยวกับดัชนีที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 – 3 ปีและวัย 3⁺ - 6 ปี ทั้งสิ้น 27 ตัว ควรใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัยและพัฒนาคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กแต่ละแห่งตามความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบคุณภาพของเด็ก ด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งเป็นด้านที่สถานบริการเลี้ยงดูเด็กโดยทั่วไปยังมิได้จัดกิจกรรมที่เสริมพัฒนาการทั้งสองด้านนี้อย่างชัดเจน อีกทั้งควรพิจารณาดัชนีที่ผู้ปกครองมีฉันทามติประกอบด้วย เพราะการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นการให้บริการอย่างหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการด้วย

สุดท้ายคือสถานเลี้ยงดูเด็กควรใช้ข้อมูลด้านการกำกับดูแลคุณภาพภายในเพื่อตรวจสอบกระบวนการทำงานของตนว่า ในขั้นตอนของการทำงานทั้งหมดคือวางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุงนั้น ได้อาศัยข้อมูลจากบุคคลหลายฝ่าย และใช้วิธีการหลายรูปแบบหรือไม่

บรรณานุกรม

- กมล สุตประเสริฐ. (2540). รายงานการสังเคราะห์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศต่าง ๆ และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กรมการศาสนา. (2537). ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. 2537 พร้อมด้วยแนวการจัดการศึกษาและแนวการจัดประสบการณ์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนาศึกษากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมการศาสนา. (2538). ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด พ.ศ. 2538. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนาศึกษากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมประชาสงเคราะห์. (ม.ป.ป.). คำแนะนำการขออนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน. กรุงเทพฯ : กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์.
- กรมประชาสงเคราะห์. (ม.ป.ป.). ร่างพระราชบัญญัติการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์.
- กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). คู่มือการดำเนินงานพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : กองพัฒนาสตรีเด็กและเยาวชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2537). มาตรฐานหลักสูตร การฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) และการจัดบริการเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 6 ปี). นนทบุรี : กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- กรุงเทพมหานคร. (2538). ผลการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุน : ศึกษาพัฒนาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนแออัดกับชุมชนชานเมือง. กรุงเทพฯ : กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร.

- กุศล สุนทรธาดา และคณะ. (2540). **ทบทวนสถานการณ์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กุศล สุนทรธาดา และคณะ. (2541). **สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย**. เอกสารทางวิชาการหมายเลข 229. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ขนิษฐา เทวินทรภักดี. (2533). **ความสำคัญของการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน. ในเอกสารการสอน ชุดวิชาการจัดการสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน หน่วยที่ 1 สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2540). **(ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน**. กรุงเทพฯ : สภาร่างรัฐธรรมนูญ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2526). **“ธรรมชาติของเด็กประถมศึกษา” ในประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่าง ๆ ภายในประเทศ พ.ศ. 2511-2526**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2526). **“พัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ” ในประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่าง ๆ ภายในประเทศ พ.ศ. 2511-2526**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ. (ม.ป.ป.). **รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็กเยาวชน และครอบครัวในประเทศไทย และข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรณัฐ หุ่นเจริญ (2535). **ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ฉันทนา ภาคบงกช. และคณะ (2541). **การสร้างชุดฝึกอบรมพ่อแม่เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลิวลย์ โอพาริกพันธุ์ (2540). **ทัศนะของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2533). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการสถานเลี้ยงดู
เด็กในชุมชนหน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการสถานเลี้ยงดู
เด็กในชุมชนหน่วยที่ 8-15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (ม.ป.ป.) รัฐธรรมนูญกับการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วัลลภ ไทเหนือ. (2541). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณในระยะปฐมวัย. วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักรรุ่นที่ 40 ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2540-2541.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1) : แนวคิดเชิง
ทฤษฎีวัยเด็กตอนกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริลักษณ์ นันทมานพ. (2539). การจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กในสถานที่ทำงาน. นนทบุรี :
ส่วนอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. การศึกษาดูงานสถานเลี้ยงดูเด็กก่อนเกณฑ์บางแห่งใน
ภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 10-16 มกราคม 2542. นนทบุรี : โครงการวิจัยเพื่อการ
พัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข.
- สวัสดิ์ อุดมโกษณ์ และคณะ. (2541). แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). เอกสารชุดการประกันคุณภาพ
การศึกษา เล่ม 7 การประเมินคุณภาพการศึกษา เอกสารสำนักนิเทศและพัฒนา
มาตรฐานการศึกษา อันดับที่ 16/2541. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานวิจัยและประเมิน
คุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). ร่างมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). รายงานการติดตามประเมินผลโครงการ
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด กรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการติดตาม
ประเมินผลโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8**

พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **เอกสารประกอบการประชุมระดับ**

ความคิดเรื่อง กรอบนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย 0-5 ปี. กรุงเทพฯ : สถาบัน
แห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.สำนัก
นายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2535). **เอกสารชุดการรับรองมาตรฐานคุณภาพ**

การศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เล่มที่ 3 คู่มือการประเมิน
มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ชั้นอนุบาล. กรุงเทพฯ : กอง
นโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). **คู่มือปฏิบัติงานของโรงเรียน เรื่องการ**

ประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). **แผนพัฒนา**

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (ฉบับเก่า). กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการและสังคม. (ม.ป.ป.). **แนวความคิดการพัฒนาประเทศ**

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนา**

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาเด็ก**

และเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

พ.ศ. 2540 - 2544 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2536). **อนุสัญญาว่าด้วย**

สิทธิเด็ก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด พิมพ์ครั้งที่ 2.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2537). **รายงานสภาวะเด็ก**

- และเยาวชนไทย ประจำปี 2537. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2542). **ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : ฝ่ายประชุม 5 กองกรรมการ 2. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2541). การวางรากฐานชีวิตในวัยปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- หรรษา นิลวิเชียร. (ตุลาคม 2532). "การศึกษาชั้นเด็กเล็ก : จัดขึ้นเพื่อใคร", สารพัฒนาหลักสูตร. 91 : 35-39.
- อำไพ สุจริตกุล และคณะ. (2535). "การพัฒนาหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย". **ข่าวสารวิจัยการศึกษา**. 15(3) : 25 - 28.
- Eisenberg, Nancy and others. (1992). **Emotional Responsivity to Others : Behavioral Correlates and Socialization Antecedents.**
- Hurlock, Elizabeth B. (1980). **Developmental Psychology : A Life-Span Approach.** 5th ed. New York : McGraw-Hill Book Company.
- The National Childcare Accreditation Council. (1993). **Putting Children First : Quality Improvement and Accreditation System Handbook.**

ภาคผนวก ก
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 1 จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการที่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในระดับสำคัญมาก จากการสอบถามความคิดเห็นรอบที่ 2 และลำดับที่ของร้อยละของความเห็นสอดคล้อง (N=47)

ข้อ	วัตถุประสงค์ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	จำนวน	ลำดับที่
1	เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	45 (95.74)	1
2	เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของชุมชน	36 (76.60)	5
3	เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้กลุ่มที่มีฐานะยากจน	31 (65.96)	7
4	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา	41 (87.23)	4
5	เพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม	45 (95.74)	1
6	เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง	45 (95.74)	1
8	เพื่อเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดให้กับประชาชนทุกกลุ่ม	33 (70.21)	6

หมายเหตุ ข้อ 7 ตัดออกเนื่องจากผลการตอบในรอบที่ 1 จำนวน(ร้อยละ) ของนักวิชาการที่มีความเห็นสอดคล้องกันในระดับมากมีเพียง 2(4.35) เท่านั้น ซึ่งน้อยมากเกินไป

ตาราง 2 จำนวน (ร้อยละ) ของนักวิชาการที่เห็นด้วยกับเป้าหมายที่สำคัญมากที่ต้องการให้เกิดกับเด็กวัย 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี จากการจัดบริการ ฯ รอบที่ 2 และลำดับที่ของร้อยละของความเห็นสอดคล้อง (N=46)

ข้อ	เป้าหมาย	วัย 0 - 3 ปี		วัย 3 ⁺ - 6 ปี	
		จำนวน	ลำดับที่	จำนวน	ลำดับที่
1	มีทักษะในการสังเกตสิ่งรอบตัว	34 (73.91)	6	42 (91.30)	11
2	มีทักษะในการแก้ปัญหาทาง่าย ๆ	29 (63.04)	7	43 (93.48)	7
3	มีระเบียบวินัย	26 (56.52)	9	42 (91.30)	11
4	มีเหตุผล	18 (39.13)	14	43 (93.48)	7
5	มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	45 (97.83)	1	45 (97.83)	2
6	มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมกับวัย	41 (89.13)	4	44 (95.65)	5
7	มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล	44 (95.65)	3	44 (95.65)	5
8	สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมตามวัย	36 (78.26)	5	45 (97.83)	2
9	รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามวัย	15 (32.61)	16	36 (78.26)	17
10	อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้	26 (56.52)	9	43 (93.48)	7
11	รู้และปฏิบัติตามหลักธรรมพื้นฐานทางศาสนา	8 (17.39)	18	29 (63.04)	20
12	มีความสุข	45 (97.83)	1	45 (97.83)	2
13	กล้าคิด กล้าทำ	26 (56.52)	9	41 (89.13)	13
14	รู้จักกระบวนการทำงาน	8 (17.39)	18	34 (73.91)	19
15	เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด	8 (17.39)	18	28 (60.87)	21
16	รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม	8 (17.39)	18	39 (84.78)	16
17	รู้จักการให้และการรับ	19 (41.30)	13	40 (86.96)	15
18	มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย	9 (19.57)	17	34 (73.91)	18
19	รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	17 (36.96)	15	41 (89.13)	13
20	คิดเป็น	23 (50.00)	12	43 (93.48)	7
21	มีความคิดสร้างสรรค์	27 (58.70)	8	46 (100.00)	1

ตาราง 3 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดให้มีองค์กรหลักรับผิดชอบเด็กอายุ 0 - 3 ปี

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=128)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=72)		ผู้บริหารระดับสูง (N=29)		ผู้บริหาร อบต. (N=54)		รวมทั้งหมด (N=283)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. จะได้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงดูแลอย่างเป็นระบบ	33(25.78)	-	7(9.72)	-	4(13.79)	-	12(22.22)	-	56(19.79)	-
2. กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดบริการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	28(21.88)	-	12(16.67)	-	2(6.90)	-	9(16.67)	-	51(18.02)	-
3. เด็กจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องตามหลักพัฒนาการ	12(9.38)	-	9(12.50)	-	11(37.93)	-	6(11.11)	-	38(13.43)	-
4. เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก	12(9.38)	-	12(16.67)	-	-	-	3(5.56)	-	27(9.54)	-
5. แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	12(9.38)	-	5(6.94)	-	2(6.90)	-	12(22.22)	-	31(10.95)	-
6. จะได้บุคลากรที่มีความรู้ดูแลเด็ก	3(2.34)	-	-	-	-	-	-	-	3(1.06)	-
7. ได้ดูแลงบประมาณสำหรับผู้ดูแลเด็ก	3(2.34)	-	-	-	-	-	-	-	3(1.06)	-
8. เป็นการประกันโอกาสให้แก่สังคม	-	-	1(1.39)	-	-	-	-	-	1(0.35)	-
9. เด็กวัยนี้ควรอยู่กับพ่อแม่มากกว่า	-	15(11.71)	-	15(20.83)	-	4(13.79)	-	7(12.96)	-	41(14.49)
10. ควรให้มีความอิสระในการจัดการ	-	-	-	2(2.78)	-	-	-	-	-	2(0.71)
11. ไม่ตอบเหตุผล	8(6.25)	2(1.56)	8(11.11)	1(1.39)	5(17.24)	1(3.45)	4(7.41)	1(1.85)	25(8.83)	5(1.77)

ตาราง 4 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดให้มีองค์กรหลักรับผิดชอบเด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=129)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=66)		ผู้บริหารระดับสูง (N=26)		ผู้บริหาร อบต. (N=56)		รวมทั้งหมด (N=277)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. จะได้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงดูแลอย่างเป็นระบบ	18(13.95)	-	9(13.64)	-	-	-	10(17.86)	-	37(13.36)	-
2. กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดบริการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	40(31.01)	-	16(24.24)	-	3(11.53)	-	12(21.43)	-	71(25.63)	-
3. เด็กจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องตามหลักพัฒนาการ	18(13.95)	-	7(10.61)	-	1(3.85)	-	4(7.14)	-	30(10.83)	-
4. เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก	23(17.83)	-	13(19.70)	-	6(23.08)	-	16(28.57)	-	58(20.94)	-
5. แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	7(5.43)	-	-	-	2(7.69)	-	9(16.07)	-	18(6.50)	-
6. จะได้บุคลากรที่มีความรู้มาดูแลเด็ก	2(1.55)	-	1(1.51)	-	7(26.92)	-	-	-	10(3.61)	-
7. เป็นการประกันโอกาสให้แก่สังคม	2(1.55)	-	1(1.51)	-	1(3.85)	-	-	-	4(1.44)	-
8. เด็กวัยนี้ควรอยู่กับพ่อแม่มากกว่า	-	-	-	1(1.51)	-	1(3.85)	-	-	-	2(0.72)
9. ควรให้มีความอิสระในการจัดการ	-	1(0.78)	-	2(3.03)	-	-	-	-	-	3(1.08)
10. ไม่ตอบเหตุผล	16(12.40)	2(1.55)	13(19.70)	3(4.55)	5(19.23)	-	2(3.57)	3(5.36)	36(13.00)	8(2.89)

ตาราง 5 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=128)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=56)		ผู้บริหารระดับสูง (N=25)		ผู้บริหาร อบต. (N=45)		รวมทั้งหมด (N=254)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เพื่อจะได้มีนโยบายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กที่ชัดเจน ได้มาตรฐาน และมีทิศทางไปในแนวเดียวกัน	73(57.03)	-	22(39.29)	-	7(28.00)	-	32(71.11)	-	134(52.76)	-
2. ทำให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด	9(7.03)	-	9(16.06)	-	-	-	2(4.45)	-	20(7.87)	-
3. เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเท่าเทียมกันและต่อเนื่อง	8(6.25)	-	-	-	-	-	-	-	8(3.15)	-
4. เพื่อให้สถานบริการเลี้ยงดูเด็กมีความพร้อม เช่น ด้านอาคารสถานที่	7(5.47)	-	-	-	-	-	-	-	7(2.76)	-
5. จะได้มีการติดตามประเมินผลได้อย่างชัดเจน	4(3.13)	-	-	-	-	-	-	-	4(1.57)	-
6. ความต้องการของแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน	-	1(0.78)	-	1(1.79)	-	-	-	1(2.22)	-	3(1.18)
7. ควรให้บิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ	-	1(0.78)	-	2(3.57)	-	-	-	-	-	3(1.18)
8. ไม่ตอบ	25(19.53)	-	22(39.29)	-	18(72.00)	-	10(22.22)	-	75(29.53)	-

ตาราง 6 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในการจัดหาและระดมทรัพยากร
จากแหล่งทุนต่าง ๆ

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=132)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=53)		ผู้บริหารระดับสูง (N=24)		ผู้บริหาร อบต. (N=43)		รวมทั้งหมด (N=252)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. จะได้มีงบประมาณและทรัพยากรที่แน่นอนเพียงพอ ในการสนับสนุนการดำเนินงานการจัดบริการสถาน เลี้ยงดูเด็ก	57(43.18)	-	17(32.08)	-	4(16.67)	-	19(44.19)	-	97(38.50)	-
2. ทำให้การจัดบริการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว	29(21.97)	-	7(13.20)	-	7(29.17)	-	11(25.58)	-	54(21.43)	-
3. ทำให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีส่วนร่วม รับผิดชอบในการดูแลเด็ก	10(7.58)	-	4(7.55)	-	-	-	5(11.63)	-	19(7.54)	-
4. ช่วยเหลือผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย	6(4.55)	-	-	-	-	-	-	-	6(2.38)	-
5. ดำเนินการบริหารได้ไม่ทั่วถึง ทำให้ยุ่งยาก	-	3(2.27)	-	5(9.43)	-	-	-	-	8(3.17)	-
6. ขัดกับนโยบายและงบประมาณกับหน่วยงานอื่น ๆ	-	1(0.76)	-	-	-	-	-	-	1(0.40)	-
7. ไม่ตอบ	21(15.90)	5(3.79)	20(37.74)	-	13(54.17)	-	8(18.60)	-	62(24.60)	5(1.98)

ตาราง 7 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในด้านการกำหนดแนวทาง
การดำเนินงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=136)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=54)		ผู้บริหารระดับสูง (N=21)		ผู้บริหาร อบต. (N=48)		รวมทั้งหมด (N=259)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. จะได้มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	80(58.82)	-	25(46.30)	-	6(28.57)	-	34(70.83)	-	145(55.98)	-
2. การดำเนินงานและประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ	14(10.29)	-	5(9.26)	-	-	-	-	-	19(7.34)	-
3. ทำให้บุคลากรผู้ดูแลเด็ก มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	8(5.88)	-	-	-	-	-	-	-	8(3.09)	-
4. กระตุ้นให้พ่อแม่เห็นความสำคัญของการดูแลเด็ก	2(1.47)	-	-	-	-	-	-	-	2(0.77)	-
5. ควรจะมีมือสระในการจัดบริการ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	-	4(2.94)	-	2(3.70)	-	-	-	-	6(2.32)	-
6. ไม่ตอบ	28(20.60)	-	22(40.74)	-	15(71.43)	-	13(27.08)	1(2.09)	79(30.50)	-

ตาราง 8 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในด้านการจัดทำหลักสูตรเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=141)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=56)		ผู้บริหารระดับสูง (N=18)		ผู้บริหาร อบต. (N=43)		รวมทั้งหมด (N=258)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. จะได้จัดประสบการณ์และเตรียมความพร้อมของเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	45(31.92)	-	28(50.00)	-	2(11.11)	-	24(55.81)	-	99(38.37)	-
2. มีหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอนในแนวทางเดียวกัน	58(41.13)	-	4(7.14)	-	-	-	6(13.95)	-	68(26.36)	-
3. ทำให้ผู้ดูแลมีความสามารถในการจัดบริการและการสอนเด็กในระดับใกล้เคียงกัน	7(4.96)	-	-	-	4(22.22)	-	-	-	11(4.26)	-
4. มีความสะดวกในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล	2(1.42)	-	-	-	-	-	-	-	2(0.78)	-
5. ควรมีอิสระในการทำหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น	-	5(3.55)	-	2(3.57)	-	-	-	-	7(2.71)	-
6. ไม่ตอบ	23(16.31)	1(0.71)	22(39.29)	-	12(66.67)	-	12(27.91)	1(2.33)	69(26.74)	2(0.78)

ตาราง 9 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในการกำหนดเกณฑ์ที่แสดงถึง
สถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพ

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=134)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=55)		ผู้บริหารระดับสูง (N=25)		ผู้บริหาร อบต. (N=47)		รวมทั้งหมด (N=261)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. ทำให้สถานบริการมีคุณภาพได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน	59(44.03)	-	20(36.36)	-	6(24.00)	-	6(12.76)	-	91(34.87)	-
2. จะได้เป็นตัวชี้วัดสำหรับการตรวจสอบและเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพ	17(12.69)	-	9(16.36)	-	2(8.00)	-	24(51.06)	-	52(19.92)	-
3. จะได้สร้างความมั่นใจสำหรับผู้บริหารและผู้รับบริการ	14(10.45)	-	-	-	-	-	-	-	14(5.36)	-
4. เด็กจะได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างถูกต้อง	10(7.46)	-	4(7.28)	-	-	-	2(4.26)	-	16(6.13)	-
5. สถานบริการแต่ละแห่งได้รับงบประมาณ และการสนับสนุนไม่เท่าเทียมกัน	-	5(3.72)	-	-	-	-	-	-	5(1.92)	-
6. ไม่ตอบ	28(20.90)	1(0.75)	22(40.00)	-	17(68.00)	-	13(27.66)	2(4.26)	80(30.65)	3(1.15)

ตาราง 10 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในด้านการกำหนดวิธีการติดตาม และประเมินผลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=128)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=55)		ผู้บริหารระดับสูง (N=25)		ผู้บริหาร อบต. (N=47)		รวมทั้งหมด (N=255)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เพราะทำให้ทราบปัญหาและผลการดำเนินการ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข	53(41.41)	-	20(36.36)	-	-	-	27(57.45)	-	100(39.22)	-
2. จะได้กระตุ้นให้สถานบริการพัฒนาให้ได้มาตรฐานในทุกด้าน	25(19.53)	-	6(10.91)	-	2(8.00)	-	6(12.77)	-	39(15.30)	-
3. เพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามวิธีการที่กำหนด	7(5.47)	-	2(3.64)	-	6(24.00)	-	-	-	15(5.88)	-
4. ตรวจสอบและติดตามได้ยาก	-	1(0.78)	-	-	-	-	-	-	1(0.39)	-
5. ไม่ตอบ	42(32.81)	-	27(49.09)	-	17(68.00)	-	12(25.52)	2(4.26)	98(38.43)	2(0.78)

ตาราง 11 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=128)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=49)		ผู้บริหารระดับสูง (N=16)		ผู้บริหาร อบต. (N=45)		รวมทั้งหมด (N=238)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. ทำให้ได้องค์ความรู้และแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาองค์กร	51(39.84)	-	7(14.29)	-	1(6.25)	-	8(17.78)	-	67(28.15)	-
2. ทำให้รู้แนวทางการจัดประสบการณ์และนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเลี้ยงดูเด็ก	21(16.41)	-	-	-	3(18.75)	-	-	-	24(10.09)	-
3. ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค เพื่อนำมาปรับปรุงสถานบริการให้ประสบความสำเร็จในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	-	-	15(30.61)	-	-	-	13(28.89)	-	28(11.76)	-
4. ทำให้มีการพัฒนาด้านบุคลากร	-	-	-	-	-	-	7(15.56)	-	7(2.94)	-
5. ไม่ตอบ	51(39.84)	5(3.91)	25(51.02)	2(4.08)	12(75.06)	-	16(35.56)	1(2.21)	104(43.70)	8(3.36)

ตาราง 12 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในด้านการสนับสนุนด้านวิชาการ
ฝึกอบรม ให้ความรู้แก่บุคลากรของหน่วยงานที่จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=136)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=52)		ผู้บริหารระดับสูง (N=18)		ผู้บริหาร อบต. (N=41)		รวมทั้งหมด (N=247)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงดูเด็ก และเข้าถึงจิตใจของเด็กได้ดีขึ้น	91(66.91)	-	23(44.23)	-	5(27.78)	-	21(51.21)	-	140(56.68)	-
2. เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้	6(4.41)	-	-	-	-	-	-	-	6(2.43)	-
3. ได้แนวทางวิชาการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน	-	-	2(3.85)	-	-	-	5(12.20)	-	7(2.83)	-
4. เพื่อเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรรับผิดชอบในงานที่ทำ	-	-	1(1.92)	-	-	-	1(2.44)	-	2(0.81)	-
5. ไม่ตอบ	38(27.94)	1(0.74)	25(48.08)	1(1.92)	13(72.22)	-	14(34.15)	-	90(36.44)	2(0.81)

ตาราง 13 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ขององค์กรหลักในด้านการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=126)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=51)		ผู้บริหารระดับสูง (N=12)		ผู้บริหาร อบต. (N=44)		รวมทั้งหมด (N=233)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	25(19.84)	-	19(37.26)	-	5(41.67)	-	15(34.09)	-	64(27.47)	-
2. เพื่อหาความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่น	53(42.06)	-	5(9.80)	-	-	-	15(34.09)	-	73(31.33)	-
3. เป็นการสิ้นเปลือง	-	-	-	1(1.96)	-	-	-	-	1(0.43)	-
4. ไม่ตอบ	48(38.10)	-	26(50.98)	-	7(58.33)	-	14(31.82)	-	95(40.77)	-

ตาราง 14 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=131)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=48)		ผู้บริหารระดับสูง (N=33)		ผู้บริหาร อบต. (N=51)		รวมทั้งหมด (N=263)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง	57(43.52)	-	12(25.00)	-	6(18.18)	-	20(39.23)	-	95(36.12)	-
2. มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเด็กมาก	16(12.21)	-	6(12.50)	-	1(3.04)	-	4(7.84)	-	27(10.27)	-
3. รู้วิธีการพัฒนาเด็กด้านการศึกษา มีความพร้อมด้านวิชาการ	8(6.11)	-	3(6.25)	-	-	-	4(7.84)	-	15(5.70)	-
4. จะได้จัดหลักสูตรพัฒนาเด็กเล็กให้มีแนวทางเดียวกัน	6(4.58)	-	2(4.17)	-	-	-	5(9.80)	-	13(4.94)	-
5. ให้โอกาสแก่เด็กที่ยากจนเข้ารับการเตรียมความพร้อม	1(0.76)	-	-	-	-	-	-	-	1(0.38)	-
6. จะได้เห็นความสำคัญในการจัดบริการ	1(0.76)	-	-	-	-	-	-	-	1(0.38)	-
7. ศูนย์รวมข่าวสาร	1(0.76)	-	-	-	-	-	-	-	1(0.38)	-
8. กระทรวงศึกษาธิการมีงานรับผิดชอบมากอยู่แล้ว	-	9(6.87)	-	-	-	-	-	3(5.88)	-	12(4.56)
9. เด็กวัยนี้ไม่สามารถปรับตัวได้	-	3(2.30)	-	-	-	-	-	-	-	3(1.14)
10. เด็กยังไม่อยู่ในวัยที่ต้องพัฒนาทางการศึกษา	-	1(0.76)	-	3(6.25)	-	11(33.33)	-	3(5.88)	-	18(6.84)
11. มีการเมืองเข้าแทรก	-	1(0.76)	-	1(2.08)	-	-	-	-	-	2(0.76)
12. ไม่ตอบ	15(11.45)	12(9.16)	17(35.42)	4(8.33)	15(45.45)	-	11(21.57)	1(1.96)	58(22.05)	17(6.46)

ตาราง 15 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (กระทรวงสาธารณสุข)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=142)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=55)		ผู้บริหารระดับสูง (N=17)		ผู้บริหาร อบต. (N=48)		รวมทั้งหมด (N=262)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. ช่วยดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กทั้งด้านร่างกายและ โภชนาการ	70(49.30)	-	15(27.27)	-	4(23.53)	-	24(50.00)	-	113(43.13)	-
2. บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านพัฒนาการของเด็กเป็น อย่างดี	14(9.86)	-	5(9.10)	-	-	-	12(25.00)	-	31(11.83)	-
3. มีส่วนรับผิดชอบในการดูแลจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก อยู่แล้ว	8(5.63)	-	2(3.64)	-	2(11.76)	-	3(6.25)	-	15(5.73)	-
4. เข้าใจเด็กและพฤติกรรมของเด็ก	1(0.70)	-	3(5.45)	-	-	-	-	-	4(1.53)	-
5. ไม่ใช้บทบาทโดยตรงของกระทรวง	-	6(4.23)	-	4(7.27)	-	-	-	-	-	10(3.82)
6. มีงานด้านอื่นที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว	-	1(0.70)	-	4(7.27)	-	-	-	-	-	5(1.91)
7. บุคลากรของกระทรวงไม่มีความพร้อมและความเข้าใจ	-	1(0.70)	-	-	-	-	-	-	-	1(0.38)
8. ไม่ตอบ	22(15.50)	19(13.38)	19(34.55)	3(5.45)	11(64.71)	-	7(14.58)	2(4.17)	59(22.52)	24(9.16)

ตาราง 16 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (กระทรวงมหาดไทย)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=132)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=45)		ผู้บริหารระดับสูง (N=17)		ผู้บริหาร อบต. (N=45)		รวมทั้งหมด (N=239)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่เข้าถึงชุมชน มีเจ้าหน้าที่อยู่ทุกพื้นที่และดูแลเด็กได้ใกล้ชิด	24(18.18)	-	9(20.00)	-	-	-	10(22.22)	-	43(17.99)	-
2. เป็นหน่วยงานที่มีการจัดสถานเลี้ยงดูเด็กอยู่แล้ว	13(9.85)	-	2(4.44)	-	2(11.76)	-	10(22.22)	-	27(11.30)	-
3. เป็นหน่วยงานที่ได้รับความสนใจและความช่วยเหลือมากในเรื่องงบประมาณ	17(12.88)	-	3(6.67)	-	-	-	7(15.57)	-	27(11.30)	-
4. ขาดความชำนาญด้านการศึกษา	-	12(9.09)	-	1(2.22)	-	-	-	2(4.44)	-	15(6.28)
5. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	15(11.36)	-	8(17.78)	-	1(5.88)	-	-	-	24(10.03)
6. ไม่ตอบ	16(12.12)	35(26.52)	13(28.89)	9(20.00)	11(64.71)	3(17.65)	11(24.44)	5(11.11)	51(21.34)	52(21.76)

ตาราง 17 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (กระทรวงกลาโหม)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=129)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=54)		ผู้บริหารระดับสูง (N=13)		ผู้บริหาร อบต. (N=39)		รวมทั้งหมด (N=235)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นการจัดสวัสดิการแก่ข้าราชการทหาร	6(4.65)	-	4(7.41)	-	-	-	5(12.82)	-	15(6.38)	-
2. เยาวชนของชาติจะได้ไม่ถูกทอดทิ้ง	3(2.33)	-	-	-	-	-	2(5.13)	-	5(2.13)	-
3. มีงบประมาณและกำลังพลสนับสนุน	5(3.88)	-	-	-	-	-	-	-	5(2.13)	-
4. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	43(33.33)	-	21(38.89)	-	2(15.38)	-	12(30.77)	-	78(33.19)
5. ไม่มีความพร้อมในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	-	6(4.65)	-	5(9.26)	-	-	-	-	-	11(4.68)
6. ไม่ตอบ	19(14.73)	47(36.43)	6(11.11)	18(33.33)	8(61.54)	3(23.08)	8(20.51)	12(30.77)	41(17.45)	80(34.04)

ตาราง 18 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (ทบวงมหาวิทยาลัย)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=119)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=42)		ผู้บริหารระดับสูง (N=14)		ผู้บริหาร อบต. (N=42)		รวมทั้งหมด (N=217)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่มีองค์ความรู้ด้านวิชาการ มีการวิจัยเกี่ยวกับเด็กอยู่เสมอ	23(19.33)	-	4(9.52)	-	-	-	6(14.29)	-	33(15.21)	-
2. มีความพร้อมด้านบุคลากรและสถานที่	13(10.92)	-	4(9.52)	-	1(7.13)	-	4(9.52)	-	22(10.14)	-
3. มีส่วนร่วมในการบริการการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	-	-	-	-	-	-	9(21.43)	-	9(4.15)	-
4. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	28(23.53)	-	10(23.82)	-	2(14.29)	-	5(11.90)	-	45(20.74)
5. ไม่สามารถให้บริการกับสถานเลี้ยงดูเด็กได้ทั่วถึง	-	2(1.68)	-	-	-	-	-	1(2.38)	-	3(1.38)
6. ไม่ตอบ	16(13.45)	37(31.09)	9(21.43)	15(35.71)	9(64.29)	2(14.29)	7(16.67)	10(23.81)	41(18.89)	64(29.49)

ตาราง 19 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (มูลนิธิเอksen)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=129)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=46)		ผู้บริหารระดับสูง (N=27)		ผู้บริหาร อบต. (N=46)		รวมทั้งหมด (N=248)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณ เงินสนับสนุนมาก	25(19.38)	-	16(34.78)	-	2(7.41)	-	7(15.22)	-	50(20.16)	-
2. สามารถกำหนดทิศทางได้เอง มีความคล่องตัวใน การทำงาน ทำให้สามารถดูแลเด็ก เอาใจใส่เด็กได้ เป็นอย่างดี	22(17.05)	-	-	-	-	-	12(26.09)	-	34(13.70)	-
3. แบ่งเบาภาระรัฐบาลและร่วมรับผิดชอบต่อสังคม	20(15.50)	-	8(17.39)	-	3(11.11)	-	6(13.04)	-	37(14.92)	-
4. ไม่ใช่เป้าหมายที่แท้จริงของหน่วยงาน	-	12(9.31)	-	1(2.17)	-	-	-	1(2.17)	-	14(5.65)
5. จัดได้ในขอบเขตที่จำกัด ไม่ต่อเนื่อง	-	3(2.33)	-	1(2.17)	-	-	-	-	-	4(1.62)
6. ขาดความพร้อมในด้านบุคลากร สถานที่ การจัดการ	-	5(3.88)	-	-	-	-	-	2(4.35)	-	7(2.82)
7. ไม่ตอบ	22(17.05)	20(15.50)	14(30.44)	6(13.05)	10(37.04)	12(44.44)	7(15.22)	11(23.91)	53(21.37)	49(19.76)

ตาราง 20 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 0 - 3 ปี (หน่วยงานอิสระ)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=116)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=46)		ผู้บริหารระดับสูง (N=18)		ผู้บริหาร อบต. (N=41)		รวมทั้งหมด (N=221)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. จะได้มีความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาการจัดบริการให้ ก้าวหน้า	12(10.35)	-	1(2.17)	-	-	-	-	-	13(5.88)	-
2. สามารถให้การดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด	22(18.98)	-	10(21.74)	-	1(5.56)	-	6(14.63)	-	39(17.65)	-
3. มีความเป็นเอกภาพในการทำงาน คล่องตัว และดำเนิน การบริหารบุคลากรและงบประมาณได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	10(8.62)	-	10(21.74)	-	2(11.10)	-	9(21.95)	-	31(14.03)	-
4. แบ่งเบาภาระของรัฐบาล	-	-	1(2.17)	-	-	-	1(2.44)	-	2(0.90)	-
5. ไม่ใช้บทบาทหน้าที่	-	7(6.03)	-	-	-	-	-	-	-	7(3.17)
6. ไม่มีรูปแบบการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ขาดความมั่นใจ	-	16(13.79)	-	5(10.87)	-	-	-	4(9.76)	-	25(11.31)
7. ขาดแคลนบุคลากรในการดูแลเด็ก	-	2(1.72)	-	-	-	-	-	1(2.44)	-	3(1.36)
8. ไม่ตอบ	26(22.41)	21(18.10)	11(23.92)	8(17.39)	12(66.67)	3(16.67)	8(19.51)	12(29.27)	57(25.79)	44(19.91)

ตาราง 21 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=130)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=57)		ผู้บริหารระดับสูง (N=24)		ผู้บริหาร อบต. (N=31)		รวมทั้งหมด (N=242)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง	62(47.69)	-	16(28.07)	-	7(29.17)	-	11(35.49)	-	96(39.67)	-
2. มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเด็ก	20(15.38)	-	11(19.30)	-	-	-	5(16.13)	-	36(14.88)	-
3. สามารถจัดหลักสูตร เตรียมความพร้อมได้เหมาะสมกับเด็ก	14(10.77)	-	2(3.51)	-	-	-	9(29.03)	-	25(10.33)	-
4. มีงานอื่นต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว	-	3(2.31)	-	-	-	1(4.16)	-	-	-	4(1.65)
5. หน่วยงานมีขนาดใหญ่ดำเนินการได้ซ้ำ	-	-	-	3(5.26)	-	-	-	-	-	3(1.24)
6. ไม่ตอบ	26(20.00)	5(3.85)	24(42.11)	1(1.75)	16(66.67)	-	6(19.35)	-	72(29.75)	6(2.48)

ตาราง 22 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (กระทรวงสาธารณสุข)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=118)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=50)		ผู้บริหารระดับสูง (N=18)		ผู้บริหาร อบต. (N=44)		รวมทั้งหมด (N=230)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. ช่วยดูแลเรื่องสุขภาพอนามัยให้แก่เด็ก จะได้เป็นไปตามเกณฑ์	44(37.29)	-	10(20.00)	-	3(16.67)	-	14(31.82)	-	71(30.88)	-
2. บุคลากรมีความรู้ด้านพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี	15(12.72)	-	2(4.00)	-	-	-	9(20.45)	-	26(11.30)	-
3. มีความพร้อมในด้านงบประมาณและกำลังคน	4(3.39)	-	4(8.00)	-	1(5.56)	-	4(9.10)	-	13(5.65)	-
4. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	5(4.24)	-	9(18.00)	-	1(5.56)	-	1(2.27)	-	16(6.96)
5. บุคลากรน้อยจัดบริการได้ไม่ทั่วถึง	-	2(1.69)	-	2(4.00)	-	-	-	1(2.27)	-	5(2.17)
6. ไม่ตอบ	26(22.03)	22(18.64)	19(38.00)	4(8.00)	11(61.10)	2(11.11)	14(31.82)	1(2.27)	70(30.43)	29(12.61)

ตาราง 23 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (กระทรวงมหาดไทย)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=112)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=48)		ผู้บริหารระดับสูง (N=17)		ผู้บริหาร อบต. (N=46)		รวมทั้งหมด (N=223)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่เข้าถึงชุมชนและใกล้ชิด มีบุคลากร ครอบคลุมทุกพื้นที่	19(16.97)	-	5(10.42)	-	-	-	7(15.22)	-	31(13.90)	-
2. เป็นหน่วยงานที่เคยจัดสถานบริการเลี้ยงดูเด็กมาแล้ว	15(13.39)	-	1(2.08)	-	2(11.76)	-	13(28.26)	-	31(13.90)	-
3. เป็นหน่วยงานที่ได้รับความช่วยเหลือ เรื่องงบประมาณมาก	4(3.57)	-	2(4.17)	-	-	-	3(6.52)	-	9(4.04)	-
4. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการจัด การศึกษา	-	3(2.68)	-	3(6.25)	-	2(11.76)	-	1(2.17)	-	9(4.04)
5. ไม่ใช่บทบาทหน้าที่หลัก	-	10(8.93)	-	9(18.75)	-	-	-	4(8.70)	-	23(10.30)
6. ไม่ตอบ	25(22.32)	36(32.14)	16(33.33)	12(25.00)	9(52.95)	4(23.53)	16(34.78)	2(4.35)	66(29.60)	54(24.22)

ตาราง 24 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (กระทรวงกลาโหม)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=121)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=54)		ผู้บริหารระดับสูง (N=14)		ผู้บริหาร อบต. (N=52)		รวมทั้งหมด (N=241)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นการจัดสวัสดิการแก่ข้าราชการทหาร	5(4.13)	-	1(1.85)	-	-	-	-	-	6(2.49)	-
2. เด็กได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดทุกระดับชั้น	1(0.83)	-	-	-	-	-	4(7.69)	-	5(2.07)	-
3. มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ พร้อม	3(2.48)	-	3(5.56)	-	-	-	2(3.85)	-	8(3.32)	-
4. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	38(31.40)	-	9(16.67)	-	3(21.43)	-	12(23.08)	-	62(25.73)
5. ขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา	-	2(1.65)	-	2(3.70)	-	-	-	2(3.85)	-	6(2.49)
6. ไม่ตอบ	18(14.88)	54(44.63)	20(37.03)	19(35.19)	7(50.00)	4(28.57)	9(17.30)	23(44.23)	54(22.41)	100(41.49)

ตาราง 25 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (ทบวงมหาวิทยาลัย)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=120)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=50)		ผู้บริหารระดับสูง (N=16)		ผู้บริหาร อบต. (N=42)		รวมทั้งหมด (N=228)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. เป็นหน่วยงานที่มีองค์ความรู้วิชาการ มีการวิจัย	17(14.17)	-	3(6.00)	-	-	-	6(14.29)	-	26(11.41)	-
2. บุคลากรมีความชำนาญ	10(8.33)	-	5(10.00)	-	-	-	3(7.14)	-	18(7.89)	-
3. มีส่วนร่วมในการบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	7(5.83)	-	-	-	2(12.50)	-	3(7.14)	-	12(5.26)	-
4. มีงบประมาณสนับสนุน	2(1.67)	-	-	-	-	-	-	-	2(0.88)	-
5. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	26(21.67)	-	12(24.00)	-	3(18.75)	-	7(16.67)	-	48(21.05)
6. ไม่สามารถให้บริการและดูแลได้ทั่วถึง	-	2(1.67)	-	-	-	-	-	-	-	2(0.88)
7. ไม่ตอบ	18(15.00)	38(31.66)	13(26.00)	17(34.00)	9(56.25)	2(12.50)	10(23.81)	13(30.95)	50(21.93)	70(30.70)

ตาราง 26 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (มูลนิธิเอช)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=126)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=48)		ผู้บริหารระดับสูง (N=16)		ผู้บริหาร อบต. (N=43)		รวมทั้งหมด (N=233)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณมาก	18(14.29)	-	4(8.33)	-	-	-	3(6.98)	-	25(10.73)	-
2. มีความคล่องตัว บริหารงานได้อย่างอิสระ ดูแลเด็กได้ดี	11(8.73)	-	8(16.67)	-	1(6.25)	-	6(13.95)	-	26(11.16)	-
3. แบ่งเบาภาระรัฐบาลและมีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคม	17(13.49)	-	7(14.58)	-	3(18.75)	-	7(16.28)	-	34(14.59)	-
4. ไม่ใช่หน้าที่หลักของหน่วยงาน	-	11(8.73)	-	2(4.17)	-	-	-	-	-	13(5.58)
5. ขาดความพร้อมในด้านบุคลากร สถานที่ การจัดการ	-	4(3.17)	-	3(6.25)	-	-	-	1(2.33)	-	8(3.43)
6. ไม่ตอบ	35(27.78)	30(23.81)	17(35.42)	7(14.58)	9(56.25)	3(18.75)	14(32.56)	12(27.90)	75(32.19)	52(22.32)

ตาราง 27 จำนวน(ร้อยละ) ของความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรที่ควรเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสถานเลี้ยงดู
เด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี (หน่วยงานอิสระ)

เหตุผลสนับสนุนความเห็น	ความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ									
	ผู้บริหารระดับต้น (N=114)		ผู้บริหารระดับกลาง (N=46)		ผู้บริหารระดับสูง (N=18)		ผู้บริหาร อบต. (N=36)		รวมทั้งหมด (N=214)	
	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)	เห็นด้วย N(%)	ไม่เห็นด้วย N(%)
1. มีความพร้อมในการดำเนินงาน ด้านงบประมาณบุคลากร	30(26.32)	-	-	-	3(16.67)	-	8(22.23)	-	41(19.16)	-
2. สามารถให้การดูแลเด็กได้ใกล้ชิด	3(2.63)	-	1(2.18)	-	-	-	-	-	4(1.87)	-
3. มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน บริหารงานได้ดี	2(1.75)	-	6(13.04)	-	-	-	3(8.33)	-	11(5.14)	-
4. แบ่งเบาภาระรัฐบาลและมีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคม	-	-	8(17.39)	-	-	-	-	-	8(3.74)	-
5. ไม่ใช้บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน	-	16(14.04)	-	4(8.70)	-	-	-	1(2.78)	-	21(9.81)
5. ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา	-	5(4.39)	-	1(2.17)	-	-	-	3(8.33)	-	9(4.21)
6. ไม่ตอบ	30(26.32)	28(24.56)	14(30.43)	12(26.09)	12(66.66)	3(16.67)	14(38.89)	7(19.44)	70(32.71)	50(23.36)

ตาราง 28 จำนวน(ร้อยละ) ของนักวิชาการที่เห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทด้านต่าง ๆ ของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

บทบาท	อ	ช	ร	อ-ช	อ-ร	ช-ร	ร-ช-อ	N	สรุป
กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	2 (4.17)	18 (37.50)	2 (4.17)	1 (2.27)	6 (13.64)	14 (31.82)	44	รัฐ
กำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	2 (4.17)	6 (12.50)	0 (0)	2 (4.17)	19 (39.58)	19 (39.58)	48	ชุมชน - รัฐ รัฐ - ชุมชน - เอกชน
กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	1 (2.08)	18 (37.50)	1 (2.08)	1 (2.08)	16 (33.33)	11 (22.92)	48	รัฐ
ตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	0 (0)	6 (12.50)	13 (27.08)	0 (0)	0 (0)	15 (31.25)	14 (29.17)	48	ชุมชน - รัฐ
รับรองคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก	0 (0)	3 (6.25)	19 (39.58)	1 (2.08)	1 (2.08)	15 (31.25)	9 (18.75)	48	รัฐ
กำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรม	1 (2.08)	5 (10.42)	2 (4.17)	1 (2.08)	1 (2.08)	18 (37.50)	20 (41.67)	48	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
กำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการ	0 (0)	4 (8.51)	11 (23.40)	3 (6.38)	0 (0)	6 (12.77)	23 (48.94)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
สนับสนุนด้านวิชาการ	0 (0)	0 (0)	9 (18.75)	0 (0)	3 (6.25)	14 (29.17)	22 (45.83)	48	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
สนับสนุนด้านการเงิน	2 (4.17)	2 (4.17)	5 (10.40)	1 (2.08)	0 (0)	10 (22.92)	27 (56.25)	48	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์	0 (0)	5 (10.42)	4 (4.33)	2 (4.17)	2 (4.17)	4 (8.33)	31 (64.58)	48	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
จัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่สมบูรณ์แบบให้ดูเป็นตัวอย่าง	0 (0)	3 (6.82)	19 (43.18)	1 (2.27)	1 (2.27)	6 (13.64)	14 (31.82)	44	รัฐ
กำหนดเกณฑ์ในการคิดค่าบริการ	2 (4.17)	8 (16.67)	3 (6.25)	2 (4.17)	2 (4.17)	12 (25.00)	19 (39.58)	48	รัฐ-ชุมชน-เอกชน
ตรวจสอบความต้องการสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน	0 (0)	9 (19.15)	5 (10.42)	7 (14.89)	0 (0)	12 (25.53)	14 (29.79)	47	รัฐ-ชุมชน-เอกชน

หมายเหตุ อ = เอกชน ; ช = ชุมชน ; ร = รัฐ

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับดัชนีปัจจัยคุณภาพ สถานเลี้ยงดูเด็ก
ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

ดัชนีปัจจัยคุณภาพ	ความถี่
<u>1.ด้านสถานที่</u>	
1.1 บรรยากาศร่มรื่น	137
1.2 อาคารถ่ายเทสะดวก	203
1.3 บริเวณกว้างขวาง	198
1.4 สถานที่เหมาะสม	78
1.5 มีห้องน้ำ ห้องเรียนเพียงพอ	54
1.6 มีสนามเด็กเล่น	41
1.7 สิ่งแวดล้อมรอบสถานที่ดี	78
1.8 การคมนาคมสะดวก	23
<u>2.ด้านอุปกรณ์</u>	
2.1 อุปกรณ์ทันสมัย	28
2.2 อุปกรณ์ประเภท โต๊ะ เก้าอี้ เบาะนอน	29
2.3 อุปกรณ์ประเภท เทป วีวี วีดีโอ คอมฯ	18
2.4 อุปกรณ์ปลอดภัยสภาพดี	83
2.5 เครื่องเล่นสนาม(กลางแจ้ง)	75
<u>3.ด้านบุคคล</u>	
3.1 แม่บ้าน คนทำความสะอาด	72
3.2 คนงาน ภารโรง	46
3.3 ยาม	18
3.4 คนขับรถ	35
3.5 ประชาสัมพันธ์	2
3.6 ธุรการ การเงิน	10
3.7 นักวิชาการ	14
3.8 คนทำสวน	6
3.9 ฝ่ายบุคคล กรรมการโรงเรียน	30

ตาราง 29 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ	ความถี่
<u>9.ด้านความปลอดภัย</u>	
9.1 อาคาร สถานที่	166
9.2 กิจกรรม	82
9.3 เครื่องเล่นสนาม เครื่องเล่น	148
9.4 สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ	61
9.5 อาหาร น้ำดื่ม	38
9.6 สัตว์เลี้ยง คนแปลกหน้า	23
9.7 การจราจร	32
9.8 ยาเสพติด	7
9.9 ดูแลเด็กใกล้ชิด อุบัติเหตุ	201
9.10 สุขภาพเด็ก	6
<u>2.ประเภทสถานเลี้ยงดู</u>	
2.1 ไม่ระบุประเภทของสถานเลี้ยงดู	48

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับดัชนีบ่งชี้คุณภาพ สถานเลี้ยงดูเด็ก
ในกลุ่มผู้ปกครอง

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ	ความถี่
<u>1.ด้านสถานที่</u>	
1.1 สถานที่กว้างขวาง	128
1.2 มีสนามเด็กเล่น สนามกีฬา	76
1.3 รั้วมีต้นไม้ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ	96
1.4 อาคารถ่ายเทสะดวก ปลอดภัย	86
1.5 สะดวก ใกล้ชุมชน ใกล้บ้าน	27
1.6 ใกล้ชุมชน	14
1.7 เป็นระเบียบ ไม่มีสิ่งกีดขวาง	17
1.8 ห้องเรียนได้มาตรฐานตามกำหนดและแยกเป็นสัดส่วนตามวัยอายุ	43
1.9 มีที่พักผ่อน สวยงาม บรรยากาศดี	26
1.10 สิ่งแวดล้อมดี ไม่มีกลิ่นเหม็น ไม่มีเชื้อโรค ไม่มีฝุ่นละออง	11
1.11 มีของใช้สำหรับเด็ก	4
1.12 เป็นตึกชั้นเดียว	7
1.13 มีรั้วรอบขอบชิด	15
1.14 ไม่อยู่ย่านชุมชนแออัด	5
1.15 อยู่ห่างไกลสถานเริงรมย์	2
<u>2.ด้านอุปกรณ์</u>	
2.1 สะอาด ถูกอนามัย ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก	41
2.2 มีสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ วีดีโอ	49
2.3 มีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ครบถ้วน	25
2.4 มีมุมเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ชั้นวางรองเท้า ตู้ใส่ของ โต๊ะวางของ	43
2.5 มีเครื่องนอน เบาะ ผ้าห่ม	21
2.6 มีวิทยุ โทรทัศน์ พัดลม	12
2.7 มีรูปภาพต่าง ๆ	11

ตาราง 30 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ	ความถี่
<u>3.ด้านบุคคล</u>	
3.1 ภารโรง	41
3.2 ยามรักษาความปลอดภัย	9
3.3 แม่บ้าน เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด	37
3.4 ชุกรการ	4
3.5 ฝ่ายบุคคล	2
3.6 คนขับรถ	9
3.7 คนสวน	3
3.8 ฝ่ายพัสดุ	1
3.9 ฝ่ายการเงิน	2
3.10 พระสงฆ์สอนเด็ก	1
3.11 ฝ่ายปกครอง	1
3.12 ผู้อำนวยการด้านจิตวิทยา	2
3.13 ตำรวจ	1
3.14 นักวิชาการ	3
<u>4.มีความรู้ด้านอะไร เป็นคนอย่างไร</u>	
4.1 เมตตา ใจเย็น ใจดี	142
4.2 อธิษาศัยดี พูดจาเพราะ สุภาพอ่อนโยน	48
4.3 สะอาด	15
4.4 มีคุณธรรม รักในอาชีพ มีจรรยาบรรณ	21
4.5 มีความคิดสร้างสรรค์	10
4.6 แก้ปัญหาเป็น มีไหวพริบ	1
4.7 มีเหตุผล	12
4.8 เป็นผู้ใหญ่	1
4.9 ควรเป็นผู้หญิง	1
4.10 มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษดี	2
4.11 สุขภาพแข็งแรง	1

ตาราง 30 (ต่อ)

ดัชนีปัจจัยคุณภาพ	ความถี่
<u>7.ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน</u>	
7.1 มีการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน	10
7.2 มีงานโรงเรียน มีกิจกรรมให้เด็กแสดงออก	12
<u>9.ด้านความปลอดภัย</u>	
9.1 มีความปลอดภัยในตัวโรงเรียน บริเวณอาคารเรียน และรอบบริเวณโรงเรียน	43
9.2 ห้องน้ำ ห้องเรียน ห้องอาบน้ำ	38
9.3 สิ่งเสพติด อบายมุข สื่อลามก	14
9.4 อุบัติเหตุจากคนแปลกหน้า เช่น คนลักพาตัว	34
9.5 อุบัติเหตุจากการเล่นของเล่น เครื่องเล่น อุปกรณ์การเล่น สนามเด็กเล่น	181
9.6 อุปกรณ์การเรียน สื่อการเรียนการสอน	16
9.7 อุปกรณ์ของใช้ส่วนตัวเด็ก	19
9.8 การจราจรในโรงเรียนและหน้าโรงเรียน	32
9.9 มียามรักษาความปลอดภัย	15
9.10 ด้านโภชนาการ อาหาร เครื่องดื่ม	34
9.11 มีหน่วยพยาบาล การรักษาพยาบาล	5
9.12 มีรั้วรอบขอบชิด ป้องกันการหนีโรงเรียนด้วย	42
9.13 มีครูดูแลเด็กตลอดเวลา ดูแลทั่วถึง	20
9.14 ปลอดภัยจากแมลง มดต่าง ๆ สัตว์เลื้อยคลาน	7

ตาราง 31 : แสดงกิจกรรมประจำวันที่สถานบริการเลี้ยงดูเด็กในสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น

กิจกรรมในแต่ละวันของสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 2 - 5 ปี	สัปดาห์			กรมศาสนา		สห	ราชนิกุล	ทบวง			กระทรวงสาธารณสุข			กระทรวงแรงงาน		กทรม				มหาดไทย	กลาโหม		รัฐสภา			มูลนิธิเอกชน	จำนวนหน่วยงานที่จัดกิจกรรมจากรวมทั้งหมด 26 แห่ง
	รร.วัดบางเตย	รร.วัดอุทัยธาราม	รร.สวัสดิวิทยา	ศูนย์เด็กวัดบางเตย	ศูนย์เด็กมัสยิด	อนุบาลวังทอง	ศาลัดอนุบาล	สาธิต มศว	สาธิต เกษตร	สาธิต รามคำแหง	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี	ศูนย์เด็กเล็ก กระทรวงสาธารณสุข	ศูนย์สุขภาพจิต	ศูนย์เด็กเล็ก วิทยาเขตสิรินธร	ศูนย์เด็กอ่อนพญาไท	ฝ่ายอนามัยชุมชน	ฝ่ายพัฒนาชุมชน	ฝ่ายสวัสดิการและสงเคราะห์	ศูนย์สงเคราะห์เด็ก	กองพัฒนาเด็ก	กองทัพอากาศ	ศูนย์พัฒนาเด็ก สท.ทบ.	องค์การโทรศัพท์	ประชาสัมพันธ์ภาค	ครูสภา	มูลนิธิดวงประทีป	
เคารพธงชาติ	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X		22
สวดมนต์							X		X	X	X	X	X			X	X			X	X	X	X			X	13
อบรมคุณธรรม						X		X																			2
ยืนสมาธิ												X															1
กล่าวคำปฏิญาณ												X															1
Homeroom								X																			1
กายบริหาร	X					X	X		X				X		X	X		X	X			X				X	11
ตรวจสุขภาพ	X			X	X							X	X			X	X	X		X						X	10
กิจกรรมรับวันใหม่																											-
						X			X							X										X	4
						X			X							X											3
กิจกรรมเคลื่อนไหว	X	X	X			X								X	X		X			X			X	X	X		11
กิจกรรมเข้าจังหวะ		X				X						X	X	X	X		X			X			X	X			10
ร้องเพลง				X				X		X		X	X									X		X			7
กิจกรรมวงกลม		X	X		X	X				X				X	X								X	X	X		10

[illegible]

[illegible]

[illegible]

กิจกรรมในแต่ละวันของสถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ 2 - 5 ปี	สปท			กรมศาสนา		สช	ราชภัฏ	ทบวง			กระทรวงสาธารณสุข			กระทรวงแรงงานฯ		กทม				มท	กลาโหม		รัฐวิสาหกิจ			มูลนิธิเอกชน	จำนวนหน่วยงานที่จัดกิจกรรมทั้งหมด 26 แห่ง
	รร.วัดบางเตย	รร.วัดอุทัยธาราม	รร.สวัสดิ์วิทยา	ศูนย์เด็กวัดบางเตย	ศูนย์เด็กใกล้เคียง	อนุบาลวังทอง	สาธิตอนุบาล	สาธิต มศว	สาธิต เกษตร	สาธิต รามคำแหง	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์	ศูนย์เด็กเล็ก กระทรวงสาธารณสุข	ศูนย์สุขภาพจิต	ศูนย์เด็กเล็ก วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์	ศูนย์เด็กอ่อนพญไท	ฝ่ายอนามัยชุมชน	ฝ่ายพัฒนาชุมชน	ฝ่ายสวัสดิการและสงเคราะห์	ศูนย์ส่งเสริมเด็ก	กองพัฒนาเด็ก	กองทัพอากาศ	ศูนย์พัฒนาเด็ก สห.ทบ.	องค์การโทรศัพท์	ประชาสัมพันธ์ภาค	ศุภภา	มูลนิธิดวงประทีป	
ศูนย์การเรียนรู้																											-
- การเล่นเกมสร้างสรรค์ของเด็ก															X												1
- ศูนย์ขับร้อง											X																1
- ศูนย์ม้าโยก											X																1
- ศูนย์ไม้บล็อก											X									X							2
- ศูนย์เครื่องเล่นสนาม											X																1
- ศูนย์นิทรรศน์ภาพ											X																1
- ศูนย์งานบ้าน											X																1
- เครื่องเล่นแบบสัมผัส															X												1
- การเล่นเกม															X												1
- การเล่นเกม															X												1
- การเล่นเกมกับแป้งทำขนม															X												1
- การวาดรูประบายสีน้ำด้วยฟู่กัน															X												1
- ระบายสีด้วยดินสอสีเทียน											X					X											2
- การเล่นเกมเลอะสีด้วยแป้ง															X												1

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ภาคผนวก ข
เครื่องมือวัด

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 : ผู้ปกครอง

สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก เติริมความพร้อมและให้การ
ศึกษาเด็กวัย 0 - 6 ปี

1. ในฐานะที่ท่านทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กวัย 0 - 6 ปี ท่านคิดว่าคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กดูได้จากอะไร โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ข้างหน้า เฉพาะข้อที่ท่านจะใช้ในการตัดสินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก และโปรดระบายละเอียดในแต่ละด้านที่ท่านให้ความสำคัญ

_____ 1. ด้านสถานที่ ควรมีลักษณะดังนี้.....
.....
.....
.....

_____ 2. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ทั้งที่ปรากฏในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ควรประกอบด้วย.....
.....
.....
.....

_____ 3. ด้านบุคคล ควรประกอบด้วยใครบ้าง เฉพาะอนุบาล .....
.....
.....
.....

_____ 4. บุคคลในข้อ 3 ควรมีความรู้ด้านอะไร และเป็นคนอย่างไร .....
.....
.....
.....

_____ 5. เด็กควรถูกเลี้ยง/ฝึกฝน/สอน ให้มีลักษณะอย่างไร (ระบุเฉพาะที่คิดว่าสำคัญที่สุด 5 ลักษณะ) .....

.....
.....
.....

_____ 6. หลักสูตรหรือกิจกรรมในโรงเรียนควรเป็นอย่างไร .....

.....
.....
.....

_____ 7. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ควรมีกิจกรรมอะไร .....

.....
.....
.....

_____ 8. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู-เด็ก-ผู้ปกครอง ควรมีกิจกรรมอะไร .....

.....
.....
.....

_____ 9. ด้านความปลอดภัยควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ .....

.....
.....
.....

_____ 10. ด้านความสะอาด ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ .....

.....
.....
.....

_____ 11. ด้านการบริหารการจัดการ ควรมีลักษณะอย่างไร .....

.....
.....
.....

_____ 12. ด้านการบริหารการจัดการ ควรมีลักษณะอย่างไร .....

.....

.....

.....

2. โปรดเติมข้อความหรือขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้

1. ในชุมชนที่ท่านอยู่อาศัย มีสถานเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพในลักษณะที่ท่านระบุข้างต้น หรือไม่
..... ไม่มี
..... มี และท่านคิดว่ามีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของชุมชนหรือไม่

2. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
เด็ก/โรงเรียนอนุบาล ที่ตั้งอยู่ในชุมชนของท่านหรือไม่

.....

.....

.....

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 : ครู หรือผู้ดูแลเด็ก

ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดระบุข้อมูลต่อไปนี้

1. สถานที่เก็บข้อมูล อำเภอ ..... จังหวัด .....
2. ประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็ก (ขีดเครื่องหมาย / ในช่องที่กำหนด) และเติมคำในช่องว่าง
☐ สถานสงเคราะห์ ภายใต้สังกัด .....
☐ สถานเลี้ยงดูเด็ก ภายใต้สังกัด .....
☐ โรงเรียนอนุบาล ภายใต้สังกัด .....
☐ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ภายใต้สังกัด .....
☐ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้สังกัด .....
☐ อื่น ๆ โปรดระบุรายละเอียด .....
.....
3. อายุของเด็ก (โปรดระบุ) .....
4. โปรดระบุผู้ถูกสัมภาษณ์ (ขีดเครื่องหมาย / ในช่องที่กำหนด)
☐ ครู
☐ ผู้ดูแลเด็ก
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 : ครู หรือผู้ดูแลเด็ก

สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของสถานบริการเลี้ยงดูเด็ก เตรียมความพร้อมและให้การ
ศึกษาเด็กวัย 0 - 6 ปี

ก่อนตอบคำถามต่อไปนี้ ขอให้ท่านนึกถึงสถานเลี้ยงดูเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาล
หรือศูนย์เด็ก ที่ท่านทำงานอยู่

ในฐานะที่ท่านทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กวัย 0 - 6 ปี ท่านคิดว่าคุณภาพของสถานเลี้ยงดู
เด็กดูได้จากอะไร โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ข้างหน้า เฉพาะข้อที่ท่านจะใช้ในการตัดสิน
คุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก และโปรดบรรยายละเอียดในแต่ละด้านที่ท่านให้ความสำคัญ

_____ 1. ด้านสถานที่ ควรมีลักษณะดังนี้ .....

.....
.....
.....

_____ 2. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ทั้งที่ปรากฏในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ควรประกอบด้วย...

.....
.....
.....

_____ 3. ด้านบุคคล ควรประกอบด้วยใครบ้าง เฉพาะอนุบาล.....

.....
.....
.....

_____ 4. บุคคลในข้อ 3 ควรมีความรู้ด้านอะไร และเป็นคนอย่างไร .....

.....
.....
.....

_____ 5. เด็กควรถูกเลี้ยง/ฝึกฝน/สอน ให้มีลักษณะอย่างไร (ระบุเฉพาะที่คิดว่าสำคัญที่สุด 5 ลักษณะ) .....

.....

.....

.....

_____ 6. หลักสูตรหรือกิจกรรมในโรงเรียน ควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

_____ 7. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ควรมีกิจกรรมอะไร .....

.....

.....

.....

_____ 8. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู-เด็ก-ผู้ปกครอง ควรมีกิจกรรมอะไร.....

.....

.....

.....

_____ 9. ด้านความปลอดภัย ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ .....

.....

.....

.....

_____ 10. ด้านความสะอาด ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ .....

.....

.....

.....

_____ 11. ด้านการบริหารจัดการ ควรมีลักษณะอย่างไร .....

.....

.....

.....

____ 12. ด้านการพัฒนาบุคลากร/ครู/พี่เลี้ยง/ผู้บริหาร ควรมีกิจกรรมอะไร .....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในการตอบแบบสอบถาม

- มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการจัดทำ โครงการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ถึง 2 ขวบครึ่ง

3. กระทรวงสาธารณสุข มีหน่วยงานที่จัดการสถานเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่

- กรมอนามัย ดำเนินการจัดทำ สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์เด็กเล็กในสถานที่ทำงาน

- กรมการแพทย์ ดำเนินการจัดทำ ศูนย์สุขวิทยาจิต

4. กระทรวงมหาดไทย มีหน่วยงานที่จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่

- กรมพัฒนาชุมชน ดำเนินการจัดทำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำเนินการจัดทำ ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน

- กรุงเทพมหานคร ดำเนินการจัดทำ ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน

- กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการจัดทำสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนสถานแรกรับเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ฯลฯ

5. กระทรวงกลาโหม ดำเนินการจัดทำ สถานเลี้ยงดูเด็กเพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ข้าราชการของกระทรวง

ภาคเอกชน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่

1. มูลนิธิเด็ก ดำเนินการจัดทำ โครงการบ้านทานตะวัน

2. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ดำเนินการจัดทำ โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

3. ฟิริยานุเคราะห์มูลนิธิ ดำเนินการจัดทำ โครงการรับเลี้ยงเด็กที่ได้รับการปฏิเสธจากมารดา

4. สหทัยมูลนิธิ ดำเนินการจัดทำ โครงการส่งเสริมและพัฒนาเด็กอ่อนปากเกร็ด

5. มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ดำเนินการจัดทำ โครงการรับเลี้ยงเด็กอ่อนแทนพ่อแม่ที่ไม่มีเวลาดูแลลูก

6. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย ดำเนินการจัดทำ โครงการรับเลี้ยงเด็กกำพร้า

ฯลฯ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีด้วยกัน 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามปลายเปิดที่สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการทำงาน
ที่หน่วยงานของท่านเคยประสบ

ส่วนที่ 2 เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อข้อความที่ให้ท่านพิจารณา

*****

ส่วนที่1

1. หน่วยงานของท่านเคยประสบปัญหาอะไรบ้างในการทำงานเกี่ยวกับ

1.1 การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดบริการ
สถานเลี้ยงดูเด็กทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงเดียวกันกับท่าน

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่าง ๆ ต่อไปนี้แล้วกาเครื่องหมาย **X** ลงในช่องความเห็นที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว กรุณาให้เหตุผลด้วย
นอกจากนี้ จะมีข้อความบางข้อที่ต้องการให้ท่านเรียงลำดับความสำคัญ ขอความกรุณา
ให้ท่านใส่ตัวเลขเรียงลำดับความสำคัญ ลงในช่องว่าง ____ หน้าข้อความด้วย

*****

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรมี**องค์กรหลัก**ดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 - 3 ปี

☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....
.....
.....

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรมี**องค์กรหลัก**ดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี

☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....
.....
.....

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า **องค์กรหลัก** ดูแลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กควรมีหน้าที่ใน
เรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ **โปรดตอบทุกข้อ** ต่อจากนั้นให้ท่านพิจารณาว่าหน้าที่ในข้อใดมีความ
สำคัญมากที่สุดกรุณาเรียงลำดับความสำคัญ 5 อันดับ

_____ 3.1 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดสถานบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.2 การจัดหาและระดมทรัพยากรจากแหล่งทุนต่าง ๆ

☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

☐ เห็นด้วย   ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.4 จัดทำหลักสูตรเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

☐ เห็นด้วย   ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.5 กำหนดเกณฑ์ที่แสดงถึงสถานบริการเลี้ยงดูเด็กที่มีคุณภาพ

☐ เห็นด้วย   ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.6 กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

☐ เห็นด้วย   ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.7 ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดบริการ
สถานเลี้ยงดูเด็ก

☐ เห็นด้วย   ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.8 ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรของหน่วยงานที่จัด
บริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

☐ เห็นด้วย   ☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....
.....

_____ 3.9 เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ .....

_____ 3.10 อื่น โปรดระบุ .....

_____ .....

_____ .....

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าหน่วยงานต่อไปนี้ มีความเหมาะสมที่จะเป็น **องค์กรหลัก** ดูแล
การบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ระดับ 0 - 3 ปี โปรดตอบทุกข้อ ต่อจากนั้นให้ท่านพิจารณาว่า
หน่วย

งานในข้อใดมีความเหมาะสมมากที่สุด กรุณาเรียงลำดับความเหมาะสม 3 หน่วยงาน

_____ 4.1 กระทรวงศึกษาธิการ

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

_____ 4.2 กระทรวงสาธารณสุข

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

_____ 4.3 กระทรวงมหาดไทย

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

_____ 4.4 กระทรวงกลาโหม

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

_____ 4.5 ทบวงมหาวิทยาลัย

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

5.6 มूलนิธิของเอกชน

○ เห็นด้วย

○ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

           5.7 หน่วยงานอิสระ

O เห็นด้วย

○ ไม่เห็นด้วย

เพราะ.....

_____ 5.8 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาให้ข้อมูล
คณะวิจัย โครงการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ : ผู้บริหารระดับสูง

ประเด็นคำถามสำหรับผู้บริหารระดับสูง

จากสภาพปัจจุบันที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0 - 6 ปี อาทิเช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม ทบวงมหาวิทยาลัย และมูลนิธิเอกชนต่างๆ ซึ่งจะพบว่า การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ความจริงแล้วไม่ใช่องค์การหลักในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้งานด้านนี้ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ประกอบกับมีแนวทางและคุณภาพในการพัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนั้นในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่า

1. เด็กในวัย 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี ควรมีองค์กรหลักในการดูแลและจัดบริการสถาน

เลี้ยงดูเด็กหรือไม่ เพราะเหตุใด

หมายเหตุ คำว่า องค์กรหลัก อาจหมายถึง องค์กร หน่วยงานหรือคณะบุคคลก็ได้

วัย 0 - 3 ปี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัย 3⁺ - 6 ปี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้าควรมี องค์กรหลัก ควรทำหน้าที่อย่างไรบ้าง (กรุณابอกหน้าที่และเรียงลำดับ
ความสำคัญ 5 อันดับ)

วัย 0 - 3 ปี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัย 3⁺ - 6 ปี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่า ใครควรจะเป็นองค์กรในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก สำหรับเด็กอายุ 0 - 3 ปี และอายุ 3⁺ - 6 ปี เพราะเหตุใด

วัย 0 - 3 ปี

- ( ) หน่วยงานของรัฐที่เคยจัดบริการมาแล้ว   กรุณาเรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 หน่วยงาน   1).....
2).....   3).....
( ) หน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นใหม่ (เป็นหน่วยงานอิสระ)
( ) เอกชน

เนื่องจาก.....
.....
.....
.....

วัย 3⁺ - 6 ปี

- ( ) หน่วยงานของรัฐที่เคยจัดบริการมาแล้ว   กรุณาเรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 หน่วยงาน   1).....
2).....   3).....
( ) หน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นใหม่ (เป็นหน่วยงานอิสระ)
( ) เอกชน

เนื่องจาก.....
.....
.....
.....

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 4 : นักวิชาการ
ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามรอบ 1 และแบบสอบถามรอบ 2
แบบสัมภาษณ์นักวิชาการ

คำชี้แจง

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้มีความรู้ในวงวิชาการเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอความคิดเห็นจากท่านเกี่ยวกับการจัดการสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทยในอนาคตในแง่มุมต่าง ๆ ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระได้เต็มที่

1. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 – 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี ควรเป็นอย่างไร .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเป้าหมายของการจัดการบริการที่ต้องการให้เกิดกับเด็กอายุ 0 – 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี ควรเป็นอะไร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 – 3 ปี

3.1 ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัด (รัฐ ชุมชน เอกชน) เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ในการจัดบริการควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ถ้ารัฐ ชุมชน และเอกชน ต้องร่วมมือกันจัด เรื่องอะไรบ้างที่ต้องร่วมมือกัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 รูปแบบของการจัดบริการร่วมกันระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน ควรเป็นแบบใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี

4.1 ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการจัด (รัฐ ชุมชน เอกชน) เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 ในการจัดบริการควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 ถ้ารัฐ ชุมชน และเอกชน ต้องร่วมมือกันจัด เรื่องอะไรบ้างที่ต้องร่วมมือกัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.4 รูปแบบของการจัดบริการร่วมกันระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน ควรเป็นแบบใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. คุณภาพของการให้บริการเลี้ยงดูเด็ก หรือเตรียมความพร้อมของเด็กนั้น มีความหมายครอบคลุม
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การประเมินคุณภาพของการให้บริการเลี้ยงดูเด็กและเตรียมความพร้อมแก่เด็กวัย 0 – 3 ปี และ
3⁺ - 6 ปี ควรใช้ดัชนีเกี่ยวกับอะไรบ้าง
- วัย 0 – 3 ปี .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัย 3⁺ - 6 ปี .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

คู่มือการสัมภาษณ์

ส่วนประกอบของคู่มือ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตัวของผู้สัมภาษณ์
2. คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ
3. รายละเอียดของจุดมุ่งหมายการสัมภาษณ์ด้านจุดประสงค์และเป้าหมายของรัฐ
เอกชน ชุมชน
4. สภาพปัญหาด้านสุขภาพสถานเลี้ยงดูเด็กที่อาจใช้เพื่อแหล่งน้ำ ก่อนการถามคำถาม

---

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของผู้สัมภาษณ์

1. ผู้สัมภาษณ์ควรแต่งกายให้สุภาพ
2. ผู้สัมภาษณ์ควรแนะนำตนเอง และกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ พร้อม
ขออนุญาตบันทึกเทป
(ผู้สัมภาษณ์ควรศึกษาวัตถุประสงค์ของโครงการโดยละเอียดก่อนการสัมภาษณ์)
3. ผู้สัมภาษณ์สอบถามคำถามแต่ละข้อ โดยใช้คำพูด (มิใช่การอ่าน) และถาม
รายละเอียดอย่างชัดเจน

---

2. คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ

สถานเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง สถานบริการรับเลี้ยงเด็ก/โรงเรียนอนุบาล/ศูนย์เด็กปฐมวัย/
สถานสงเคราะห์เด็ก/ศูนย์โภชนาการเด็ก/ศูนย์ฝึกอบรมเด็ก หรือสถานที่จัดบริการเลี้ยงดูเด็ก
เตรียมความพร้อม ให้การศึกษาแก่เด็กวัย 0-6 ปี ทั้งที่อยู่ในความดูแลของรัฐ เอกชน แต่ไม่รวม
ถึงสถานพยาบาลที่รับเด็กไว้รักษาพยาบาล

พัฒนาการของเด็กวัยทารก 0-3 ปี เด็กในวัยนี้จะพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นไป
อย่างรวดเร็ว การเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อ การแข็งตัวของกระดูก และการทำงานของระบบ
ต่อมไร้ท่อภายในร่างกายขึ้นกับสภาวะอาหารที่เด็กรับประทาน พัฒนาการทางด้านอารมณ์จะเกิด
ขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ อารมณ์ที่แสดงความพึงพอใจ ได้แก่ ดีใจ รัก เป็นต้น และอารมณ์ที่ไม่ได้รับ
ความพึงพอใจ เช่น เสียใจ กลัว ริษยา เป็นต้น และอารมณ์ที่ไม่ได้รับความพึงพอใจ เช่น เสียใจ
เกลียด กลัว ริษยา เป็นต้น ลักษณะที่เด่นชัดคืออารมณ์ดังกล่าวจะเกิดง่ายหายเร็ว พัฒนาการ
ด้านสังคม จะเริ่มต้นจากครอบครัวก่อนแล้วพัฒนาสู่ภายนอก พัฒนาการด้านสติปัญญา การรับรู้

ของเด็กในวัยนี้ต้องผ่านประสาทสัมผัสด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ได้ยิน ได้เห็น เด็กยังไม่สามารถใช้กระบวนการคิดในสมองหรือจินตนาการ โดยไม่ผ่านการรับรู้จากประสาทสัมผัส

พัฒนาการของวัยเด็กตอนต้น 3-6 ปี เด็กในวัยนี้จะเริ่มช่วยตัวเองได้มากขึ้นใน กิจกรรมต่างๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นวัยที่กำลังเลียนแบบทั้งกิริยา มารยาท ภาษาระเบียบวินัย และพฤติกรรมต่างๆ จากผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด พัฒนาการด้านร่างกายจะมีการเจริญเติบโตอย่างช้าๆ แต่การเจริญเติบโตในด้านกล้ามเนื้อ และระบบประสาทจะพัฒนาเร็วกว่าด้านอื่นๆ พัฒนาการด้านอารมณ์ เป็นวัยที่เด็กมีอารมณ์รุนแรง เจ้าอารมณ์ อารมณ์จะมีการแยกย่อยเป็นอารมณ์ต่างๆ มากขึ้นกว่าอารมณ์ในวัยทารก พัฒนาการด้านสังคม เด็กจะรู้จัก ตัวเองมากขึ้น เริ่มมีความรู้สึกนึกคิด มีการติดต่อกับบุคคลอื่นมากมาย โดยเริ่มมาจากบุคคลภายในครอบครัวออกสู่เพื่อนเล่นภายนอก เป็นวัยเริ่มต้นรู้จักคบเพื่อน นักจิตวิทยาเรียกเด็กวัยนี้ว่า “วัยเล่น” เพราะว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้เริ่มที่จะรู้จักเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อน และพยายามเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับเพื่อนเล่น พัฒนาการด้านสติปัญญา จะพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก เริ่มสร้างสิ่งกับ (concept) ที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการทางสมอง สามารถใช้ภาษาติดต่อหรือสร้างสัมพันธ์กับสังคมได้ดีกว่าวัยทารก นักจิตวิทยาการศึกษาเรียกเด็กวัยนี้ว่า

“วัยก่อนวัยเรียน” เพราะว่าลักษณะพัฒนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้เขียน-อ่าน แต่การที่เด็กเข้าเรียนในระดับอนุบาลหรือเด็กเล็กเป็นการเตรียมความพร้อม

รัฐ หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก เช่น กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

ชุมชนในท้องถิ่น หมายถึง องค์กร (เช่น อบต.) มูลนิธิ หรือวัด ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน

ธุรกิจเอกชน หมายถึง องค์กรที่ให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็กในแง่ของการทำธุรกิจ

คุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก อาจมีความหมายหลายมิติ เช่น บางคนอาจมองที่เป้าหมายของการจัดบริการ ซึ่งถือตัวเด็ก ดังนั้นคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก อาจหมายถึง “สถานเลี้ยงดูเด็กที่สามารถพัฒนาเด็กได้ครบทุกด้าน” หรือบางคนอาจมองคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กแบบองค์รวม กล่าวคือ มองทั้งสภาพแวดล้อม input process และ output รวมทั้งผลระยะสั้น

ดัชนีคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง เครื่องมือ/ตัวแปร ที่ใช้ในการตรวจสอบว่า สถานเลี้ยงดูเด็กมีคุณภาพสูง หรือต่ำ มี หรือไม่มีคุณภาพ

3. รายละเอียดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมาย/บทบาทของรัฐ เอกชน ชุมชน

ประเด็นที่ต้องการหาข้อมูล	ข้อคำถาม
1. วัตถุประสงค์ของการจัดบริการแยกตามอายุเด็ก 0 - 3 ปี และ 3 ⁺ -6 ปี ต้องการให้ผู้ตอบคิดถึงวัตถุประสงค์ของการตั้งสถานที่ว่าตั้งขึ้นเพื่ออะไร โดยให้ผู้ตอบตอบให้มากที่สุดในแต่ละระดับอายุแต่ถ้าตอบได้เพียงข้อเดียว ให้ถามเหตุผล ยิ่งถ้าเป็นคำตอบเดียวกันในทั้ง 2 ระดับอายุ ให้ถามเหตุผล	ข้อที่ 1
2. เป้าหมายของการจัดบริการที่ต้องการให้เกิดกับเด็กในแต่ละระดับอายุ ต้องการให้ผู้ตอบให้รายละเอียดของคำตอบให้มากที่สุด เช่น ถ้าบอกว่าต้องการให้มีพัฒนาการทางกาย ให้ถามต่อว่า พัฒนาการทางกายในที่นี้หมายถึงอะไร ต้องการเน้นในเรื่องอะไร เพราะเหตุใด	ข้อที่ 2
3. บทบาทและรูปแบบ ในการจัดบริการให้เด็กแต่ละระดับอายุ ต้องการให้ผู้ตอบให้ความคิดเห็นว่า ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน และการจัดควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอะไรบ้าง เช่น ลักษณะของเด็ก ฐานะเศรษฐกิจ พื้นที่ในเมือง นอกเมือง เป็นต้น ถ้ารัฐ ชุมชน เอกชน ต้องร่วมมือกันจัดควรร่วมมือในเรื่องใดบ้าง เช่น วัสดุ งบประมาณ คน การจัดการ และถามถึงบทบาทหน้าที่ว่าในแต่ละหน่วยจะต้องทำอะไรบ้างในการจัดบริการ	ข้อที่ 3 - 4

4. สภาพปัญหาด้านคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

การจัดบริการเลี้ยงดูเด็กและเตรียมความพร้อมแก่เด็กวัย 0-6 ปี ทำโดยหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิต่างๆ และธุรกิจเอกชน จากการสำรวจพบว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่จัดการศึกษาประเภทอนุบาล และเด็กเล็กมากที่สุด ส่วนกรมพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานที่จัดบริการศูนย์เด็กเล็กมากที่สุด จากผลการวิจัย พบว่ามาตรฐานของการจัดบริการของหน่วยงานเหล่านี้ ยังมีความแตกต่าง และพบว่าคุณภาพของการให้บริการยังไม่ดี กล่าวคือ “จากการประเมินคุณภาพของเด็กในศูนย์เด็กอ่อนเกณฑ์ในการวัดเมื่อปี พ.ศ. 2536 พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี) และจากการประเมินความพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ ในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยถือเกณฑ์ผ่านทั้งคะแนนร้อยละ 60 ของแบบทดสอบ ปรากฏว่า ด้านร่างกายเด็กผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 98 ด้านสติปัญญา ร้อยละ 30 ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ร้อยละ 56 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2537)

การพัฒนาเด็กวัย 0-6 ปี เป็นช่วงที่นับว่ามีความสำคัญมาก ดังนั้นการจัดบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมกับเด็กในวัยนี้ ควรที่จะจัดทำอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวเด็กเป็นสำคัญ

แบบสอบถาม : หักวิชาการ รอบ 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาฉันทามติเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย” ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วัดคุณประสงคและเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

- 1.1 ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนีควรใช้เป็นวัดคุณประสงคที่สำคัญของการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กวัย 0-6 ปี ในระดับใด โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น โดยที่
- สำคัญมาก หมายถึง วัดคุณประสงคที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งตองนำไปปฏิบัติ
- สำคัญนอย หมายถึง วัดคุณประสงคที่สถานเลี้ยงดูเด็กอาจนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็ได้
- ขึ้นอยู่กับลักษณะบางประการของเด็ก ผู้ปกครอง ท้องถิ่น
- ไม่สำคัญ หมายถึง ไม่ควรนำมากำหนดเป็นวัดคุณประสงค

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	สำคัญมาก	สำคัญนอย	ไม่สำคัญ
1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ.....			
2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงคตามความต้องการของชุมชน.....			
3. เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้กลุ่มที่มีฐานะยากจน.....			
4. เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา....			
5. เพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม....			
6. เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง...			
7. เพื่อประกอบเป็นธุรกิจสำหรับตอบสนองกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี.....			
8. เพื่อเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดให้กับประชาชนทุกกลุ่ม.....			
อื่น ๆ (โปรดระบุ)			
.....			
.....			

1.2 ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนี้ควรใช้เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาเด็กในระดับใด โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น โดยที่

- สำคัญมาก หมายถึง เป้าหมายที่สถานเลี้ยงเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย
- สำคัญน้อย หมายถึง เป้าหมายที่สถานเลี้ยงเด็กอาจจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมายหรือไม่ก็ได้
- ไม่สำคัญ หมายถึง ไม่ควรนำมากำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเด็ก

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	วัย 0 - 3 ปี			วัย 3 ⁺ - 6 ปี		
	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
1. มีทักษะในการสังเกตสิ่งรอบตัว.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. มีทักษะในการแก้ปัญหาทาง่าย ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. มีระเบียบวินัย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. มีเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมกับวัย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุล.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมตามวัย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามวัย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
11. รู้และปฏิบัติตามหลักธรรมพื้นฐานทางศาสนา.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
12. มีความสุข.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	วัย 0 - 3 ปี			วัย 3 ⁺ - 6 ปี		
	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
13. กล้าคิด กล้าทำ.....						
14. รู้จักกระบวนการทำงาน.....						
15. เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด.....						
16. รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม.....						
17. รู้จักการให้และการรับ.....						
18. มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย.....						
19. รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน.....						
20. คิดเป็น.....						
21. มีความคิดสร้างสรรค์.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
.....						

ตอนที่ 2 บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชนในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

ข้อความต่อไปนี้เป็นบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก ขอให้ท่านพิจารณาแล้วให้ความเห็นว่า ผู้ที่ควรทำบทบาทนั้นคือใคร ท่านอาจตอบได้มากกว่า 1 ถ้าท่านคิดว่าควรเป็นบทบาทร่วมกัน โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกตอบ

บทบาทหน้าที่	รัฐ	ชุมชน	เอกชน
1. กำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก.....	.....	.....	.....
2. กำหนดเกณฑ์ในการคิดค่าบริการ.....	.....	.....	.....
3. ให้การสนับสนุนด้านการเงิน.....	.....	.....	.....

บทบาทหน้าที่	รัฐ	ชุมชน	เอกชน
4. กำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก.....	.....	.....	.....
5. กำหนดเกณฑ์ในการคิดค่าบริการ.....	.....	.....	.....
6. ให้การสนับสนุนด้านการเงิน.....	.....	.....	.....
7. ตรวจสอบความถูกต้องของสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน.....	.....	.....	.....
8. รับรองคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก.....	.....	.....	.....
9. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสถานเลี้ยงดูเด็ก.....	.....	.....	.....
10. กำหนดหลักสูตรหรือกิจกรรม.....	.....	.....	.....
11. จัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่สมบูรณ์แบบเพื่อเป็นตัวอย่าง.....	.....	.....	.....
12. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก...	.....	.....	.....
13. กำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการสถาน เลี้ยงดูเด็ก.....	.....	.....	.....
อื่น ๆ (โปรดระบุ)			
.....			
.....			
.....			
.....			

ตอนที่ 3 กลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพ การจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

3.1 ข้อความต่อไปนี้แสดงถึงคุณภาพบางด้านของสถานเลี้ยงดูเด็ก ขอให้ท่านพิจารณา แล้วให้ความเห็นว่า ข้อความใดควรใช้เป็นตัวชี้วัดที่จำเป็น เพื่อการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็น โดยที่

สำคัญมาก หมายถึง **ต้องกำหนดเป็นตัวชี้วัด**เพื่อการประเมินคุณภาพของ
สถานเลี้ยงดูเด็ก ทุกแห่ง

สำคัญน้อย หมายถึง **อาจกำหนดเป็นตัวชี้วัด**เพื่อการประเมินคุณภาพของ
สถานเลี้ยงดูเด็ก บางแห่ง

ไม่สำคัญ หมายถึง **ไม่ควรนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด**เพื่อการประเมินคุณภาพของ
สถานเลี้ยงดูเด็ก

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	วัย 0 - 3 ปี			วัย 3 ⁺ - 6 ปี		
	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
ด้านสถานที่						
1. ความปลอดภัย.....						
2. ความสะอาด.....						
3. มีแสงสว่างเพียงพอ.....						
4. เสียงไม่ดังรบกวน.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
ด้านวัสดุอุปกรณ์						
1. วัสดุอุปกรณ์และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก.....						
2. วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
ด้านบุคลากร						
1. มีบุคลากรด้านโภชนาการ.....						
2. มีบุคลากรด้านพยาบาล.....						
3. มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่าง ชัดเจน.....						
4. บุคลากรมีความรู้ตรงตามสาขา.....						

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	วัย 0 - 3 ปี			วัย 3 ⁺ - 6 ปี		
	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
5. บุคลากรมีอุปนิสัยรักเด็ก.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. บุคลากรมีประสบการณ์หรือผ่าน การอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็ก.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. ผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับความต้องการและพัฒนาการ ของเด็ก.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถใน การบริหารจัดการ.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. มีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคลากรหรือ หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ เรื่องเด็ก.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
ด้านตัวเด็ก						
1. มีการประเมินพัฒนาการของเด็กใน แต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายตาม เกณฑ์มาตรฐาน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา เหมาะสมตามวัย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสม ตามวัย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	วัย 0 - 3 ปี			วัย 3 ⁺ - 6 ปี		
	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
5. เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
ด้านการประกันคุณภาพ						
1. มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ทั้งจาก ภายในและภายนอก.....						
2. มีการกำหนดมาตรฐานของงานชัดเจน...						
3. มีหลักฐานการตรวจสอบคุณภาพอย่าง สม่ำเสมอ.....						
4. ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อการพัฒนาอย่าง สม่ำเสมอ.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
ด้านโภชนาการ						
1. จัดอาหารหลักครบตามหมู่.....						
2. มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบ ความสะอาดของอาหาร.....						
3. มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก.....						

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	วัย 0 - 3 ปี			วัย 3 ⁺ - 6 ปี		
	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ	สำคัญ มาก	สำคัญ น้อย	ไม่ สำคัญ
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน						
1. มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์กับ ชุมชน.....						
2. มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์กับ ผู้ประกอบการ.....						
3. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู แก่ผู้ประกอบการ.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
ด้านอื่น ๆ						
1. มีบริการรถรับส่งที่ปลอดภัย.....						
อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
.....						
.....						
.....						
.....						

3.2 กิจกรรมต่อไปนี้เป็นที่ท่านมีความเห็นว่า ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลไก (กลไก หมายถึง ระบบที่จะทำให้งานสำเร็จตามประสงค์) ในการประกันคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก (โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านมีความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ควรจัดให้มีขึ้น)

- _____ (1) มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการทำงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก
- _____ (2) มีการตรวจสอบภายในตนเอง เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
- _____ (3) มีการตรวจสอบจากภายนอก เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
- _____ (4) มีการประเมินคุณภาพตนเอง
- _____ (5) มีการประเมินคุณภาพจากภายนอก
- _____ อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
- _____

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม : นักวิชาการ รอบ 2

การวิจัยเรื่อง “การศึกษานันทามติเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย

นักวิชาการ

แบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ เป็นผลการวิเคราะห์คำตอบของนักวิชาการที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าคำตอบของกลุ่มและคำตอบของท่านมีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 1 วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

1.1 ข้อความต่อไปนี้เป็นวัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก ที่นักวิชาการร้อยละ 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก ซึ่งหมายถึงสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องนำไปปฏิบัติ

คำชี้แจง

เนื่องจากสถานเลี้ยงดูเด็กแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันทั้งในสภาพแวดล้อมและศักยภาพในการจัด จึงขอให้ท่านพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ข้อใดมีความสำคัญที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งควรนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน ดังนั้น

- (1) ขอให้ท่านพิจารณาให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละข้อความต่อไปนี้ว่าอยู่ในระดับใด โดยให้ค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 1–5 คะแนน โดยที่หมายเลข 5 หมายถึง มีค่าน้ำหนักมากที่สุด และ
- (2) ขอให้ท่านพิจารณาว่า ในสภาพความเป็นจริงแล้วได้มีการนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวไปปฏิบัติในระดับใด

วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	ค่าน้ำหนัก					ระดับสภาพความเป็นจริงของการนำไปปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ										
2. เพื่อฝึกนิสัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม										
3. เพื่อให้เด็กทุกกลุ่ม (เด็กด้อยโอกาส, เด็กปกติ) ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง										

หมายเหตุ สถานเลี้ยงเด็กในแบบสอบถามฉบับนี้รวมถึง ศูนย์เด็ก ศูนย์โภชนาการเด็ก สถานสงเคราะห์เด็ก ศูนย์ฝึกอบรมเด็ก

1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก

คำชี้แจง

ขอให้พิจารณาคำตอบของนักวิชาการและของท่านในรอบที่ 1 แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือก ซึ่งท่านสามารถที่จะยืนยันคำตอบเดิมหรือเลือกคำตอบใหม่ได้โดยอิสระพร้อมทั้งระบุเหตุผลว่าคำตอบของท่านขึ้นอยู่กับ ลักษณะบางประการของเด็กหรือผู้ปกครอง หรือท้องถิ่น อย่างไร โดยที่

สำคัญมาก	หมายถึง	วัตถุประสงค์ที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องนำไปปฏิบัติ
สำคัญน้อย	หมายถึง	วัตถุประสงค์ที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งอาจนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะบางประการของเด็ก ผู้ปกครอง หรือท้องถิ่น
ไม่สำคัญ	หมายถึง	ไม่ควรนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์

ความหมายของสัญลักษณ์

หมายถึง	ตำแหน่งเดิมคำตอบของท่านในรอบที่ 1
หมายถึง	ช่องคะแนนที่นักวิชาการส่วนมากเลือก

วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของชุมชน	×			
2. เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้กลุ่มฐานะยากจน		×		
3. เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา		×		
4. เพื่อเป็นสวัสดิการที่รัฐจัดให้ประชาชนทุกกลุ่ม		×		

1.3 ข้อความต่อไปนี้นี้เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก ที่นักวิชาการร้อยละ 90 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก ซึ่งหมายถึง สถานเลี้ยงเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาคำตอบของนักวิชาการและของท่านในรอบที่ 1 แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกซึ่งท่านสามารถที่จะ ยืนยันคำตอบเดิมหรือเลือกคำตอบใหม่ได้โดยอิสระ พร้อมทั้งระบุเหตุผลในการตอบครั้งนี้ โดยที่

สำคัญมาก	หมายถึง	เป้าหมายที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย
สำคัญน้อย	หมายถึง	เป้าหมายที่สถานเลี้ยงดูเด็กอาจจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย
ไม่สำคัญ	หมายถึง	ไม่ควรนำมากำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเด็ก

ความหมายของสัญลักษณ์

×

หมายถึง

ตำแหน่งเดิมคำตอบของท่านในรอบที่ 1

หมายถึง

ช่องคะแนนที่นักวิชาการส่วนมากเลือก

วัย 0 – 3 ปี

วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
1. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	×			
2. มีพัฒนาการด้านจิตใจ	×			
3. มีความสุข	×			

วัย 3⁺ - 6 ปี

วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
1. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	×			
2. มีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างสมดุลย์		×		
3. มีความสุข		×		
4. มีพัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างเหมาะสม	×			
5. สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสม		×		
6. คิดเป็น		×		
7. มีความคิดสร้างสรรค์		×		

1.4 ข้อความต่อไปนี้นี้เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก ที่นักวิชาการร้อยละ 80 - 89 มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสำคัญมาก
ซึ่งหมายถึง สถานเลี้ยงเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาคำตอบของนักวิชาการและของท่านในรอบที่ 1 แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกซึ่งท่านสามารถที่จะ ยืนยันคำตอบเดิมหรือเลือกคำตอบใหม่ได้โดยอิสระ พร้อมทั้งระบุเหตุผลในการตอบครั้งนี้ โดยที่

สำคัญมาก	หมายถึง	เป้าหมายที่สถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่งต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย
สำคัญน้อย	หมายถึง	เป้าหมายที่สถานเลี้ยงดูเด็กอาจจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตามเป้าหมาย
ไม่สำคัญ	หมายถึง	ไม่ควรนำมากำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเด็ก

ความหมายของสัญลักษณ์

หมายถึง

ตำแหน่งเดิมคำตอบของท่านในรอบที่ 1

หมายถึง

ช่องคะแนนที่นักวิชาการส่วนมากเลือก

วัย 0 – 3 ปี

วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
1. มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมกับวัย		×		

วัย 3⁺ - 6 ปี

วัตถุประสงค์ในการจัดสถานเลี้ยงดูเด็ก	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
1. มีทักษะในการสังเกตสิ่งรอบตัว		×		
2. มีทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ		×		
3. มีระเบียบวินัย		×		
4. มีเหตุผลตามวัย		×		
5. อยู่กับผู้อื่นในสังคมได้		×		
6. กล้าคิดกล้าทำ		×		
7. รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม		×		
8. รู้จักการให้และการรับ		×		
9. รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน		×		

ตอนที่ 2 บทบาทของรัฐ ชุมชน และเอกชน ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาคำตอบของนักวิชาการและของท่านในรอบที่ 1 แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกซึ่งท่านสามารถที่จะ ยืนยันคำตอบเดิมหรือเลือกคำตอบใหม่ได้โดยอิสระ ในกรณีที่ท่านเลือกตอบเพียงองค์การเดียวกรุณาระบุเหตุผล

ความหมายของสัญลักษณ์

ร	หมายถึง	รัฐ
ช	หมายถึง	ชุมชน
อ	หมายถึง	เอกชน
ร-ช	หมายถึง	รัฐและชุมชน

ร-อ	หมายถึง	รัฐและเอกชน
ช-อ	หมายถึง	ชุมชนและเอกชน
ร-ช-อ	หมายถึง	รัฐ ชุมชน และเอกชน

หมายถึง	ช่องคะแนนที่นักวิชาการส่วนมากเลือก
หมายถึง	ตำแหน่งคำตอบเดิมของท่านในรอบที่ผ่านมา

บทบาทหน้าที่	องค์กรผู้รับผิดชอบ							เหตุผลในการตอบ
	ร	ช	อ	ร-ช	ร-อ	ช-อ	ร-อ-ช	
1. กำหนดมาตรฐานคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก							×	
2. กำหนดเกณฑ์ในการคิดค่าบริการ							×	
3. ให้สนับสนุนด้านการเงิน							×	
4. ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์							×	
5. ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ							×	
6. ตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง				×				
7. ตรวจสอบความต้องการของสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน				×				
8. รับรองคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน	×							
9. กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของสถานเลี้ยงดูเด็ก	×							
10. กำหนดหลักสูตรและกิจกรรม	×							
11. จัดสถานเลี้ยงดูเด็กที่สมบูรณ์เพื่อเป็นตัวอย่าง							×	
12. กำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก							×	
13. กำหนดแนวทางการดำเนินการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก	×							

ตอนที่ 3 กลไกเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพการจั้บริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

คำชี้แจง

ข้อความต่อไปนี้แสดงถึงคุณภาพบางด้านของสถานเลี้ยงดูเด็กที่นักวิชาการร้อยละ 80 ขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความสำคัญมากซึ่งหมายถึง ต้องกำหนดเป็นดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพสำหรับการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่ง ขอให้พิจารณาคำตอบของนักวิชาการและคำตอบของท่านในรอบที่ 1 แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือก ซึ่งท่านสามารถจะยืนยันคำตอบเดิมหรือเลือกคำตอบใหม่ได้โดยอิสระ พร้อมทั้งระบุเหตุผล โดยที่

สำคัญมาก	หมายถึง	ต้องกำหนดเป็นดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กทุกแห่ง
สำคัญน้อย	หมายถึง	อาจกำหนดเป็นดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กบางแห่ง
ไม่สำคัญ	หมายถึง	ไม่ควรกำหนดเป็นดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก

ความหมายของสัญลักษณ์

×

หมายถึง	ตำแหน่งเดิมคำตอบของท่านในรอบที่ 1
หมายถึง	ช่องคะแนนที่นักวิชาการส่วนมากเลือก

ดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพ	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
1. ด้านสถานที่				
1.1 ความปลอดภัย	×			
1.2 ความสะอาด	×			
1.3 มีแสงสว่างเพียงพอ	×			
1.4 เสียงไม่ดังรบกวน	×			
2. ด้านวัสดุอุปกรณ์				
2.1 วัสดุอุปกรณ์และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	×			
2.2 วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น	×			
3. ด้านบุคลากร				
3.1 มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน	×			
3.2 บุคลากรมีอุปนิสัยรักเด็ก	×			
3.3 บุคลากรมีประสบการณ์หรือผ่านการอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็ก	×			

ดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพ	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
3. ด้านบุคลากร (ต่อ)				
3.4 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและ พัฒนาการของเด็ก	×			
3.5 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ	×			
3.6 มีเครือข่ายสัมพันธ์กับบุคลากรหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ เรื่องเด็ก	×			
4. ด้านตัวเด็ก				
4.1 มีการประเมินพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ	×			
4.2 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายตามเกณฑ์มาตรฐาน	×			
4.3 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาเหมาะสมตามวัย	×			
4.3 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส	×			
5. ด้านการประกันคุณภาพ				
5.1 มีข้อมูลพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้ทั้งจากภายในและภายนอก	×			
5.2 มีการกำหนดมาตรฐานของงานชัดเจน	×			
5.3 มีหลักฐานในการตรวจสอบคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ	×			
5.4 ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ	×			

ดัชนีเพื่อการประเมินคุณภาพ	ระดับความคิดเห็น			เหตุผลในการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลง
	สำคัญมาก	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
6. ด้านโภชนาการ				
6.1 จัดอาหารหลักครบตามหมู่	×			
6.2 มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบความสะอาดของอาหาร	×			
6.3 มีการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็ก	×			
7. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน				
7.1 มีกิจกรรมที่ประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	×			
7.2 มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง	×			

ตอนที่ 4 กิจกรรมที่ควรจัดในการประกันคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

ข้อความต่อไปนี้เป็นกิจกรรมที่นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลไก (กลไก หมายถึง ระบบที่จะทำงานสำเร็จตามประสงค์) ในการประกันคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก ขอให้ท่านพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่อไปนี้ โดยที่หมายเลข 1 หมายถึง กิจกรรมที่สำคัญเร่งด่วนที่สถานเลี้ยงดูเด็กที่ต้องจัดให้มีขึ้น

- ..... มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการทำงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก
- ..... มีการตรวจสอบภายในของตนเอง เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
- ..... มีการตรวจสอบจากภายนอก เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
- ..... มีการประเมินคุณภาพตนเอง
- ..... มีการประเมินคุณภาพจากภายนอก เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือวิจัยชุดที่ 5 : หักการเมือง
สอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย บทบาท
และรูปแบบของการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก

คำชี้แจง

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอความคิดเห็นจากท่านเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทยในอนาคตในแง่มุมต่าง ๆ ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระได้เต็มที่

1. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าเป้าหมายของการจัดบริการที่ต้องการให้เกิดกับเด็กอายุ 0 - 3 ปี และ 3⁺ - 6 ปี ควรเป็นอะไร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

3. ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 0 - 3 ปี

3.1 ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัด (รัฐ ชุมชน เอกชน) เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.2 ในการจัดบริการควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.3 ถ้ารัฐ ชุมชน และเอกชน ต้องร่วมมือกันจัด เรื่องอะไรบ้างที่ต้องร่วมมือกัน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.4 รูปแบบของการจัดบริการร่วมกันระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน ควรเป็นแบบใด

.....
.....
.....
.....

.....
.....

4. ในการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 3⁺ - 6 ปี

4.1 ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการจัด (รัฐ ชุมชน เอกชน) เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.2 ในการจัดบริการควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.3 ถ้ารัฐ ชุมชน และเอกชน ต้องร่วมมือกันจัด เรื่องอะไรบ้างที่ต้องร่วมมือกัน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.4 รูปแบบของการจัดบริการร่วมกันระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน ควรเป็นแบบใด

.....
.....

.....
.....
.....
.....

คู่มือการสัมภาษณ์

ส่วนประกอบของคู่มือ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตัวของผู้สัมภาษณ์
2. คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ
3. รายละเอียดของจุดมุ่งหมายการสัมภาษณ์ด้านจุดประสงค์และเป้าหมายของรัฐ
เอกชน ชุมชน
4. สภาพปัญหาด้านสุขภาพสถานเลี้ยงดูเด็กที่อาจใช้เพื่อแหล่งน้ำ ก่อนการถามคำถาม

---

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของผู้สัมภาษณ์

1. ผู้สัมภาษณ์ควรแต่งกายให้สุภาพ
2. ผู้สัมภาษณ์ควรแนะนำตนเอง และกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ พร้อม
ขออนุญาตบันทึกเทป
(ผู้สัมภาษณ์ควรศึกษาวัตถุประสงค์ของโครงการโดยละเอียดก่อนการสัมภาษณ์)
3. ผู้สัมภาษณ์สอบถามคำถามแต่ละข้อ โดยใช้คำพูด (มิใช่การอ่าน) และถาม
รายละเอียดอย่างชัดเจน

---

2. คำนิยามศัพท์ที่สำคัญ

สถานเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง สถานบริการรับเลี้ยงเด็ก/โรงเรียนอนุบาล/ศูนย์เด็กปฐมวัย/
สถานสงเคราะห์เด็ก/ศูนย์โภชนาการเด็ก/ศูนย์ฝึกอบรมเด็ก หรือสถานที่จัดบริการเลี้ยงดูเด็ก
เตรียมความพร้อม ให้การศึกษาแก่เด็กวัย 0-6 ปี ทั้งที่อยู่ในความดูแลของรัฐ เอกชน แต่ไม่รวม
ถึงสถานพยาบาลที่รับเด็กไว้รักษาพยาบาล

พัฒนาการของเด็กวัยทารก 0-3 ปี เด็กในวัยนี้จะพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นไป
อย่างรวดเร็ว การเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อ การแข็งตัวของกระดูก และการทำงานของระบบ
ต่อมไร้ท่อภายในร่างกายขึ้นกับสภาวะอาหารที่เด็กรับประทาน พัฒนาการทางด้านอารมณ์จะเกิด
ขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ อารมณ์ที่แสดงความพึงพอใจ ได้แก่ ดีใจ รัก เป็นต้น และอารมณ์ที่ไม่ได้รับ
ความพึงพอใจ เช่น เสียใจ กลัว ริษยา เป็นต้น และอารมณ์ที่ไม่ได้รับความพึงพอใจ เช่น เสียใจ
เกลียด กลัว ริษยา เป็นต้น ลักษณะที่เด่นชัดคืออารมณ์ดังกล่าวจะเกิดง่ายหายเร็ว พัฒนาการ
ด้านสังคม จะเริ่มต้นจากครอบครัวก่อนแล้วพัฒนาสู่ภายนอก พัฒนาการด้านสติปัญญา การรับรู้

ของเด็กในวัยนี้ต้องผ่านประสาทสัมผัสด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ได้ยิน ได้เห็น เด็กยังไม่สามารถใช้กระบวนการคิดในสมองหรือจินตนาการ โดยไม่ผ่านการรับรู้จากประสาทสัมผัส

พัฒนาการของวัยเด็กตอนต้น 3-6 ปี เด็กในวัยนี้จะเริ่มช่วยตัวเองได้มากขึ้นใน กิจกรรมต่างๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นวัยที่กำลังเลียนแบบทั้งกิริยา มารยาท ภาษาระเบียบวินัย และพฤติกรรมต่างๆ จากผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด พัฒนาการด้านร่างกายจะมีการเจริญเติบโตอย่างช้าๆ แต่การเจริญเติบโตในด้านกล้ามเนื้อ และระบบประสาทจะพัฒนาเร็วกว่าด้านอื่นๆ พัฒนาการด้านอารมณ์ เป็นวัยที่เด็กมีอารมณ์รุนแรง เจ้าอารมณ์ อารมณ์จะมีการแยกย่อยเป็นอารมณ์ต่างๆ มากขึ้นกว่าอารมณ์ในวัยทารก พัฒนาการด้านสังคม เด็กจะรู้จัก ตัวเองมากขึ้น เริ่มมีความรู้สึกนึกคิด มีการติดต่อกับบุคคลอื่นมากมาย โดยเริ่มมาจากบุคคลภายในครอบครัวออกสู่เพื่อนเล่นภายนอก เป็นวัยเริ่มต้นรู้จักคบเพื่อน นักจิตวิทยาเรียกเด็กวัยนี้ว่า “วัยเล่น” เพราะว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้เริ่มที่จะรู้จักเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อน และพยายามเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับเพื่อนเล่น พัฒนาการด้านสติปัญญา จะพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก เริ่มสร้างสิ่งกับ (concept) ที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการทางสมอง สามารถใช้ภาษาติดต่อหรือสร้างสัมพันธ์กับสังคมได้ดีกว่าวัยทารก นักจิตวิทยาการศึกษาเรียกเด็กวัยนี้ว่า

“วัยก่อนวัยเรียน” เพราะว่าลักษณะพัฒนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้เขียน-อ่าน แต่การที่เด็กเข้าเรียนในระดับอนุบาลหรือเด็กเล็กเป็นการเตรียมความพร้อม

รัฐ หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็ก เช่น กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

ชุมชนในท้องถิ่น หมายถึง องค์กร (เช่น อบต.) มูลนิธิ หรือวัด ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสถานเลี้ยงดูเด็กในชุมชน

ธุรกิจเอกชน หมายถึง องค์กรที่ให้บริการสถานเลี้ยงดูเด็กในแง่ของการทำธุรกิจ

คุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก อาจมีความหมายหลายมิติ เช่น บางคนอาจมองที่เป้าหมายของการจัดบริการ ซึ่งถือตัวเด็ก ดังนั้นคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก อาจหมายถึง “สถานเลี้ยงดูเด็กที่สามารถพัฒนาเด็กได้ครบทุกด้าน” หรือบางคนอาจมองคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กแบบองค์รวม กล่าวคือ มองทั้งสภาพแวดล้อม input process และ output รวมทั้งผลระยะสั้น

- ดัชนีคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก** หมายถึง เครื่องมือ/ตัวแปร ที่ใช้ในการตรวจสอบว่าสถานเลี้ยงดูเด็กมีคุณภาพสูง หรือต่ำ มี หรือไม่มีคุณภาพ
3. รายละเอียดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมาย/บทบาทของรัฐ เอกชน ชุมชน

ประเด็นที่ต้องการหาข้อมูล	ข้อคำถาม
2. วัตถุประสงค์ของการจัดบริการแยกตามอายุเด็ก 0 - 3 ปี และ 3 ⁺ -6 ปี ต้องการให้ผู้ตอบคิดถึงวัตถุประสงค์ของการตั้งสถานที่ว่าตั้งขึ้นเพื่ออะไร โดยให้ผู้ตอบตอบให้มากที่สุดในแต่ละระดับอายุแต่ถ้าตอบได้เพียงข้อเดียว ให้ถามเหตุผล ยิ่งถ้าเป็นคำตอบเดียวกันในทั้ง 2 ระดับอายุ ให้ถามเหตุผล	ข้อที่ 1
2. เป้าหมายของการจัดบริการที่ต้องการให้เกิดกับเด็กในแต่ละระดับอายุ ต้องการให้ผู้ตอบให้รายละเอียดของคำตอบให้มากที่สุด เช่น ถ้าบอกว่าต้องการให้มีพัฒนาการทางกาย ให้ถามต่อว่าพัฒนาการทางกายในที่นี้หมายถึงอะไร ต้องการเน้นในเรื่องอะไร เพราะเหตุใด	ข้อที่ 2
3. บทบาทและรูปแบบ ในการจัดบริการให้เด็กแต่ละระดับอายุ ต้องการให้ผู้ตอบให้ความคิดเห็นว่า ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการระหว่างรัฐ ชุมชน และเอกชน และการจัดควรคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอะไรบ้าง เช่น ลักษณะของเด็กฐานะเศรษฐกิจ พื้นที่ในเมือง นอกเมือง เป็นต้น ถ้ารัฐ ชุมชน เอกชน ต้องร่วมมือกันจัดควรร่วมมือในเรื่องใดบ้าง เช่น วัสดุงบประมาณ คน การจัดการ และถามถึงบทบาทหน้าที่ว่าในแต่ละหน่วยจะต้องทำอะไรบ้างในการจัดบริการ	ข้อที่ 3 - 4

4. สภาพปัญหาด้านคุณภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก

การจัดบริการเลี้ยงดูเด็กและเตรียมความพร้อมแก่เด็กวัย 0-6 ปี ทำโดยหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิต่างๆ และธุรกิจเอกชน จากการสำรวจพบว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่จัดการศึกษาประเภทอนุบาล และเด็กเล็กมากที่สุด ส่วนกรมพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานที่จัดบริการศูนย์เด็กเล็กมากที่สุด จากผลการวิจัย พบว่ามาตรฐานของการจัดบริการของหน่วยงานเหล่านี้ ยังมีความแตกต่าง และพบว่าคุณภาพของการ

ให้บริการยังไม่มีดี กล่าวคือ “จากการประเมินคุณภาพของเด็กในศูนย์เด็กอ่อนเกณฑ์ในการวัดเมื่อปี พ.ศ. 2536 พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี) และจากการประเมินความพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ ในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยถือเกณฑ์ผ่านทั้งคะแนนร้อยละ 60 ของแบบทดสอบ ปรากฏว่า ด้านร่างกายเด็กผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 98 ด้านสติปัญญา ร้อยละ 30 ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ร้อยละ 56 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2537)

การพัฒนาเด็กวัย 0-6 ปี เป็นช่วงที่นับว่ามีความสำคัญมาก ดังนั้นการจัดบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมกับเด็กในวัยนี้ ควรที่จะจัดทำอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวเด็กเป็นสำคัญ

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวัด

1. ศาสตราจารย์ ดร.จรรจา	สุวรรณทัต	ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและครอบครัว
2. รองศาสตราจารย์ ดร.มานี	ไชยธีรานุวัตรศิริ	ผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครื่องมือวัด
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์	คุรุรัตน์	ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์	โพธิสุข	ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
5. คุณเพ็ญจันทร์	ประดับมุข	ผู้แทนสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข